

Γιάννης Ιωαννίδης

[Ιούνιος / 2006]

Για τον ντεμπορισμό

Ενα απο τα κλασικά όπλα του παλιού κόσμου, και ίσως εκείνο που χρησιμοποιεί περισσότερο εναντίον των ομάδων που εκφράζουν την αναζήτηση ενός τρόπου ζωής, είναι η διάκριση και απομόνωση ορισμένων «βεντετών» μέσ'απο τις ομάδες αυτές.

Internationale Situationniste, τεύχος 8,

1963 [\[1\]](#)

Η έφοδος.

Η εντελώς ιδιαίτερη ριζοσπαστικότητα της Καταστασιακής Διεθνούς, το χαρακτηριστικό στίγμα της που την ξεχώρισε ευθύς εξαρχής απ' όλες τις ομάδες που επικαλέστηκαν την επανάσταση, και ταυτόχρονα ό,τι πιο ζωντανό μας έχει κληροδοτήσει, δεν πρέπει ασφαλώς ν'αναζητηθεί σε κάποιο απο τα πιο μεμονωμένα και περιστασιακά αποτελέσματά της αλλά στο γεγονός οτι υπήρξε η πρώτη οργάνωση ανθρώπων που θέλησε *συνειδητά* να είναι ο *τόπος σύντηξης* των πιο εξτρεμιστικών απαιτήσεων τριών μεγάλων ιστορικών ρευμάτων της ανθρώπινης δραστηριότητας, που μέχρι εκείνη τη στιγμή όδευαν χωρισμένα και ανεξάρτητα το ενα απο το άλλο :

1. του ρεύματος του *στοχασμού πάνω στην Ύπαρξη* και της απαίτησης για *ενότητα μεταξύ του άμεσου βιώματος και της αναπαράστασής του* ή έστω για *συνοχή μεταξύ λέγειν και πράττειν,*

2. του ρεύματος της *Τέχνης* και της απαίτησης για *άμεσο ποιοτικό μετασχηματισμό της ζωής,* και

3. του ρεύματος της *Πολιτικής* ως ενδιαφέροντος για πρακτική επίδραση πάνω στην ιστορία, και της απαίτησης για *κατάργηση της διαχωρισμένης εξουσίας.*

Με αυτό το δεδομένο θα πρέπει ακόμα να υπογραμμίσουμε τη στρατηγική ευφύια των πρώτων καταστασιακών, στο βαθμό που έδωσαν σ'αυτή τη βούλησή τους και στη δράση τους μια συγκεκριμένη *αιχμή,* δηλαδή την *κριτική της καθημερινής ζωής* – εννοώντας με αυτήν, όχι βέβαια τη συγγραφή διάφορων επαναστατιστικών και ψευδοστρατηγικών «σχολίων πάνω στην κοινωνία του θεάματος», αλλά την *«κριτική και [την] αδιάκοπη αναδημιουργία της ολότητας της καθημερινής ζωής (...)* μέσα στις *συνθήκες της σημερινής καταπίεσης, με στόχο την εξόντωση αυτών των συνθηκών»* (Κ.Δ., 6, 1961).

Θα πρέπει επιπλέον να τονίσουμε οτι η κριτική της καθημερινής ζωής, όπως την συνέλαβαν οι καταστασιακοί, ως πρωταρχικό αντικείμενό της έχει τη ζωή των ίδιων των επαναστατών, όπως κατέδειξαν δηλώνοντας απο νωρίς οτι *«χωρίς την κριτική της καθημερινής ζωής, η επαναστατική οργάνωση γίνεται ένας διαχωρισμένος, συμβατικός και τελικά παθητικός χώρος»* (στο ίδιο).

Συνεπώς, εναντίον όσων ασχολούνται με την ψεύτικη κριτική της ή με το ψεύτικο εγκώμιό της, οφείλουμε να διακηρύξουμε πως το πραγματικό ζήτημα που ανακίνησε η Καταστασιακή Διεθνής και ταυτόχρονα το *ιστορικό στοίχημα* στο οποίο στήριξε την ύπαρξή της, ήταν το ζήτημα και το στοίχημα της *οργανωμένης κατασκευής των συνθηκών ενός διαλόγου,* τέτοιου που θα επέτρεπε την *οργανική σύνδεση στο παρόν της Ύπαρξιακής, της Δημιουργικής και της Πολιτικής διάστασης της ζωής των*

ατόμων. Και ασφαλώς αυτό το ζήτημα και στοίχημα που ξεπερνούν κατά πολύ εκείνο λ.χ. της άρθρωσης μιάς «συνεκτικής επανασταστικής θεωρίας» και της «επικοινωνίας της θεωρίας» αυτής.

Στο μέτρο που κατόρθωνε να λειτουργεί ζωντανά ως ένας τέτοιος «τόπος σύντηξης» και να μην εγκαταλείπει την αιχμή της κριτικής της καθημερινής ζωής, στο μέτρο που κατόρθωνε να κοινωνεί τη θεωρία της *μαζί* με τις συνθήκες διαλόγου που την προϋπέθεταν, στο μέτρο δηλαδή που κατόρθωνε να παραμένει πραγματικά καταστασιακή και διεθνής, σ' αυτό το μέτρο η Κ.Δ. κατόρθωνε επίσης να προωθεί τόσο τις πιο επιμέρους θέσεις της (απόρριψη της εξειδίκευσης, της ιεραρχίας και της ιδεολογίας, κατασκευή καταστάσεων, πειραματατική περιπλάνηση, μεταστροφή, ενιαία πολεοδομία, ξεπέραςμα της τέχνης, κριτική του θεάματος, «συνωμοσία των ίσων», καθολική επικοινωνία, κ.λπ.) όσο και το πείραμά της *συνολικά*.

Αντίστροφα, στο μέτρο που έχανε αυτή την Αρχή της, η Κ.Δ. κινδύνευε όχι μόνο να καταντήσει «ενας διαχωρισμένος, συμβατικός και τελικά παθητικός χώρος» αλλά κι ένα επιπλέον όπλο του θεάματος εναντίον της συνείδησης, όπως οι οποιεσδήποτε άλλες αριστερές, αριστεριστικές ή αναρχικές ομάδες.

Η κατάρρευση.

Ήδη απο το 1967 και πολύ πιο έντονα μετά το «Μάη του 1968» έγινε ολοφάνερο, τουλάχιστον στους πιο συνειδητούς καταστασιακούς, ότι μια βαθιά κρίση είχε αρχίσει να *παράλυνε* προοδευτικά την Κ.Δ.. Επρόκειτο όντως για μια διαδικασία παράλυσης και όχι απλής κρίσης, διότι αυτό που σημάδεψε αυτή την ύστερη και έσχατη κρίση της Κ.Δ. δεν ήταν η αντιπαράθεση αντίπαλων τάσεων, όπως τις προηγούμενες φορές, αλλά η σταδιακή *έκλειψη του διαλόγου* [2].

Απέναντι σ' αυτή την πτωτική πορεία, τόσο το περίφημο όπλο των διαγραφών όσο και η «συζήτηση προσανατολισμού», που ξεκίνησε το 1970, αποδείχτηκαν αναποτελεσματικά μέσα θεραπείας. Τον Απρίλιο του 1972 οι Ντεμπόρ και Σανγκουινέτι, δημοσιεύοντας το *Αληθινό Σχίσμα στη Διεθνή*, έκαναν γνωστό ότι «έσπασαν» την Κ.Δ. απομακρύνοντας τους «ενατενιστές» της. Αλλά ούτε κι έτσι η Κ.Δ. μπόρεσε να ξαναζωντανέψει. Και έσβησε.

Η κεφαλαιοποίηση.

Ο ντεμπορισμός είναι το κύριο υποπροϊόν εκείνης της ήττας, και θεμελιώθηκε κατ' αρχήν απο τον ίδιο τον Γκυ Ντεμπόρ πάνω στην παρασιώπηση των ουσιωδών ερωτημάτων που έθετε η κατάρρευση της Κ.Δ., στην απόκρυψη της ιστορικής ήττας της και στην προβολή αντ' αυτής μιάς φανταστικής νίκης.

Πράγματι, στα δύο τελευταία έργα του όπου αναφέρθηκε στην Κ.Δ. (το *Αληθινό Σχίσμα στη Διεθνή* το 1972 και την ταινία *In girum imus nocte et consumimur igni* το 1978), είναι φανερό ότι ο Ντεμπόρ αποφεύγει τη σκόπελο των ερωτημάτων που έθεσε η παράλυση και κατάρρευση της οργάνωσής του – ερωτήματα που ωστόσο του τέθηκαν *εκείνη την εποχή* τουλάχιστον απο τον Ντανιέλ Ντενεβέρ, απο όσο γνωρίζω --, καταφεύγοντας σ' έναν ελιγμό : τα προσπερνά μειώνοντας ή εξαφανίζοντας τη βαρύτητά τους και υπερπροβάλλει ως μοναδικό κριτήριο νίκης της Κ.Δ. το αναμφισβήτητο γεγονός ότι αυτή η οργάνωση πέρασε στην εποχή τις επανασταστικές ιδέες της.

Στο μεν *Αληθινό Σχίσμα* -- που το έγραψε σε μια εποχή πολύ κοντινή στα γεγονότα και μαζί με τον Σανγκουινέτι -- ουσιαστικά μεταθέτει το πρόβλημα της παράλυσης της Κ.Δ. στους «φιλοκαταστασιακούς», προσφέροντας μάλιστα μια «κοινωνιολογική» ανάλυση του φαινομένου η οποία στη συνέχεια έγινε εφαλτήριο πολλών βλακωδέστερων αναλύσεων. Ωστόσο δεν εξηγεί γιατί αυτές οι μετριότητες κατάφεραν τελικά να πνίξουν την Κ.Δ. *απο τα «μέσα»*. Διότι ασφαλώς το

«φιλοκαταστασιακό» φαινόμενο δεν θα μπορούσε να έχει μια τόσο καταλυτική και ολέθρια επίδραση, και ειδικά στο εσωτερικό της Κ.Δ., αν δεν του το επέτρεπε μια ορισμένη δυναμική και επιλογή, στην οποία η Κ.Δ. είχε ήδη παγιδευτεί.

Όσο για το *In girum* -- που το έγραψε μόνος του, όντας πια αρκετά μακριά από τα γεγονότα, και αποτελεί αποθέωση του ντεμποριστικού «στυλ» --, εδώ ο Ντεμπόρ προχωράει τη συγκάλυψη του προβλήματος ακόμα παραπέρα, καμώνοντας ότι τάχα δεν καταλαβαίνει ποιο είναι το πρόβλημα και τι θα μπορούσε κανείς να του προσάψει : *«Αυτή είναι η μοίρα των πρωτοπορειών», «το μερικό πεθαίνει μαχόμενο»,* λέει. Ωστόσο αυτός ο χεγγελιανίστικος ελιγμός δεν είναι παρά μια όμορφη πιρουέτα στον αέρα, που θέλει να μας κάνει να ξεχάσουμε πως η Κ.Δ. δεν πέθανε μαχόμενη αλλά παρέλυσε και κατέρρευσε.

Σε τι άλλωστε, εκτός από τη συγκάλυψη της αλήθειας, χρησιμεύουν όλα αυτά τα κατόπιν εορτής ρητορικά σχήματα που προσπαθούν να πείσουν ότι η Κ.Δ.

«αυτοδιαλύθηκε» μέσα στη νέα εποχή την οποία προετοίμασε, και ότι ο ίδιος ο Ντεμπόρ το είχε πολύ καλά υπολογίσει και αποφασίσει *απο τότε;* Όποιος ξέρει να διαβάξει, καταλαβαίνει πως ούτε το 1968, που η Κ.Δ. είχε την ευκαιρία να *«χωνευτεί εντελώς στη σύγκρουση»* για την οποία *«ήταν καμωμένη»*, ούτε το 1969, το 1970, το 1971, αλλά ούτε ακόμα και το 1972 που η παράλυσή της δεν μπορούσε να κρυφτεί με τίποτα κι από κανέναν, είχε σκεφτεί ο Ντεμπόρ (και οι υπόλοιποι καταστασιακοί εκείνης της εποχής) ότι η Κ.Δ. είχε ολοκληρώσει το ιστορικό έργο για το οποίο ισχυρίζεται ότι *«ήταν καμωμένη»* – και είναι φανερό πως τόσο το 1968, όσο και το 1969, το 1970, το 1971 αλλά ακόμα και το 1972, ο Ντεμπόρ *φανταζόταν πως η Κ.Δ. είχε ακόμα μέλλον* [3].

Ήδη από το 1972 ο Daniel Denevert είχε υποδείξει την επιλογή που άνοιξε την πόρτα στο «φιλοκαταστασιακό» φαινόμενο μέσα στην Κ.Δ. και την παγίδεψε μέχρι τέλους. Επρόκειτο για την επιλογή των πρώτων καταστασιακών να παρουσιάσουν *προς τα έξω*, απέναντι στο θέαμα, την εικόνα μιάς «συνωμοσίας των Ίσων». Όπως υπογράμμιζε ο Ντενεβέρ, αυτή η επιλογή δεν στηριζόταν στο ότι οι καταστασιακοί ήταν πραγματικά «ίσοι» αλλά *«στο ποντάρισμα ότι η ίδια η οργανωμένη δραστηριότητα θα παρείχε το έδαφος μιάς γρήγορης κατάλυσης των ανισοτήτων»* [4]. Το ποντάρισμα αυτό αποδείχτηκε λαθεμένο και οι καταστασιακοί δεν καταπιάστηκαν να διορθώσουν. Ωστόσο, αν αυτή η επιλογή αφορούσε σε ένα σφάλμα στο οργανωτικό πεδίο (στη συγκάλυψη του οποίου εδράζεται εν μέρει ο ντεμπορισμός), κατά την γνώμη μου υπήρξε και μια ακόμα επιλογή, σ' ένα βαθύτερο ίσως επίπεδο, που επέτρεψε την παρακμή της Κ.Δ. και που συνδέεται πιο άμεσα με τον ντεμπορισμό. Πρόκειται για την επιλογή εκείνη, που εδραιώθηκε κυρίως μετά τη φάση του *δήθεν «ξεπεράσματος της τέχνης»*, σύμφωνα με την οποία το πρωταρχικό έργο της Κ.Δ. όφειλε να είναι *όλο και πιο μονόπλευρα* η άρθρωση και η επικοινωνία μιάς «συνεκτικής θεωρίας».

Οποιοδήποτε η διατύπωση και επικοινωνία μιάς επαναστατικής θεωρίας ήταν εξαρχής *μια* από τις πλευρές του συνολικότερου καταστασιακού εγχειρήματος. Ωστόσο στις πιο γνήσια καταστασιακές στιγμές της Κ.Δ., αυτή η επιμέρους πλευρά *εντασσόταν οργανικά* στο πιο σφαιρικό στοιχείο της παραγωγής *συνθηκών καταστασιακού διαλόγου* ή αλλιώς της *«κατασκευής καταστάσεων»* – δηλαδή στο σφαιρικό στοιχείο από το οποίο η Κ.Δ. αντλούσε και το *νόημα της ύπαρξής της* και το *όποιο κριτήριο επιτυχίας ή αποτυχίας της*.

Παραπέμποντας τον φιλομαθή αναγνώστη στα πρώτα κείμενα της Κ.Δ., αρκούμαι να παραθέσω εδώ μερικά καίρια αποσπάσματα που δηλώνουν αυτή τη θέση : *«Η καταστασιακή οργάνωση [...] προσπαθεί να προχωρήσει μακρύτερα ορισμένα προβλήματα, ξεκαθαρίζοντάς τα και ρίχνοντας το φως του πειράματος στα δεδομένα τους [...]. Οι διάφορες λεπτομέρειες της δράσης μας θα είναι εντελώς ασήμαντες αν όλα τα στοιχεία που περνάνε μέσα στην Κ.Δ. δεν κατεφέρουν να συγκροτήσουν μια δρώσα καταστασιακή ένωση στο πεδίο που πρέπει να είναι το δικό μας [...]. Εκπροσωπούμε την πρώτη συστηματική προσπάθεια ανακάλυψης δυνατοτήτων, αναγκών και ανώτερων παιχνιδιών με βάση τις συνθήκες της σύγχρονης ζωής [...]. Αν δεν καταφέρουμε να κατακτήσουμε μια καταστασιακή δράση, θα πρέπει να εμποδίσουμε κάθε δημοσιότητα γύρω από αυτή την τεχνητή ετικέτα»* (βλ. Η Σκοτεινή Καμπή, Κ.Δ., 2, 1958, οι υπογραμμίσεις δικές μου).

Με λίγα λόγια, για το συνολικό καταστασιακό εγχείρημα το ζήτημα της θεωρίας ήταν *ποιοτικό ζήτημα*. Απεναντίας, στενεύοντας το νόημα και το κριτήριο της οργάνωσής τους στην επεξεργασία και διάδοση της θεωρίας, οι καταστασιακοί, με προεξάρχοντα τον Ντεμπόρ, όχι μόνο *στένεψαν το στρατηγικό στόχο* τους αλλά οδηγήθηκαν και σε μια *ποσοτικοποίηση* του ίδιου του ζητήματος της θεωρίας – και σ' αυτή την οπτική η Κ.Δ. άρχιζε όλο και περισσότερο να θυμίζει τη *λενινιστική* εικόνα του «κόμματος-συλλογικός διανοούμενος», ένα είδος «επαναστατικού think-tank», που είχε προτείνει ο Λούκατς πριν καταντήσει απολογητής και του σταλινισμού.

*

Τρία κείμενα του Γκυ Ντεμπόρ είναι κατά τη γνώμη μου τα πιο ενδεικτικά αυτής της στροφής της Κ.Δ. από ένα σφαιρικό εγχείρημα σ' αυτό το πιο περιορισμένο : η *Αναφορά προς την 7η Συνδιάσκεψη της Κ.Δ. στο Παρίσι*, του 1966 (εκτεταμένα αποσπάσματά του υπάρχουν στο *Αληθινό Σχίσμα*), *Το Ζήτημα της Οργάνωσης για την Κ.Δ.*, που έγραψε τον Απρίλιο του 1968 (βλ. 12ο τεύχος) και ο *Πρόλογος στην Τέταρτη ιταλική έκδοση της «Κοινωνίας του θεάματος»*, του 1979, που αποτελεί και συμπύκνωση της ντεμποριστικής κεφαλαιοποίησης της καταστασιακής θεωρίας.

Θα σταθώ λοιπόν εδώ λιγάκι στο καθένα χωριστά.

Στο πρώτο θέτει το ζήτημα ενός σαφέστερου προσδιορισμού τού «κοινού έργου» που κατά τη γνώμη του όφειλαν να αναλάβουν οι καταστασιακοί. Εδώ διευκρινίζει ότι, γι' αυτόν, *«η υπόθεσή μας είναι να συγκροτήσουμε μια σφαιρική κριτική θεωρία και (συνεπώς αδιάσπαστα) να την κοινωνήσουμε σε όλους τους τομείς που έχουν ήδη αντικειμενικά εμπλακεί σε μια άρνηση που παραμένει υλοκειμενικά αποσπασματική»*. Και καταλήγει διαπιστώνοντας *«ένα ορισμένο θεωρητικό προβάδισμα»* των καταστασιακών *«εκείνη τη στιγμή»*, για να προτείνει ότι, εν όψει της *«της επανεμφάνισης των αγώνων με μια νέα μορφή [...]* οφείλουμε να γνωρίσουμε τις θέσεις μας στα καινούργια ρεύματα που ψάχνονται στην πολιτική και την κουλτούρα, στο βαθμό ακριβώς που είμαστε *η δική τους άγνωστη θεωρία»* (η υπογράμμιση δική μου).

Οποδήποτε, με τις απαιτήσεις που θέτει πάνω στη θεωρία και την οργάνωση, αυτό το εξαιρετικά διαυγές κείμενο βρίσκεται ακόμα μακριά από τον

ντεμπορισμό. Ωστόσο σηματοδοτεί καθαρά το γεγονός ότι περνούσε πλέον σε δεύτερη μοίρα τη «*συστηματική ανακάλυψη δυνατοτήτων, αναγκών και ανώτερων παιχνιδιών*» – πάνω στα οποία δεν έχει να προτείνει *απολύτως τίποτα* -- και προέβαλε στο πρώτο πλάνο το «*θεωρητικό έργο*» ως *το μοναδικό πλέον κοινό έργο* των καταστασιακών. Μ' αυτό τον τρόπο, αυτή η πρόταση- κείμενο φανέρωνε ότι ένα ολόκληρο πεδίο πειραματισμών, που έως τότε αποτελούσε την πηγή του καταστασιακού κοινού έργου, είχε κιάλας αρχίσει να φθίνει και να εγκαταλείπεται στη σφαίρα του ιδιωτικού.

Βεβαίως, ως προς τη φανέρωση αυτής της υπαναχώρησης το κείμενο αυτό είναι τουλάχιστον έντιμο. Το πρόβλημα όμως είναι ότι όχι μόνο την αποδέχεται αλλά και τη *δικιολογεί*, προσπαθώντας μάλιστα να την *αναπληρώσει-εξιδανικέσει μυθικά* με την υπερτίμηση του «*θεωρητικού έργου*» και με το επαναστατιστικό επιχείρημα της «*συνολικής διεκδίκησης*» : «*Δεν πρέπει ν' απαντήσουμε σε μια τέτοια διεκδίκηση επιμέρους γιορτών. Οφείλουμε ν' αφήσουμε αυτή τη διάσταση **στα άτομα**, δηλαδή να μην εμποδίσουμε κανέναν μέσα από έναν αναγκαστικά ηλίθιο κολλεκτιβισμό πάνω σ' αυτό το θέμα*» (στο ίδιο). Έτσι, με την εισήγηση αυτή ο Ντεμπόρ υπέδειξε πως οι καταστασιακοί όφειλαν πλέον να προσανατολιστούν μεν στη συνάντησή τους μ' ένα ευρύτερο κίνημα αλλά με κύριο εργαλείο και μέσο *συνεισφοράς τους* τη «*θεωρία*».

Στο *Ζήτημα της Οργάνωσης για την Κ.Δ.* (Απρίλιος 1968) ο Ντεμπόρ προχώρησε αυτή τη θέση του ένα βήμα παραπέρα καθώς, σε μια κρίσιμη εποχή όπου τα προβλήματα στην εσωτερική συνοχή και ποιότητα της Κ.Δ. ήταν κιάλας πολύ σοβαρά, πρότεινε ότι «*αυτή τη στιγμή πρέπει να ρίξουμε το βάρος μας όχι τόσο στη θεωρητική επεξεργασία (αν και πρέπει να τη συνεχίσουμε) όσο στη διάδοσή της και κυρίως στην πρακτική σύνδεσή μας με τις δυνάμεις που κάνουν την εμφάνισή τους (...)*».

Αν συνδέσουμε αυτά τα δύο κείμενα μεταξύ τους και με την πρακτική των καταστασιακών από εκείνη την εποχή και μετά, θα κατανοήσουμε ότι δεν πρόκειται εδώ για έναν αληθινό αναπροσανατολισμό αλλά για συνέχεια της προηγούμενης επιλογής. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι αυτό το κείμενο φανερώνει την πολιτική διορατικότητα του Ντεμπόρ, καθώς γράφτηκε με τη συνείδηση ότι επίκειται μια κοινωνική αναταραχή που θα δικαίωνε τις βασικές θέσεις των καταστασιακών. Εύλογα λοιπόν θα μπορούσε να σκεφτεί κανείς ότι η επιλογή του υπέρ της «*θεωρίας*» και της «*διάδοσής*» της ήταν σωστή, έστω κι αν έγινε σε βάρος του συνολικότερου καταστασιακού εγχειρήματος. Αυτό άλλωστε ήταν και το σημείο του *επιμέρους δίκιου* του Ντεμπόρ, που πρέπει να του το αναγνωρίσουμε αλλά χωρίς να παραβλέπουμε το θλιβερό γεγονός ότι, πέρα από αυτό, δεν θέλησε να ακούσει την οποιαδήποτε κριτική που θέλησε να φωτίσει και άλλες πλευρές του όλου ζητήματος.

Ήταν σωστή λοιπόν, και σε ποιο βαθμό, αυτή η επιλογή του; Η επιλογή αυτή σήμαινε ότι τελικά η Κ.Δ. δεν είχε να περάσει στην εποχή της *τίποτε άλλο πέρα από τις «ιδέες»* της. Είτε αυτό ίσχυε είτε όχι, και στις δυο περιπτώσεις γεγονός είναι ότι επρόκειτο για ένα *φτώχεμα* του καταστασιακού εγχειρήματος : στην πρώτη περίπτωση ένα φτώχεμα «*από ανάγκη*», στη δεύτερη «*από επιλογή*». Και δυστυχώς οφείλουμε να πούμε ότι αυτή η έμφαση στην θεωρία και τη

διάδοσή της ήταν ένα φτώχεμα από ανάγκη, αν κρίνουμε από την καταράκη των καταστασιακών ακριβώς μετά το «Μάη του 1968». Οι καταστασιακοί είχαν λοιπόν πράγματι ξεπέσει σ' ένα τέτοιο σημείο που δεν είχαν να προσφέρουν τίποτα περισσότερο από τις «ιδέες» τους, κι αυτό τον ξεπεσμό μαρτυρά το γεγονός ότι ποτέ πριν δεν βρέθηκαν σε τέτοια ένδεια πειραμάτων, ποιότητας και διαλόγου.

Έτσι, από τη στιγμή που έφθινε το καταστασιακό κοινό έργο, μέσα από το οποίο πήγαζε η «θεωρία» ως ένα επιμέρους συστατικό του, από τη στιγμή που όλο κι όλο το κοινό έργο των καταστασιακών περιορίστηκε στη θεωρία, από τη στιγμή αυτή ο στοχασμός -- αυτό που ο Ντεμπόρ ονόμασε «θεωρία» --, κινδύνευε όλο και περισσότερο να ξεπέσει σ' έναν απλό φετιχισμό των ιδεών και σ' ένα θέαμα της θεωρίας με όλο και πιο μυθικές ιδιότητες.

Αυτή η ποσοτικοποίηση της θεωρίας είναι πλέον σαφής και παγιωμένη στον Πρόλογο στην Τέταρτη ιταλική έκδοση της «Κοινωνίας του θεάματος». Εδώ ο Ντεμπόρ δηλώνει: «Το 1967 ήθελα η Κ.Δ. να έχει ένα βιβλίο θεωρίας [...] Εκείνοι που θέλουν να ταρακουνήσουν πραγματικά μια κατεστημένη κοινωνία, οφείλουν να διατυπώσουν μια θεωρία που να εξηγεί θεμελιωδώς αυτή την κοινωνία. Μόλις αυτή η θεωρία γίνει λίγο γνωστή, αρκεί αυτό να γίνει μέσα σε συγκρούσεις που διαταράσσουν την κοινή ησυχία και πριν ακόμα καταλήξει να κατανοηθεί με ακρίβεια, η αιωρούμενη παντού δυσαρέσκεια θα επιδεινωθεί και θα οξυνθεί εξαιτίας και μόνο της αόριστης γνώσης ότι υπάρχει μια θεωρητική καταδίκη της τάξης των πραγμάτων». Και συνεχίζει δίνοντας περαιτέρω «στρατηγικές συνταγές» γύρω από την άρθρωση μιάς τέτοιας θεωρίας («δεν πρέπει να εκτίθεται στον κίνδυνο της διάψευσης από τα μετέπειτα γεγονότα», «προς αποτροπιασμό όσων το βρίσκουν καλό, πρέπει να διακηρύσσει ότι το ίδιο το κέντρο του κόσμου είναι κακό, έχοντας ανακαλύψει την ακριβή φύση του»), για να δηλώσει τελικά ότι εκείνο το βιβλίο του «ανταποκρίνεται σ' αυτές τις δύο απαιτήσεις» σε τέτοιο βαθμό μάλιστα ώστε «δεν χρειάζεται ν' αλλάχτει ούτε μια λέξη του»!

Ωστόσο αυτή η υπερφίαλη ρητορεία, που επιχειρεί να ανυψώσει το βιβλίο *Η κοινωνία του θεάματος* σ' ένα είδος δογματικής «Αγίας Γραφής», δεν στηρίζεται παρά στη συσκοτίση μια ειδικής και μια γενικής αλήθειας.

Πρώτον, στη συσκοτίση του γεγονότος ότι αν το βιβλίο αυτό προκάλεσε το ενδιαφέρον σε κύκλους πέρα από τους ιστορικούς, τους επιφυλλιδογράφους ή τους συλλέκτες, αυτό δεν συνέβη μόνο από αυτά που έγραφε καθ' εαυτά αλλά επειδή συνοδεύονταν από την αόριστη γνώση ότι δεν ήταν έργο κάποιου μεμονωμένου "στοχαστή" αλλά αποτελούσε κομμάτι και έκφραση μιάς ζωντανής κοινότητας-αιχμής (της Κ.Δ.), που είχε βαλθεί με το πείραμά της να διακηρύξει ότι "το κέντρο του κόσμου είναι κακό" και ταυτόχρονα ότι η αναζήτηση του βορειοδυτικού περάσματος είναι καθημερινά δυνατή. Και δεύτερον, στη συσκοτίση του γεγονότος ότι, γενικά, η "αιωρούμενη δυσαρέσκεια" επιδεινώνεται και οξύνεται όχι εξαιτίας της "αόριστης γνώσης ότι υπάρχει μια θεωρητική καταδίκη της τάξης των πραγμάτων" αλλά εξαιτίας της διάχυτης γνώσης ότι υπάρχει κάπου κοντά μια κοινότητα ανθρώπων που, με τη ζωή της, τα πειράματά της και τη θεωρία που αντλούν από αυτά, "καταδικάζουν την τάξη των πραγμάτων".

Αντίθετα απ' ό,τι υπονοεί ο Ντεμπόρ, καμιά θεωρία δεν μπορεί να είναι *αλάνθαστη κι εντελώς αληθινή όσο ο κόσμος παραμένει συνολικά ψεύτικος*. Ούτε δικαιούται να καυχιέται πώς “εξηγεί με ακρίβεια το κέντρο του κόσμου” *όσο αυτό το κέντρο παραμένει πρακτικά όρθιο*.

Το βιβλίο *Η κοινωνία του θεάματος*, και γενικά οι θεωρίες των καταστασιακών, παρ' όλο που έστρεψαν την προσοχή μας προς το σωστό σημείο, δεν εξήγησαν “με ακρίβεια” το κέντρο του κόσμου. Επιπλέον, *Η κοινωνία του θεάματος* περιέπεσε και σε θεμελιώδη σφάλματα σε ό,τι αφορά λ.χ. την οικονομία και το προλεταριάτο, *σφάλματα που επιβεβαίωσαν τα μετέπειτα γεγονότα*.

*

Τα σφάλματα και τα όρια αυτού του πιο ολοκληρωμένου βιβλίου του Γκυ Ντεμπόρ και των επιλογών του που εκθέσαμε εδώ, αντικατοπτρίζουν τελικά τα σφάλματα και τα όρια *της ίδιας της Κ.Δ. και των καταστασιακών*.

Πράγματι, οι καταστασιακοί αναζήτησαν το βορειοδυτικό πέρασμα ασκώντας ριζική κριτική *σ' εκείνο που γνώριζαν καλύτερα και απο πρώτο χέρι ως μπόεμ-καλλιτέχνες-διανοούμενοι*. Όσο τα λόγια τους, οι ιδέες τους, οι θεωρίες τους συνδέονταν οργανικά με το *βίωμά τους*, οι οποιεσδήποτε θεωρητικές πρόοδοί τους συνδέονταν επίσης οργανικά μ' ένα πλούτο πειραματισμών μέσα κι ενάντια στην καθημερινή ζωή, για τους οποίους μπορούμε να πούμε ότι σηματοδοτούσαν μια αληθινή παραγωγή συνθηκών καταστασιακού διαλόγου. Αυτή ακριβώς η δραστηριότητά τους τους επέτρεψε να φτάσουν μέχρι μια ορισμένη σύλληψη και κριτική του θεάματος, και να *πλησιάσουν* το “κέντρο του κόσμου” (δηλαδή “τον τρόπο με τον οποίο ζούμε”) τόσο ώστε να συναρπάσουν και να ταρακουνήσουν με το “σκάνδαλο του Στρασβούργου”, το 1966, το *πιο συγγενικό* προς τους μπόεμ-καλλιτέχνες κοινωνικό στρώμα, δηλαδή τους φοιτητές.

Έτσι, απο τη στιγμή που οι *θεωρητικές* απαιτήσεις της κριτικής τους τους ώθησαν να μιλήσουν ως “συνειδητοί προλετάριοι”, οι καταστασιακοί προσέκρουσαν στο *εσωτερικό τους όριο* τόσο ως ατόμων όσο και ως οργάνωσης. Αυτό το όριο δεν μπόρεσαν να το ξεπεράσουν διότι θα έπρεπε να θέσουν σε κριτική και υπο συζήτηση *συγκεκριμένες πλευρές της ύπαρξής τους* – και καταρχήν *τη σχέση τους με την οικονομία και το χρήμα --*, που μέχρι τότε είχαν αφήσει άθικτες και που δεν ήθελαν καθόλου να θίξουν, είτε επειδή τους έκλειναν τα μάτια τα μαρξιστικά τους αυτονόητα, είτε επειδή είχαν στηρίξει σε αυτές τη *μυθολογία* του “θεωρητικού” ή όποιου άλλου “προβαδισμού” τους [5].

Προσκρούοντας στο εσωτερικό τους όριο, οι καταστασιακοί της Διεθνούς δεν μπόρεσαν (για την ακρίβεια : δεν σκέφτηκαν καν) να διαλεκτικοποιήσουν τις θέσεις και τα πειράματα που είχαν προωθήσει στο πεδίο της κριτικής της Τέχνης και του Πανεπιστημίου, περνώντας τις στην *κριτική της Οικονομίας και του Προλεταριάτου*. Αντίθετα, εγκατέλειψαν την κριτική της καθημερινής ζωής θεωρώντας εσφαλμένα πως η *προηγούμενη* ζωντανή δραστηριότητά τους τους είχε κιάλας φέρει στη θέση να κατέχουν την “άγνωστη θεωρία” του συνειδητού προλεταριάτου. Κι έτσι ξέπεσαν στον *αριστερισμό*, παλινорθώνοντας τη θεμελιώδως αντί-καταστασιακή μαρξιστική και

συμβουλευτική ιδεολογία με όλο το φετιχισμό τους για την οικονομία, το προλεταριάτο και την επανάσταση.

Με αυτό το δεδομένο μπορούμε να πούμε ότι αυτές οι επιλογές του Ντεμπόρ, όχι μόνο δεν συνεισέφεραν στο ξεπέρασμα ή έστω στην κατονομασία αυτού του εσωτερικού ορίου των καταστασιακών, αλλά στην ουσία τους *συμπόκνωσαν τόσο την αδυναμία τους να το συναντήσουν και να το ψηλαφήσουν όσο και την αυταπάτη τους ότι αποτελούσαν την “πρωτοπορεία” του συνειδητού προλεταριάτου*, όπως προηγουμένως αποτελούσαν την πρωτοπορεία των συνειδητών μποέμ-καλλιτεχνών.

Έτσι, μπροστά στην αδυναμία των καταστασιακών να ζωογονήσουν οι ίδιοι την ένωση και το πείραμά τους μετά το 1966, οι επιλογές του Ντεμπόρ (που όπως είδαμε καλούσαν σε αξιοποίηση του “θεωρητικού προβαδίσματός” τους, στην περιστολή του κοινού έργου τους σε αυτό της διατύπωσης μιάς “συνεκτικής θεωρίας” και της διάδοσής της ως της “άγνωστης θεωρίας” όλων των υπόλοιπων κοινωνικών ρευμάτων), *μετέθεσαν* το όλο πρόβλημα στη *φανταστική* συνάντηση, και μάλιστα από τη θέση μιάς “πρωτοπορείας”, των καταστασιακών με το επαναστατημένο προλεταριάτο – μια συνάντηση που απλά *δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ*. Ταυτόχρονα, έθεσαν τις βάσεις της *κεφαλαιοποίησης* της προηγούμενης ζωντανής καταστασιακής δραστηριότητας στο βαθμό που υπέθεταν, και πρότειναν, ότι αυτή η συλλογική και ρευστή δραστηριότητα είχε ήδη παράγει ένα “ολοκληρωμένο” *προϊόν*, που θα μπορούσε να διακινηθεί σε μια *κλίμακα πλατύτερη από το συγκεκριμένο πεδίο και τις συνθήκες της παραγωγής του*.

Πάνω σ’ αυτή τη βάση θεμελιώθηκε σταδιακά, και ουσιαστικά μετά την τελική κατάρρευση της Κ.Δ., ο **ντεμπορισμός**, επαναφομοιώνοντας και εκτρέποντας με μια σειρά επιπλέον μεταθέσεων και εξιδανικεύσεων τις πιο ζωντανές συνεισφορές του καταστασιακού πειράματος :

Ενώ στην καταστασιακή οπτική η κριτική της καθημερινής ζωής είναι το κίνημα εκείνο που προχωρώντας “καταργεί τις υπάρχουσες συνθήκες”, στην οπτική του ντεμπορισμού (όπως και κάθε αριστερισμού) το όλο ζήτημα μετατίθεται στη φανταστική συνάντηση μεταξύ ενός προλεταριάτου που υποτίθεται ότι πράττει χωρίς ακόμα να κατέχει τη θεωρία, κι εκείνων που φαντάζονται ότι κατέχουν την “άγνωστη θεωρία” του σαν ένα αναπαλαιωμένο είδος “στρατηγών”.

Ενώ στην καταστασιακή οπτική η θεωρία πηγάζει από και αφορά στο στοχασμό πάνω στα πρακτικά πειράματα και στα εμπόδια που συναντούν *εκείνοι που τη διατυπώνουν*, στην οπτική του ντεμπορισμού (όπως και κάθε αριστερισμού) το ζήτημα μετατίθεται στη διατύπωση δογματικών βεβαιοτήτων και σ’ ένα επαναστατίστικο σχολιασμό κοινωνικών πεπραγμένων που γίνονται *χωρίς αυτούς* -- ένα σχολιασμό που φυσιολογικά αγγίζει τα όρια της συνωμοσιολογίας.

Ενώ στην καταστασιακή οπτική η δράση είναι ένα συνολικό πρακτικό-θεωρητικό ζήτημα, που αφορά κατ’ απόλυτη προτεραιότητα *εκείνους που εμπλέκονται σε αυτήν* ως ένα ζήτημα “κριτικής και αδιάκοπης αναδημιουργίας της ολότητας της καθημερινής ζωής” (και κατά συνέπεια *αρνείται πλήρως την*

οποιαδήποτε χειραγώγηση ακριβώς επειδή το θεμελιακό αίτημά της ξεπερνά κατά πολύ την πολιτική), στην οπτική του ντεμπορισμού, όπως και κάθε αριστερισμού, η δράση περιτέλλεται στην (αναβαπτισμένη σε “στρατηγική”) πρακτική της χειραγώγησης κατά το πρότυπο του *Γητευτή*.

Έτσι η μόνη διαφορά μεταξύ του ντεμπορισμού και του κλασικού αριστερισμού -- αλλά μια διαφορά που επιβεβαιώνει ότι ο ντεμπορισμός δεν είναι παρά ένας φιλοκαταστασιακός αριστερισμός -- βρίσκεται στο γεγονός ότι, τον συντηρητικό ηθικισμό του κλασικού αριστερισμού έχει αντικαταστήσει, στον ντεμπορισμό, ένα είδος *μποέμικου αμοραλισμού* που στην πραγματικότητα δεν είναι παρά το αποτύπωμα μιάς παγωμένης φωτογραφίας της καταστασιακής περιπέτειας.

Συνεπώς ο ντεμπορισμός είναι ένας *φιλοκαταστασιακός αριστερισμός*, που θεμελιώθηκε από τον Γκυ Ντεμπόρ πάνω στην κεφαλαιοποίηση του καταστασιακού πειράματος :

1. Αφαιρώντας καταρχήν από αυτό το σφαιρικό κοινό πείραμα εκείνο το κομμάτι του που, φαινομενικά, μπορούσε να αναπαραχθεί με όρους ατομικής δραστηριότητας σε μια πλατύτερη ποσοτική κλίμακα -- δηλαδή τη “θεωρία”.
2. Προβάλλοντας αυτή τη φαινομενικότητα ατομικότητας ως αληθινή πραγματικότητα μέσα από τη βεντετοποίηση εκείνου που είχε το μεγαλύτερο συμφέρον, τις περισσότερες ικανότητες και τις λιγότερες αναστολές για να παίξει αυτό το παιχνίδι -- δηλαδή του Γκυ Ντεμπόρ.
3. Αποκρύβοντας τη ρευστότητα, τις πραγματικές αντιφάσεις, το εσωτερικό όριο και την προβληματικότητα του γενικότερου πλαισίου επικοινωνίας που εμπειρείχε αυτό το κομμάτι της κοινής δραστηριότητας -- δηλαδή τα αίτια της παράλυσης και της κατάρρευσης της Κ.Δ..
4. Διαφημίζοντας αυτή την αφαίρεση με όρους *καθαρής θετικότητας*, σαν ένα ολοκληρωμένο προϊόν-“*αλήθεια*”, που δεν μπορεί να επιδέχεται παρά μόνο επιμέρους “*βελτιώσεις*” -- δηλαδή σαν *σκέψη για οπαδούς*.
Έξοδος.

Οι καταστασιακοί της Διεθνούς μπόρεσαν να κρατήσουν την ένωσή τους και το εγχείρημά τους ζωντανά για όσο διάστημα ήταν σε θέση να σκέφτονται και να μιλούν με αφετηρία εκείνου που γνώριζαν βιωματικά πιο άμεσα, δηλαδή για όσον καιρό σκέφτονταν και μιλούσαν σαν μποέμ-καλλιτέχνες και διανοούμενοι που γνωρίζουν τον περιορισμό αυτής της κοινωνικής θέσης και εξειδίκευσης, και τον αρνούνται.

Από αυτή τη θέση και στάση μπόρεσαν επίσης να πιάσουν τον παλμό και να ταρακουνήσουν όλους εκείνους που βρίσκονταν σε μια παρόμοια θέση και στάση. Απέτυχαν όμως από τη στιγμή που θέλησαν να διευρύνουν τη στάση τους χωρίς ν’αλλάξουν τη θέση τους, δηλαδή από τη στιγμή που φαντάστηκαν ότι ήταν σε θέση να πιάσουν τον παλμό και να ταρακουνήσουν τους προλετάριους που γνωρίζουν τον περιορισμό της δικής τους κοινωνικής θέσης και εξειδίκευσης και τον αρνούνται. Παραμένοντας μποέμ καλλιτέχνες-διανοούμενοι και απευθυνόμενοι από εδώ, και μάλιστα με την έπαρση ότι

κατέχουν ήδη την “άγνωστη θεωρία του προλεταριάτου”, οι καταστασιακοί βρέθηκαν σύντομα να μιλούν “μ’ένα πτώμα στο στόμα”.

Η κατάρρευση της Κ.Δ. άρχισε λοιπόν απο τη στιγμή που οι καταστασιακοί βάλθηκαν να μιλούν για εκείνο που *δεν γνώριζαν βιωματικά* – την οικονομία και το προλεταριάτο.

Με αυτό το δεδομένο, η απόπειρα μετάθεσης του προβλήματος και μυθικής αναπλήρωσης αυτής της αδυναμίας, την οποία τους προσέφεραν εκείνη τη στιγμή οι επιλογές και το προσωπικό έργο του Γκυ Ντεμπόρ, κατόρθωσε να λειτουργήσει λίγο ως πολύ μέχρι την εποχή όπου το “υποκείμενο της ιστορίας” *φαινόταν* να συγκροτείται μέσ’ απο τα πιο περιφερειακά προς την οικονομία και το προλεταριάτο κοινωνικά στρώματα, δηλαδή μεταξύ 1960 με 1970. Ωστόσο το όριο αλλά και το σφάλμα αυτής της απόπειρας φανερώθηκαν πλήρως στην *μετά το 1968 εποχή*, που σημαδεύτηκε απο την παράλυση και κατάρρευση της Κ.Δ., δηλαδή στο ξεκίνημα μιάς ιστορικής εποχής όπου γινόταν όλο και πιο ορατό (ιδιαίτερα μετά το τέλος του “Μάη” μέσα απο τις συμφωνίες της Γκρενέλ) οτι το “κέντρο του κόσμου” δεν θα μπορούσε να αποκαλυφθεί και να “εξηγηθεί με ακρίβεια” αν η κριτική της καθημερινής ζωής δεν εισέβαλε στον σκληρό πυρήνα του θεάματος, *την οικονομία*.

Στη σημερινή ιστορική εποχή, η Κ.Δ. εξακολουθεί να στέλνει το ανολοκλήρωτο μήνυμα του ιστορικού στοιχήματός της συμπυκνώνοντας σε αυτό τόσο την πρώτη απόπειρα κάποιων ανθρώπων να πετύχουν μια *απίθανη σύντηξη* όσο και την αποτυχία τους όχι τόσο στο να την πετύχουν όσο στο να *εμποδίσουν έγκαιρα την κεφαλαιοποίηση της δράσης τους*.

Μάιος-Ιούνιος 1998
Ιωαννίδης

Γιάννης Δ.

Ίδού η Ρόδος, ιδού και το πήδημα!
Επίμετρο 2001

Έπειτα απο μια γενναία κίνηση εκσυγχρονισμού αποφάσισα να ξανακυκλοφορήσω περασμένη απο κομπιούτρα αυτή τη μπροσουρίτσα, που πρωτοδημοσίευσα το 1998 θέλοντας -- με την εξαιρετική ευκαιρία που μου έδωσε εκείνη τη στιγμή η δημοσίευση στα ελληνικά, απο το φίλο μου Βασίλη Τομανά, του βιβλίου του Γκυ Ντεμπόρ *Παρατηρήσεις για τη δολοφονία του Ζεράρ Λεμποβισί* -- να διατυπώσω πιο ολοκληρωμένα μια κριτική που είχα εκφράσει δημόσια για πρώτη φορά το 1981 και επιβεβαίωσα το 1984 [6].

Απ' όσους τη διάβασαν, κάποιοι μπήκαν στον κόπο να μου πούν τη γνώμη τους και τους ευχαριστώ όλους, είτε η γνώμη τους ήταν θετική είτε αρνητική : στο σημερινό βασίλειο της Σιωπής, η ανταπόκριση καθ' εαυτήν είναι πολύτιμη, πόσο μάλλον όταν σε βοηθάει να γίνεις πιο συγκεκριμένος. Οπωσδήποτε το βραβείο ανήκει σ'ενα φίλο μου που, δηλώνοντας τη συμφωνία του, πρόσθεσε οτι του θύμισα τους ροκάδες που παίζουν μπλουζ όταν δεν έχουν έμπνευση για ροκ. Συμφωνώ, σημειώνοντας ωστόσο οτι έτσι έχουν γραφτεί μερικά καλά μπλουζ... Οι υπόλοιποι χωρίστηκαν σε τρεις κατηγορίες. Σ' εκείνους που συμφώνησαν απλά και καθαρά, σ' εκείνους που διαφώνησαν (κυρίως επειδή τη θεώρησαν βλάσφημη ή άδικη για τον Ντεμπόρ), και σ' εκείνους που δεν βρήκαν τίποτα το ενδιαφέρον σ' αυτήν.

Εκείνοι που διαφώνησαν θεωρώντας οτι αδίκησα τον Ντεμπόρ, θα πρέπει μάλλον να μην πρόσεξαν το αληθινό εγκώμιο των καταστασιακών (και του Ντεμπόρ) που προέταξα στο κεφαλαίάκι «Η Έφοδος» του κειμένου *Για τον ντεμπορισμό*. Εύκολα μπορεί να διαπιστώσει κανείς τη βεβαιωμένη συνεισφορά του Γκυ Ντεμπόρ στα αποσπάσματα απο την Κ.Δ., που υπάρχουν στη δεύτερη παράγραφο εκείνου του κεφαλαίου και που εγκωμιάζουν τη στρατηγική ευφυία των καταστασιακών. Δεν θα πρέπει επίσης να πρόσεξαν τη διαφορά μεταξύ αυτού του αληθινού εγκωμίου και του ψεύτικου εγκωμίου των καταστασιακών (και του Ντεμπόρ). Στην «Έφοδο» εγκωμίασα τους καταστασιακούς επειδή φανέρωσαν μια ιστορική κίνηση που παραμένει επίκαιρη. Αντίθετα, το ψεύτικο εγκώμιο τούς μυθοποιεί για το ρόλο που έπαιξαν σε μια περασμένη ιστορική στιγμή, με αποκορύφωμα το «Μάη του '68», ενώ ταυτόχρονα αδυνατεί να πει λιτά και με σαφήνεια αν και πού ακριβώς η καταστασιακή περιπέτεια παραμένει ζωντανή σήμερα. Επιπλέον, είναι σαφές οτι σ' εκείνο το κειμενάκι μου η κριτική μου δεν ασχολήθηκε αποκλειστικά με τον Ντεμπόρ αλλά περιέλαβε όλους τους καταστασιακούς της Διεθνούς (βλ. εδώ απο σελ. 13-16), αποδίδοντας στον Ντεμπόρ το μερίδιο που του αναλογεί. Είναι λαθεμένη ή άδικη η κριτική μου; *Εξαρτάται απο τα κριτήρια που έχει ο καθένας*, και για τα οποία θα μιλήσω αργότερα.

Όσο για το κείμενο του Λε Μανάκ, που όντως ασχολείται μόνο με τον Ντεμπόρ, δεν περιέχει καμιά απολύτως αυθαιρεσία ώστε να θεωρηθεί οτι τον αδικεί ή τον βλασφημεί. Ο ίδιος ο Γκυ έβγαλε ενα βιβλίο (τα *Συμβόλαια*) απλώς και μόνο για ν' αποδείξει τις ικανότητές του ως «γητευτή» σε βάρος του φίλου του. Κι εκεί έκανε τη μικρότητα να βλασφημίσει τη μνήμη του φίλου του Ζεράρ, δηλώνοντας δημόσια οτι τον χρησιμοποίησε, πως η μοναδική αξία του Λεμποβισί ήταν οτι τον θαύμαζε και μάλιστα οτι ο Ζεράρ έλπιζε να κερδίσει απο αυτό το θαυμασμό και την παρέα μαζί του μια προσωπική δόξα. Scripta manent. Το κυριότερο όμως είναι οτι δεν πρόσεξαν

το ζουμί στο κειμενάκι του Λε Μανάκ, που αφορούσε στην *κριτική του Δικαίου* και τη σκανδαλωδώς κομφορμιστική σύλληψη του ζητήματος απο τον Ντεμπόρ.

Απο εκείνους που διαφώνησαν και πρόβαλαν ενα κάποιο επιχείρημα, ορισμένοι δήλωσαν οτι, έστω κι αν λέω «μερικά σωστά πράγματα», σε τελική ανάλυση δεν πρέπει ν' αποκαθλώνουμε Ήρωες σαν τον Ντεμπόρ. Μάλιστα μου υπέδειξαν οτι κάτι τέτοιο είναι «στρατηγικό σφάλμα» που «βλάπτει την Υπόθεση». Προς στιγμήν έμεινα με την απορία πώς άνθρωποι που δηλώνουν σε κάθε ευκαιρία οτι είναι «αντεξουσιαστές» και μάλιστα «καταστασιακοί», θυμήθηκαν ξαφνικά την ανάγκη για Ήρωες και ειδικά για ήρωες μέσ' απο μια οργάνωση που δήλωνε απερίφραστα οτι ενα απο τα κλασικά όπλα του παλιού κόσμου εναντίον των ομάδων που αναζητούν ενα άλλο τρόπο ζωής, είναι η διάκριση και απομόνωση βεντετών μέσ' απο αυτές τις ομάδες! Σύντομα όμως, κι επειδή γενική αρχή μου είναι να συναντώ τα πρόσωπα, η απορία μου λύθηκε : ήθελαν *οι ίδιοι* να πλασάρονται σαν Ήρωες-Γητευτές στις φιλοκαταστασιακές συντροφίες τους κι έτσι φαίνεται πως αισθάνθηκαν (απο ενστικτώδη γνώση της θεωρίας του «ντόμινο»;) μια κάποια απειλή απο την ενδεχόμενη «αποκαθήλωση» του πατρός Ντεμπόρ.

Έτσι κι αλλιώς όμως, ούτε «σταύρωσα» ούτε «αποκαθήλωσα» τον Ντεμπόρ ή τους καταστασιακούς γενικά. Απλώς, με βάση τα τεκμήρια που οι ίδιοι έφεραν στη δημοσιότητα, θέλησα να τους ξανακάνω **συζητήσιμους**. Διότι όλ' αυτά τα χρόνια, και αντιστρόφως ανάλογα απο την αύξουσα έκδοση των έργων τους και στην Ελλάδα, το ενδιαφέρον για τους καταστασιακούς πολώθηκε ανάμεσα σ' ενα ψεύτικο εγκώμιο και μια ψεύτικη κριτική τους. Εκείνοι που θέλουν «ήρωες» χωρίς σκιές και δόγματα υπεράνω συζήτησης, ας ψάξουν λοιπόν να τους βρουν σε άλλα χωράφια.

Άλλοι πάλι, πιο ειλικρινείς οπωσδήποτε, δήλωσαν οτι παραβλέπω το μεγαλείο του Ντεμπόρ και κολλάω σε «λεπτομέρειες». Τι να πω; Το τι είναι «λεπτομέρεια» ή όχι – οπότε και το *ποιός* είναι «κολλημένος» πού --, το καθορίζει η σύλληψη της *ουσίας* του ζητήματος, που εν προκειμένω είναι πολύ απλά το *τι ήταν και είναι ουσιαστικά η καταστασιακή περιπέτεια*. Συνεπώς, το αν αυτά που λέω εγώ ή αυτοί είναι «κολλήματα» και «λεπτομέρειες» ή όχι, πρέπει να το αποφασίσει μια τίμια συζήτηση και μια ανοικτή διαμάχη **με τεκμηριωμένα επιχειρήματα** γύρω απο την ουσία της καταστασιακής περιπέτειας. Η πρόκλησή μου ήταν σαφής.

Σε ό,τι αφορά τέλος εκείνους που δεν βρήκαν κανένα ενδιαφέρον σ' εκείνη τη μπροσουρίτσα, η βασική αντίρρησή τους ήταν : «Ποιός ο λόγος ν' ασχολούμαστε τώρα με τον Ντεμπόρ;». Πράγματι, ο Γκυ Ντεμπόρ δεν είναι ενα απο τα πολλά και μεγάλα προβλήματα του κόσμου. Ωστόσο, ίσως επειδή στις ελεύθερες ώρες μου ασχολούμαι με κάπως μικρότερα προβλήματα, ο Ντεμπόρ με ενδιαφέρει σαν ενα *ακόμα* παράδειγμα προικισμένου ανθρώπου που, ενώ ξεκινάει να φτιάξει ενα καλύτερο κόσμο, σιγά-σιγά μπλέκεται σε μικροσυνωμοσίες και μικροπολιτικές για να καταλήξει, κουφός πια σε οποιαδήποτε κριτική, να δοξολογεί τον εαυτό του νιώθοντας μάλιστα λίγο-πολύ «μόνος εναντίον όλων». Όπως θα δείξω εδώ, η πορεία αυτή δεν χαρακτηρίζει μόνο τον Γκυ Ντεμπόρ αλλά συνοψίζει την ιστορική τραγωδία του «νεωτερικού υποκειμένου», πάνω στο οποίο στήθηκε ο αστικός δυτικός πολιτισμός και, μέσα απο αυτήν, την τραγωδία πολλών επαναστατών, που τού αντιτάχθηκαν μεν αλλά *παραμένοντας εγκλωβισμένοι στο δικό του τρόπο σκέψης και σύλληψης των πραγμάτων*. Ως προς αυτό λοιπόν, το ν' ασχολιόμαστε με τον Ντεμπόρ έχει ενδιαφέρον -- και απο την άποψη της *αυτογνωσίας*.

Αλλά για να το πω λιγότερο ψυχρά και περισσότερο απο καρδιάς : την καταστασιακή περιπέτεια την αγάπησα. Δεν την κατέβασα στην αγορά με ελαφριά καρδιά και

κάποιες φορές χρειάστηκε να την υπερασπίσω από τις άθλιες λογοκρισίες διάφορων «καταξιωμένων αγωνιστών» του «χώρου». Έτσι, με θλίψη διαπίστωσα κάποια στιγμή ότι για να μιλήσω για την καταστασιακή περιπέτεια και για να την υπερασπιστώ, θα έπρεπε να το κάνω και εναντίον της «σχολής Γκυ Ντεμπόρ» -- κι έτσι άδραξα τη θαυμάσια ευκαιρία που μου έδωσε, έστω και μόλις το 1998, η έκδοση των *Παρατηρήσεων για τη δολοφονία του Ζεράρ Λεμποβισί* [7] μιάς και παρείχε στο ελληνικό κοινό εκείνο το, ελάχιστο έστω, τεκμήριο που θα μου επέτρεπε να καταθέσω τη θέση μου χωρίς να χρειαστεί να μεταφράσω τον όγκο πολλών άλλων γύρω από την κατάληξη του Γκυ Ντεμπόρ.

*

Πριν προχωρήσω όμως, και για να πάρει στροφές το μυαλό, επιτρέψτε μου να σας παρουσιάσω μερικές σκέψεις του Βίκτορ Σκλόφσκι :

«Το ζήτημα της συλλογικής δημιουργίας ήρθε στην επιφάνεια μέσα στο περίλαμπρο πεδίο της σύγχρονης συνείδησης. Απ'ό,τι φαίνεται, πολλοί άνθρωποι έχουν μια πολύ απλοϊκή σύλληψη της συλλογικής δημιουργίας. (...)

Όταν παρέχεται σε κάποιον ένα πιστοποιητικό ευρεσιτεχνίας, αναγράφεται εκεί όχι μόνον η ημερομηνία αλλά ακόμα και η ώρα και τα λεπτά κατά τα οποία κατέθεσε την αίτησή του. Διότι η εμπειρία έδειξε πως μπορεί κάλλιστα να βρεθεί κι άλλος που να έχει προτείνει την ίδια εφεύρεση : ξέρουμε ότι αυτό έγινε με το τηλέφωνο! Όπως και να 'χει, είναι πολύ δύσκολο να διαπιστωθεί πότε ακριβώς έγινε για πρώτη φορά μια εφεύρεση ή μια ανακάλυψη. *Ο χρόνος προετοίμασε το έδαφος και πολλά άτομα, που τίποτα δεν τα συνδέει μεταξύ τους, νιώθουν ότι αυτοί τη δημιούργησαν. Σ' αυτή την περίπτωση ο άνθρωπος και ο εγκέφαλος του ανθρώπου δεν είναι τίποτε άλλο από το γεωμετρικό τόπο των σημείων τομής μεταξύ των γραμμών μιας συλλογικής δημιουργίας.*

Εξηγούμαι με τη βοήθεια μιας παρομοίωσης. Αν ρίξουμε μια πολύ λεπτή σκόνη σ' ένα ποτήρι νερό που είναι σε πλήρη ηρεμία, τότε θα δούμε ότι μόλις η επιφάνεια του νερού ξαναέλθει στην ηρεμία, τα μικροσκοπικά σωματίδια της σκόνης εξακολουθούν να κινούνται όπως ένα σμάρι από σκνίτες κάτω από τον ήλιο, αν και σαφώς πιο αργά. Αυτή την κίνηση την ονομάζουμε “κίνηση Μπράουν”, από το όνομα του επιστήμονα που την ανακάλυψε και μας εξήγησε ότι τα σωματίδια που αιωρούνται μέσα σ' ένα υγρό, ακριβώς επειδή έχουν αμελητέα μάζα, εξομοιώνονται με την κίνηση των μορίων του και πάλλονται συντονισμένα.

Ο ρόλος του δημιουργού – είτε είναι ποιητής ή εφευρέτης της μηχανής εσωτερικής καύσεως – μοιάζει ακριβώς με το ρόλο αυτών των σωματιδίων, τα οποία *κάνουν ορατή μια κίνηση που είναι αόρατη δια γυμνού οφθαλμού.* (...) Έχουμε την εντύπωση ότι η «προσωπική» δημιουργία μας δεν υπακούει σε αυτούς τους νόμους αλλά αυτό οφείλεται στο ότι μας είναι αδύνατον, ή μάλλον δύσκολο, να έχουμε μια σφαιρική άποψη της στιγμής στην οποία ζούμε. (...) Ο Πούσκιν και ο Γκόγκολ αποτελούν εκδηλώσεις της σχολής τους, όπως και οποιοσδήποτε άλλος δημιουργός. *Αν τους απομονώνουμε από την αδιαφοροποίητη μάζα, αυτό συμβαίνει μεταξύ άλλων επειδή δεν ξέρουμε να σκεφτόμαστε με όρους διαδικασίας και χρειαζόμαστε τις περικοπές»* [8].

*

Για όσους άνοιξαν τώρα τις τηλεοράσεις τους, έχουμε ήδη πει ότι η Καταστασιακή Διεθνής ιδρύθηκε από τη συνάντηση και συμβολή μεταξύ δύο κυρίως κινήματων του Μεταπολέμου : τη (γαλλική) *Λεττριστική Διεθνή* και το (ιταλοσκανδιναβικό) *Διεθνές Κίνημα για ένα Φαντασιακό Μπαουχάους*, ο ρόλος του οποίου ήταν ακριβώς, από την ίδρυσή του κιόλας το 1953, να προετοιμάσει «τη δημιουργία μίας ενωμένης οργάνωσης ικανής να συμβάλει στην ανάπτυξη μίας συνολικής επαναστατικής συμπεριφοράς» [η υπογράμμιση δική μου].

Το καθένα από αυτά τα δύο κινήματα είχε τη δική του πρωτοτυπία και είναι σαφές ότι, από τη συνάντησή τους, η δουλειά τους απέκτησε μεγαλύτερη εμβέλεια και οξύτερη αιχμή και όλοι τους έμαθαν κάτι περισσότερο απ' όσα γνώριζαν και είχαν κατακτήσει πιο μεμονωμένα έως τότε. Για παράδειγμα, η σκανδιναβική πλευρά, με την παράδοση του Κίρκεγκωρ, έδωσε στην έννοια της «κατάστασης» μια βαθύτητα που δεν την είχε η γαλλική με την παράδοση του Σαρτρ ή ακόμα και της «θεωρίας των στιγμών» του Ανρί Λεφέβρ – ενώ αντίστοιχα, η γαλλική (με τη συνδρομή του Ραλφ Ράμνεϋ) εμπλούτισε την ιταλοσκανδιναβική κριτική της φόρμας και της αρχιτεκτονικής με την κριτική της χωροταξίας και την «ψυχογεωγραφία».

Συνεπώς η Κ.Δ. πρέπει να κατανοηθεί ως μια συλλογική δημιουργία μέσα σε μια συλλογική δημιουργία (το μεταπολεμικό κίνημα), με την έννοια ακριβώς που μας εξήγησε πολύ όμορφα εδώ ο Σκλόφσκι δείχνοντάς μας πόσο άστοχη είναι η ανάγκη μας για «περικοπές». Ο Ντεμπόρ, ο Γιόρν, ο Γκαλίτσο, η Μπερνστάιν, ο Βανεγκέμ, ο Κόνσταντ, ο Λάουζεν, ο Καγιάτι και όλοι οι καταστασιακοί της Διεθνούς -- όλοι τους άνθρωποι που επεδίωξαν να αναγνωριστούν μέσ' από τη συμμετοχή τους σε ένα γενικότερο κοινωνικό κίνημα και όχι σαν μοναχικοί δημιουργοί -- δεν πρέπει λοιπόν να εκτιμηθούν με τους όρους που ζητούν όσοι ψάχνουν για «περικοπές» και για «βεντέτες». Δεν ήταν «μοναχικοί δημιουργοί» ή «θεωρητικοί», που κι αυτοί βεβαίως έχουν την αξία τους αλλά κατανοούνται και κρίνονται με τελείως άλλα κριτήρια (με το επιπλέον μειονέκτημα ότι είναι εξαιρετικά ευάλωτοι στη «βεντετοποίηση», έστω και μετά θάνατον).

Με άλλα λόγια, οι καταστασιακοί δεν πρέπει να εκτιμηθούν ως Άτομα αλλά ως Παίκτες του καταστασιακού παιχνιδιού. Ο ίδιος ακριβώς άνθρωπος μπορεί να είναι θαυμάσιος ως Παίκτης και αξιοθρήνητος ως Άτομο. Παίζοντας, μπορεί να εμπνέεται και να εμπνέει, να μοιράζει και να μοιράζεται, ενώ ξεκομμένος από το Παιχνίδι, εξατομικευμένος, μπορεί να ξεπέσει σε μια μίζερη προσπάθεια κατοχύρωσης των κεκτημένων του, είτε αυτά είναι χρήμα ή φήμη ή ένα πνευματικό κεφάλαιο, εναντίον όσων εύλογα ή παράλογα θεωρεί ότι τού τα εποφθαλμιούν. Αυτό άλλωστε βάλθηκαν να θυμίσουν πριν απ' όλα οι καταστασιακοί : *έξω από το Παιχνίδι, ο άνθρωπος δεν είναι παρά «νοήμον κτήνος»* -- και αν υπάρχει ένα «κοινωνικό ζήτημα», αυτό δεν είναι ένα ζήτημα «σωστής ή δίκαιης μοιρασιάς» των «αγαθών» αλλά η ανακάλυψη του «Μεγάλου Παιχνιδιού», που μάς κάνει αληθινούς ανθρώπους.

Οι καταστασιακοί είναι λοιπόν για μένα σαν αυτή τη «λεπτή σκόνη», η οποία έκανε σε κάποια στιγμή ορατή την «κίνηση Μπράουν» μίας ορισμένης εποχής του δυτικού πολιτισμού, που εξακολουθεί να μάς βαραίνει. Έκαναν φανερή -- και το δηλώνω ως μέγιστο φόρο τιμής προς αυτούς --, όχι μόνο μέσ' από τις θεωρίες τους (διότι δεν ήταν ριζοσπάστες θεωρητικοί, ούτε καν του είδους Μαρξ-Ένγκελς) αλλά κυρίως μέσ' από τα πειράματά τους και τον τρόπο με τον οποίο θέλησαν να ζήσουν, *οργανώνοντας ένα κοινό έργο και λόγο*, μια έως τότε αδιαόρατη αλλά *υπαρκτή* κίνηση.

Ίσως εδώ ρωτήσετε, όπως ένας φίλος μου : «*Ποιός όμως έβαλε τη σκόνη που έκανε φανερή τη συγκεκριμένη υπαρκτή κίνηση;*». Η απάντησή μου ήταν και παραμένει η

εξής, και την μεταφέρω εδώ ατόφια : [Ως προς αυτό το ερώτημα] δύο είναι οι απαντήσεις που μέχρι σήμερα επιχείρησε η ανθρωπότητα : την έβαλε (1) η θεία πρόνοια, ή (2) η ιστορία («αν η ιστορία έχει ανάγκη απο θεωρητικούς, θα τους φτιάξει», έγραφαν οι καταστασιακοί στο 9ο τεύχος τους τσιτάροντας τη Ρόζα Λούξεμπουργκ). Διαλέγεις και παίρνεις. Πάντως μια τρίτη απάντηση του είδους «την έβαλε ο κύριος τάδε (ο Ντεμπόρ λ.χ.)», «την έβαλε ο πατερούλης Στάλιν» ή «ο μεγάλος τιμονιέρης Μάο» ή «ο φύρερ Αδόλφος» ή «ο στρατηλάτης Χο Τσι Μινχ», θεωρήθηκε κατάπτυστη και ταξινομήθηκε στους σκουπιδοντενεκέδες της ιστορίας με το όνομα «ειδωλολατρεία» ή «προσωπολατρεία».

*

Φτάνουμε λοιπόν στο ζουμί, που είναι το ζήτημα των κριτηρίων με τα οποία οφείλουμε να συζητήσουμε τους καταστασιακούς. Να λοιπόν τα κριτήρια γύρω απο τα οποία έπλεξα το κειμενάκι του 1998 – και όποιος έχει άλλα, ας τα καταθέσει : ιδού η Ρόδος, ιδού και το πήδημα!

Κριτήριο πρώτο. Ποιά ακριβώς ήταν η υπαρκτή ιστορική κίνηση, την οποία οι καταστασιακοί της Διεθνούς έκαναν φανερή; Ασφαλώς, δεν ήταν έτσι γενικά κι αφηρημένα «η επανάσταση», διότι τότε δεν θα διέφεραν κρίσιμα σε κάτι απο τους σύγχρονους τους π.χ. του Socialisme ou Barbarie.

Κριτήριο δεύτερο. Όπως εύκολα μπορεί να δείξει η μελέτη του Μεταπόλεμου (αλλά κι ενός πλήθους σημαδιών ήδη απο τις αρχές του εικοστού αιώνα) στη Δύση, την κίνηση αυτή την ανέδειξαν μεν αλλά δεν την έφτιαζαν οι ίδιοι. Οπότε, απο το πώς κι έως ποιο βαθμό την ανέδειξαν, πώς κι έως ποιο βαθμό κινήθηκαν μαζί της ή όχι, θα μπορέσουμε να διακρίνουμε το ζωντανό απο το νεκρό κομμάτι της συνεισφοράς τους, την αλήθεια απο την πλάνη τους.

Κριτήριο τρίτο. Σε συνάρτηση με τα προηγούμενα, θα πρέπει να έχουμε σταθερά υπ' όψη μας τους στόχους και τα κριτήρια που **οι ίδιοι** έθεσαν ξεκινώντας την περιπέτειά τους, ώστε να κρίνουμε πού βάδισαν σύμφωνα με αυτά, πού λοξοδρόμησαν και γιατί – πράγμα που θα μάς επιτρέψει και τα λοξοδρομίσματά τους να ψηλαφήσουμε, και το κατά πόσον ήταν επιτυχή ή άστοχα, αν εμπλούτισαν το καταστασιακό εγχείρημα ή αν το φτώχυναν και το εξέτρεψαν.

Αυτός εδώ είναι άλλωστε, κατά τη γνώμη μου, ο γενικός τρόπος με τον οποίον οφείλουμε να στεκόμαστε απέναντι σε ό,τι αγαπάμε και σεβόμαστε, αποφεύγοντας τόσο τις υποτιμήσεις όσο και τις μυθοποιήσεις που, μεγαλοποιώντας το υπέρμετρα, τελικά το εξευτελίζουν.

*

Νομίζω οτι στο Για τον ντεμπορισμό υπήρξα σαφής και λιτός γύρω απο το ποιά ακριβώς ήταν η ιστορική κίνηση την οποία ανέδειξαν οι καταστασιακοί της Διεθνούς. Ήταν αυτή που ονόμασα ως επιζητούμενη σύντηξη μεταξύ Υπαρξιακής, Καλλιτεχνικής και Πολιτικής στάσης απεναντι στη ζωή.

Ωστόσο, απο ορισμένες αντιδράσεις και απορίες που διατυπώθηκαν γύρω απο αυτό το σημείο (και τις οποίες για να είμαι ειλικρινής δεν περίμενα μιάς και θεωρούσα οτι πρόκειται για κάτι το προφανές για όποιον έχει μελετήσει τους καταστασιακούς), καταλαβαίνω οτι οφείλω να εξηγήσω λιγάκι αυτό το περί «σύντηξης» σημείο.

Τροχάδην λοιπόν, η Υπαρξιακή στάση, για την οποία μιλώ, αφορά στην έγνοια και τον αγώνα του ανθρώπου για την *προσωπική αλήθεια του*. Η στάση αυτή δεν νοιάζεται τόσο καίρια για την πολιτική, ούτε για την καλλιτεχνική-δημιουργική διάσταση της ζωής, όσο για την επίτευξη μιάς *υπαρκτικής προσωπικής ενότητας* και, *απο εκεί*, για ό,τι μπορούμε να ονομάσουμε «ενότητα μεταξύ βιώματος και αναπαράστασης» ή «συνοχή μεταξύ λόγων και έργων».

Η Καλλιτεχνική στάση αφορά στην έγνοια και τον αγώνα του ανθρώπου για τη δημιουργία μιάς *ατμόσφαιρας ζωής* και όλων εκείνων των εμπράγματων έργων που συντείνουν σ' αυτήν, και τα οποία ονομάζουμε γενικά «καλλιτεχνήματα». Η στάση αυτή δεν νοιάζεται τόσο καίρια για την πολιτική, ούτε για την υπαρκτική διάσταση, όσο για τον «άμεσο ποιοτικό μετασχηματισμό της καθημερινής ζωής».

Τέλος η Πολιτική στάση αφορά στην έγνοια και τον αγώνα του ανθρώπου για την *ποιότητα της κοινωνικής ζωής*. Η στάση αυτή δεν νοιάζεται τόσο καίρια για την καλλιτεχνική, ούτε για την υπαρκτική διάσταση. Έσχατη απαίτησή της είναι μια κοινωνία *δίκαιη*, δηλαδή *απαλλαγμένη από διαχωρισμένες εξουσίες*, και συνεπώς επικεντρώνει τον αγώνα της στην *κατασκευή συνθηκών απελευθερωτικού διαλόγου μεταξύ των ανθρώπων* και όχι στην κατασκευή δογματικών και δήθεν αλάνθαστων θεωριών, που πάντοτε παγώνουν την κριτική σκέψη και το διάλογο εισάγοντας τη διαχωρισμένη εξουσία στη σκέψη.

Πρέπει ωστόσο να τονίσω ότι καμιά από αυτές τις τρεις στάσεις του ανθρώπου δεν είναι «ανώτερη» από τις άλλες και ότι η αδιαφορία ή η υποτίμηση, που έως τώρα έχουν επιδείξει οι εκάστοτε εκφραστές της μιάς προς τις άλλες (όπως λ.χ. εκείνη που έδειξε από μια στιγμή κι έπειτα ο Ντεμπόρ απέναντι στην τέχνη), είναι καθ'εαυτήν *πρόβλημα*.

Χωρίς την Καλλιτεχνική στάση, η Πολιτική καταντάει αυτό το ξερό, ανέμπνευστο και διάπλατα ανοικτό στο δογματισμό πράγμα που όλοι γνωρίζουμε. Χωρίς την Πολιτική στάση, η Καλλιτεχνική στάση κινδυνεύει να καταλήγει στο Μουσείο του εκκεντρικού ή να υποδουλωθεί στη διαφήμιση, και η Υπαρξιακή στάση ένας ακίνδυνος τρόπος ομφαλοσκόπησης. Χωρίς την Υπαρξιακή στάση και την αναζήτηση της προσωπικής αλήθειας, η Καλλιτεχνική στάση εξαντλείται σε μια ανεργμάνιστη «αυτό-έκφραση» ενώ η Πολιτική απαίτηση για «συνοχή λόγων-έργων» γίνεται ένας καλβινιστικού τύπου ψυχαναγκασμός και ιδεοπληξία ή απλή επίδειξη «συνέπειας». Ταυτόχρονα, και για τους ίδιους λόγους, δεν μπορεί να υπάρξει «ξεπέραςμα της τέχνης» από μια δράση που υπεραξιώνει λ.χ. την πολιτική (πράγμα που έκανε και ο ντεμπορισμός κατά την ανοδική φάση του), ούτε βεβαίως μπορεί να υπάρξει «ξεπέραςμα της πολιτικής» από μια υπεραξίωση π.χ. της τέχνης (πράγμα που κάνουν διάφοροι καλλιτέχνες υποστηρίζοντας ότι είναι υπεράνω της πολιτικής) ή της «υπαρκτικής» εμπειρίας (όπως υποστηρίζουν λ.χ. οι ζηλωτές του μυστικισμού). Επιπλέον, «ξεπέραςμα» με τη εγελομαρξική-διαλεκτική έννοια του όρου δεν μπορεί να υπάρξει παρά μόνο προς τη μεριά της *αυταρχικής-κρατικής απορρόφησης* [9] αυτών των τριών στάσεων. Αν λοιπόν δεν θέλουμε να πάμε τα πράγματα προς τα εκεί, τότε το «ξεπέραςμα» αυτών των στάσεων θα πρέπει να εννοηθεί εντελώς διαφορετικά : σαν ένα *παιχνίδι* στημένο πάνω στη συμβολή αυτών των τριών ρευμάτων, που τα αναγνωρίζει ως ακατάλυτες αλήθειες του ανθρώπου -- όπως αυτό που προσπάθησαν να φανερώσουν χειροπιαστά οι πρώτοι καταστασιακοί.

*

Για να κατανοήσουμε λοιπόν την κρίσιμη ιδιαιτερότητα της καταστασιακής περιπέτειας, θα πρέπει να γνωρίζουμε ότι αυτό ακριβώς το παιχνίδι μεταξύ

Υπαρξιακής, Καλλιτεχνικής και Πολιτικής στάσης οραματίστηκαν οι πρώτοι καταστασιακοί. Η ίδια η «μεταθεωρητική» ή «υπερθεωρητική» σύλληψη της κατασκευής καταστάσεων, που αποτέλεσε το θεμέλιο και το στόχο της οργάνωσής τους, και η αιχμή της κριτικής της καθημερινής ζωής, πάνω σ' αυτό το όραμα στηρίχτηκαν – και γι' αυτό ήταν απείρως πλουσιότερη από το αίτημα μιάς κατά βάση πολιτικής επανάστασης, που ενέπνεε π.χ. τους συγχρόνους τους του Socialisme ou Barbarie.

Είναι πασιδηλο ότι αυτή την κίνηση «σύντηξης» δεν την έφτιαζαν οι ίδιοι. Τη ζητούσε η εποχή τους (και τη ζητάει η εποχή μας). Οπωσδήποτε, πριν από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, είχαν προηγηθεί κινήσεις προς αυτή την κατεύθυνση. Για παράδειγμα, η κίνηση ενός αυθεντικού εκφραστή της υπαρξιακής στάσης, όπως ο Εμανουέλ Μουνιέ, προς την απερίφραστη πολιτική στράτευση κατά τη δεκαετία του 1930, ο αγώνας του Βίλχελμ Ράιχ να συνδέσει το πολιτικό με το υπαρκτικό, η προσπάθεια των Υπερρεαλιστών να συναντηθούν με το εργατικό κίνημα (ή ό,τι νόμιζαν ότι το εξέφραζε) κατά την ίδια εποχή, ή, ακόμα παλιότερα, η ανάλογη απόπειρα της ρώσικης καλλιτεχνικής πρωτοπορείας, χωρίς να ξεχνάμε τον Ζωρζ Μπατάιγ, που είχε επίσης προσπαθήσει να κινηθεί προς αυτή την κατεύθυνση [10]. Ωστόσο είναι σαφές πως οι απόπειρες εκείνες, πέραν των ψευδαισθήσεων της εποχής τους τις οποίες και μοιράστηκαν, δεν συμπεριλάμβαναν και τις τρεις στάσεις που προανέφερα. Έτσι ο Μεταπόλεμος φάνηκε πως ήταν η ώριμη εποχή για ένα τέτοιο εγχείρημα. Όχι τόσο χάρη στο ατομικό ταλέντο, η τόλμη ή την ευφυΐα κάποιων ανθρώπων όπως οι καταστασιακοί, όσο επειδή είχαν προηγηθεί οι εμπειρίες που προανέφερα (οπότε τα σφάλματά τους και οι ψευδαισθήσεις τους ήταν πλέον ορατά : δεν θα μπορούσε το 1957 να θεωρηθεί σοβαρός άνθρωπος π.χ. ο σταλινικός Αραγκόν) κι επειδή συνολικότερα επρόκειτο για μια εποχή όπου η «σύντηξη» μεταξύ των τριών αυτών στάσεων φύτρωνε από παντού μέσα στις ερειπωμένες πόλεις. Τι καλύτερο θα μπορούσε πράγματι να παράγει εκείνη η ταραγμένη εποχή εκτός από ανθρώπους που αναζητούσαν την προσωπική αλήθεια τους παλεύοντας να ομορφύνουν τον κόσμο χωρίς να εγκαταλείπουν τον πολιτικό αγώνα;

Οι καταστασιακοί της Διεθνούς ήταν εκείνοι λοιπόν που άκουσαν αυτό το αίτημα να φυτρώνει καλύτερα από τον οποιονδήποτε, και πάσχισαν να το κάνουν ορατό. Στρατευμένοι καλλιτέχνες που ζήσανε τον Πόλεμο και την κατάρρευση των Παλιών Ψευδαισθήσεων χωρίς να ζεπέσουν στο μηδενισμό [11], και ταυτόχρονα άνθρωποι που έζησαν μέσα στα σταυροδρόμια των ερειπίων, ήταν εκείνοι που κατόρθωσαν να φανερώσουν την «κίνηση Μπράουν» του σύγχρονου κόσμου μέσω από τις στάχτες ενός πυρπολημένου πολιτισμού. Αυτό το κατόρθωμα ζωής τους το αναγνωρίζω πλήρως και τους ευχαριστώ γι' αυτό, χωρίς ωστόσο να υποστηρίζω καθόλου ότι την κίνηση αυτή την έφτιαζαν οι ίδιοι, διότι απλά δεν θεωρώ πως «υπάρχει μόνον ό,τι φαίνεται» (πράγμα που ακόμα και ο οποιοσδήποτε πρωτοετής ντεμποριστής γνωρίζει πως θα ήταν σφάλμα).

Αλλά εδώ πρέπει να επαναλάβω, εναντίον της όποιας βεντετοποίησης οποιουδήποτε από αυτούς, ότι αυτή την κίνηση της ιστορίας δεν την άκουσαν σαν άτομα αλλά ως συνάντηση. Χωρίς να υποτιμώ ούτε να υπερτιμώ κανέναν, οφείλω να υπογραμμίσω ότι η συνάντησή τους ήταν εκείνη που, και το αισθητήριό τους όξυνε, και τους βοήθησε να το εκφράσουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

Αν λοιπόν καταλαβαίνουμε καλά τι ακριβώς παίχτηκε στη συνάντηση εκείνη που ονομάστηκε Καταστασιακή Διεθνής, τότε θα μπορούσαμε να καταλάβουμε αν και μέσα από ποιές επιλογές κρατήθηκε αταλάντευτη σ' αυτό, και το εμπλούτισε, ή το έχασε. Μόνον έτσι θα μπορούσαμε να εκτιμήσουμε

στην αληθινή τους διάσταση, και εναντίον της οποιασδήποτε διαφημιστικής εικόνας, τις επιλογές εκείνες του Ντεμπόρ (και των υπόλοιπων καταστασιακών) που ισχυρίζομαι ότι θεμελίωσαν ένα «ντεμπορισμό» και τον κληροδότησαν σε όσους πήραν σαν αναφορά τους την καταστασιακή περιπέτεια – όπως συνέβη παλιότερα π.χ. με τον Μαρξ και κάποιους από τους επιγόνους του.

*

Έπειτα από ό' αυτά είναι ίσως σαφέστερο ότι, εκείνο που κατ' αρχήν κατέθεσα προσδοκώντας μια συζήτηση *με επιχειρήματα* γύρω από την καταστασιακή περιπέτεια, ήταν ότι σφάλλουμε αν πιστεύουμε πως ο θεμέλιος στόχος της Κ.Δ. ήταν η «θεωρητική καταδίκη» της υπάρχουσας κοινωνίας [12].

Όπως έδειξα τεκμηριωμένα στο *Για τον ντεμπορισμό*, αυτός ο επιμέρους στόχος της «θεωρητικής καταδίκης» έγινε κεντρικός μέσ' από ένα *λοξοδρόμιασμα* και μια *υπαναχώρηση* της Κ.Δ., με πρωτεργάτη τον Ντεμπόρ -- οπότε μόνον από αυτή τη μετεξέλιξη *κι έπειτα* μπορούμε πράγματι ν' αναγνωρίσουμε έναν «ηγετικό» ρόλο στον Ντεμπόρ μέσα στην Κ.Δ., χωρίς ωστόσο να τον καθιστούμε αποκλειστικό υπεύθυνο γι' αυτό : όπως έχω πει, η επιλογή εκείνης της υπαναχώρησης βρήκε σύμφωνους τους περισσότερους από τους καταστασιακούς ακριβώς επειδή, για να μην υπαναχωρήσουν, όφειλαν να περάσουν την κατασκευή καταστάσεων και την κριτική της καθημερινής ζωής σ' ένα πεδίο που τους διέφευγε.

Πράγματι, όπως φαίνεται αδιάψευστα από όλα τα τεκμήρια – λες και θα φαινόταν κάτι άλλο! --, θεμέλιος στόχος της Κ.Δ. δεν ήταν βεβαίως η «θεωρητική καταδίκη» του υπάρχοντος κόσμου, αλλά η «κατασκευή καταστάσεων», με τη θεωρία («συνεκτική» ή «ασυνεκτική» [13]) να παίζει ως αρωγός και μόνον σ' αυτό το στόχο. Το αίτημά τους αυτό, σύμφωνο με την «κίνηση του νερού» της ιστορίας, τους έφερε ήδη *μπροστά σε μια ρήξη με το «δυτικό» πολιτισμό*, πολύ βαθύτερη από εκείνη τόσο του παλιού εργατικού κινήματος όσο και των καλλιτεχνικών πρωτοπορειών αλλά και των σκαπανέων της υπαρξιακής στάσης. Και ήταν δυνητικά πολύ βαθύτερη διότι αφορούσε στον *τύπο Υποκειμένου* που προϋπέθετε η καταστασιακή περιπέτεια, και που *δεν ανήκε στα δεδομένα του «δυτικού» πολιτισμού* [14].

Είναι πασίδηλο ότι η ρήξη των καταστασιακών με το παλιό εργατικό κίνημα και τ' απομεινάρια του δεν ήταν επιφανειακή, ούτε τμηματική. Δεν το έκριναν λ.χ. απλώς και μόνον επειδή «σταλινοποιήθηκε». Η ρήξη τους με εκείνο το κίνημα αφορούσε στην ίδια τη *σύλληψη της ζωής* και, χάρη στο αίτημα της Καλλιτεχνικής στάσης που τους ενέπνεε, τους οδηγούσε σε μια τελείως άλλη σύλληψη *της φτώχειας και του πλούτου* [15]. Επιφανειακή ή τμηματική δεν ήταν ούτε η ρήξη τους με τις καλλιτεχνικές πρωτοπορείες. Δεν τις έκριναν απλώς για την ποιότητα των επιμέρους έργων τους αλλά για τη σύλληψη της ζωής, μέσα στην οποία αυτές οι πρωτοπορείες τοποθετούσαν τα έργα τους [16].

Με όρους «τύπου Υποκειμένου», το παλιό εργατικό κίνημα, και ειδικά με την αυξανόμενη κυριαρχία του Μαρξισμού, παρέμενε μέσα στα όρια του κολλεκτιβιστικού υποκειμένου («η συλλογικότητα πριν και πάνω απ' όλα», με

αποτέλεσμα τον Εθνικοσοσιαλισμό και το Σταλινισμό) ενώ οι καλλιτεχνικές πρωτοπορείες, και ειδικά με την κυριαρχία του Μοντερνισμού, παρέμενε μέσα στα όρια του αυτό-αναφορικού υποκειμένου («το άτομο πριν και πάνω απ' όλα», με αποτέλεσμα το Ανερμάτιστο της μοντέρνας τέχνης).

Σ' αυτά τα δυο συνθήματα, σ' αυτούς τους δύο τύπους Υποκειμένου, οι καταστασιακοί αντέταξαν το τρομερό σύνθημα **«Η επικοινωνία πάνω απ' όλα»**. Κι έτσι έβαλαν πραγματικά το μαχαίρι στο κόκκαλο του κοινωνικού ζητήματος, δηλαδή στην **οργάνωση της Σιωπής** : *«Το ζήτημα της εξουσίας είναι τόσο καλά κρυμμένο στις κοινωνιολογικές θεωρίες και στις θεωρίες για την κουλτούρα, ώστε οι ειδικοί μπορούν να μουντζουρώνουν χιλιάδες σελίδες για την επικοινωνία ή τα μαζικά μέσα επικοινωνίας, χωρίς να σημειώνουν ούτε μια φορά πως η επικοινωνία για την οποία μιλούν έχει μια μοναδικότητα απλώς και μόνον επειδή οι καταναλωτές της δεν έχουν τίποτα ν' απαντήσουν (...)* Όποιος δεν ενοχλείται από την τυραννία που ασκείται στη ζωή του **σε αυτό το επίπεδο**, δεν μπορεί να καταλάβει τίποτα από τη σημερινή κοινωνία» (Κ.Δ., τ. 7, 1962, οι υπογραμμίσεις δικές μου).

Είναι σαφές πως «η επικοινωνία πάνω απ' όλα» και η «κατασκευή καταστάσεων» προϋπέθεταν ένα τύπο Υποκειμένου εντελώς διαφορετικό τόσο από το κολλεκτιβιστικό όσο και από το αυτό-αναφορικό υποκείμενο, πάνω στα οποία συναρμολογήθηκε ο «δυτικός»-αστικός πολιτισμός οργανώνοντας τη Σιωπή του λαού. Η καταστασιακή περιπέτεια προϋπέθετε τον τύπο Υποκειμένου της *αυθεντικής επικοινωνίας*, που οι πρώτοι καταστασιακοί είχαν σε σημαντικό βαθμό διαισθανθεί καθώς προτίμησαν ένα *ανοικτό-ομοσπονδιακό οργανωτικό πρότυπο* [17] και όρισαν το κοινό έργο τους (και το στόχο τους) ως *παιχνίδι-γιορτή* : *«Αυτή η καινούργια φάση επανεμφάνισης του παιχνιδιού θα πρέπει να χαρακτηριστεί από την εξαφάνιση κάθε στοιχείου άμιλλας (...)* Η σπουδαιότητα του κέρδους στο παιχνίδι (είτε πρόκειται για συγκεκριμένες απολαβές είτε για απατηλές, όπως συμβαίνει συνήθως) είναι κακό προϊόν μιάς κακής κοινωνίας (...) Το παιχνίδι πρέπει να εισβάλλει και να κατακτήσει ολόκληρη τη ζωή, κομματιάζοντας τις αλυσίδες που το κρατούν περιορισμένο σ' ένα περιορισμένο χώρο και χρόνο», (Για ένα καταστασιακό ορισμό του παιχνιδιού, Κ.Δ, τ.1, 1958).

*

Στο βαθμό που οι καταστασιακοί παρέμεναν πιστοί στη συνολική εκείνη αναζήτηση, παρέμεναν πιστοί και σε μια *γνήσια λαϊκή* σύλληψη του όλου ζητήματος της δημιουργίας ενός ανώτερου πολιτισμού. Τόσο επειδή η Γιορτή (όχι σαν ένα διάλειμμα σε μια σκυθρωπή ζωή, όπως είναι σήμερα, αλλά ως τρόπος ζωής, βίος) αποτελούσε ανέκαθεν τη *λαϊκή σύλληψη της ζωής* όσο και διότι, μέσα σ' αυτή την *ενιαία* σύλληψη, ο στοχασμός ή η «θεωρία» δεν αποτελούν καμμία ιδιαίτερη, επιμέρους ή ξεχωριστή αξία ή δύναμη που θα μπορούσε να προβληθεί ως «ιδιωτικό αριστούργημα» και συνεπώς να κεφαλαιοποιηθεί *σε βάρος της αυθεντικής επικοινωνίας* (όπως συνέβη με τη ντεμπορική θεωρία). Στη γιορτινή σύλληψη της ζωής δεν είναι η «θεωρία» που υπεροπτικά «κατασκευάζει τις καταστάσεις» αλλά αντίθετα η «κατασκευή καταστάσεων» είναι εκείνη που ζωογονεί το στοχασμό και ό,τι μπορούμε να ονομάσουμε «θεωρία», μέσα σε μια παιγνιώδη αλληλεπίδραση όπου, *χωρίς να χάνονται τα πρόσωπα, η ατομικότητα και η οποιαδήποτε προβολή της γίνεται περιττή, αν όχι επικίνδυνη για τη Γιορτή*. Αντίθετα, στο βαθμό που, *αντιστρέφοντας* αυτή την αλήθεια, οι καταστασιακοί με πρωτεργάτη τον Ντεμπόρ υπεραξίωσαν τη «θεωρία» και, ακόμα περισσότερο, θέλησαν να παγιωθούν «συνεκτικά» σαν μια «πρωτοπορία-συλλογικός διανοούμενος-

φορέας της αλάνθαστης θεωρίας» (επαναθεμελιώνοντας για το σκοπό αυτό την Καταστασιακή Διεθνή πάνω στα πρότυπα του κλασικού *συγκεντρωτισμού*), και την επαφή τους με την «κίνηση του νερού» άρχισαν να χάνουν, και τη γνήσια λαϊκή σύλληψη της ζωής προδόσανε. Και πρόκειται για μια επικίνδυνη προδοσία διότι, ανέκαθεν μέσα στην ιστορία, ο φετιχισμός της θεωρίας υποστηρίχτηκε απο τους *εχθρούς της λαϊκής-γιορταστικής σύλληψης της ζωής*, με κορυφαίους εδώ τους «Διαφωτιστές» συνεχιστές του έργου της Ιεράς Εξέτασης και των Ιησουιτών στον ευνουχισμό (μέσα απο την επιβολή του δόγματος της «θετικής γνώσης») της *καρναβαλικής συνείδησης του λαού* [18].

Έτσι, το γεγονός ότι ο ίδιος ο Ντεμπόρ ομολόγησε το 1966 πως οι καταστασιακοί είχαν χάσει την ικανότητα και τη διάθεση να *γιορτάζουν μαζί*, λέει αρκετά για το μαράζωμα του αρχικού σχεδίου τους και το προοδευτικό άπλωμα της Σιωπής *αναμεταξύ τους*. Και το γεγονός ότι, όχι μόνο δεν το θεώρησε αυτό προβληματικό αλλά αντίθετα το προσπέρασε και προσπάθησε να το υπεραναπληρώσει *εξιδανικεύοντας* τη «θεωρία», λέει πολλά για το «στρατηγικό» του μεγαλείο και για την προσωπική του μοίρα (για τα οποία θα μιλήσω παρακάτω).

*

Οπωσδήποτε, κι αυτό νομίζω ότι φαίνεται αρκετά καθαρά στο *Για τον ντεμπορισμό*, υπάρχει διαφορά μεταξύ Ντεμπόρ και ντεμπορισμού. Ο Ντεμπόρ υπεραξίωσε τη «θεωρία» μέσ'απο μια συνολικότερη επιλογή, που είχε να κάνει τόσο με την ιδιοσυγκρασία του όσο και με συγκεκριμένες συνθήκες. Θέλησε πράγματι κάποια στιγμή, γύρω στα 1961-62, να «συμμαζέψει» την Κ.Δ. γύρω απο μια σφιχτή θεωρητική-ιδεολογική συμφωνία, έτσι ώστε να αντιπαρατάξει στο θέαμα την *εικόνα* μιάς «επαναστατικής πρωτοπορείας».

Οπωσδήποτε, όπως θα καταδείξω με επιπλέον τεκμήρια παρακάτω, αυτή η επιλογή ήταν πολλαπλά λαθεμένη [19]. Απο τη μια μεριά, προερχόταν απο μια εντελώς *άκριτη* αποδοχή της ιδεολογίας της πρωτοπορείας, την οποία είχε κληρονομήσει απο το παλιό εργατικό κίνημα και απο τις παλιές καλλιτεχνικές συσπειρώσεις. Απο την άλλη, θεμελιωνόταν σε μια οργανωτική σύλληψη που παρέμενε εντελώς δέσμια του πολιτισμού τον οποίο θέλησε να καταγγείλλει, και για τον οποίο η Κοινότητα είναι «κοινότητα δόγματος». Απο μια τρίτη πλευρά, αυτή η θέλησή του στηριζόταν στην προσωπική του αδυναμία να κατανοήσει τον αληθινά ριζοσπαστικό τρόπο με τον οποίο είχαν οργανωθεί η πρώτοι καταστασιακοί και, συνολικότερα, την αληθινά επαναστατική βάση της «πρώτης εποχής» της Κ.Δ. Τέλος, για να πετύχει αυτή την επιλογή του, αναγκάστηκε να καταστρέψει το ενα απο τα τρία θεμέλια της καταστασιακής περιπέτειας, αφήνοντάς την έτσι έκθετη στον αριστερισμό.

Θα μπορούσα βεβαίως να δεχτώ ότι αυτή η, έστω και πολλαπλά λαθεμένη, επιλογή ήταν μια «τακτική» και όχι «στρατηγική» επιλογή. Ας πούμε δηλαδή ότι, σε κάποια στιγμή γύρω στα 1961, αποφάσισε ν' αντιπαρατάξει την *εικόνα* μιάς «άτεγκτης πρωτοπορείας» και μιάς «επαναστατικής απόλυτης αλήθειας» στη μονοκρατορία των κυρίαρχων «απολύτων αληθειών» -- πράγμα που λίγο-πολύ υποστήριξε κι ο ίδιος στο *In girum*.

Ωστόσο, πρώτον, αν το δεχτούμε αυτό, τότε θα πρέπει να δεχτούμε ότι ο Ντεμπόρ δεν είχε καταλάβει παρά πολύ επιδερμικά τι εστί «θέαμα» και τι εστί ιστορία. Διότι, όπως είχε ήδη δείξει η εμπειρία π.χ. του μπολσεβικισμού, μια τέτοια κίνηση *παίζει ανοικτά το παιχνίδι του θέαματος* μιάς και υποβιβάζει ψευδώς το κοινωνικό ζήτημα σ'ενα ζήτημα σύγκρουσης μεταξύ αντιτιθέμενων Υπερανθρώπων και Υπερθεωριών, κι έτσι συντηρεί τη Σιωπή του λαού.

Και δεύτερον, τα πάντα δείχνουν ότι δεν επρόκειτο για κίνηση τακτικής αλλά *στρατηγικής* – μια υπόθεση στην οποία συνηγορεί το γεγονός ότι ο Ντεμπόρ συνέχισε έως τέλους το ίδιο τροπάρι, ακόμα και όταν είχε περάσει η υποτιθέμενη συγκυρία που υποτίθεται ότι θα δικιολογούσε μια τέτοια κίνηση τακτικής. Οπότε, στην περίπτωση αυτή, θα πρέπει ν'αναρωτηθούμε για το τι είδους «επανάσταση» ενδιαφερόταν.

Παρ' όλα αυτά, η επιλογή αυτή ήταν μία *επιλογή*, δηλαδή είχε κάτι το «ιστορικό» με την έννοια ότι η *σχετικότητα της ορθότητάς της* μπορεί να ψηλαφηθεί – κι αυτό ακριβώς επιχειρήσα στο *Για τον ντεμπορισμό*, ακολουθώντας άλλωστε την κλασική συνταγή με την οποία αποδιαιρθώνεται μια ιδεολογία.

Αντίθετα, ο ντεμπορισμός είναι *καθαρή ιδεολογία*. Αν και θεμελιώθηκε σ' αυτή την επιλογή του Ντεμπόρ, και δυστυχώς με την αμέριστη συνδρομή του, ο ντεμπορισμός ξεχνάει (όπως κάθε ιδεολογία) ότι θεμελιώνεται σε μια *επιλογή*. Παραλαμβάνει την υπεραξίωση της «θεωρίας», με όλα τα παρεπόμενά της (απο την ιδέα του πονηρεμένου στοχαστή έως εκείνη του Γητευτή), σαν μια *απόλυτη αλήθεια* και σαν κάτι το *δεδομένο* – και πάνω σ' αυτό κατασκευάζει τα αναμασήματά της, χωρίς συνείδηση και χωρίς ιστορία.

*

Το πρόβλημα λοιπόν δεν είναι αυτή *καθ'εαυτή* εκείνη η πολλαπλά λαθεμένη επιλογή του Ντεμπόρ. «Λάθη είμαστε κι ανθρώπους κάνουμε», που λέει κι η λαϊκή σοφία.

Το πρόβλημα είναι η *λήθη* που απλώθηκε γύρω από το γεγονός ότι επρόκειτο για μια επιλογή, μια λήθη ανάλογη μ' εκείνη που απλώθηκε στους ιδεολόγους επιγόνους του γύρω από τις επιλογές του Μαρξ. Διότι πάνω σ' αυτή τη λήθη χτίζονται οι ιδεολογίες και τα δόγματα, ακόμα κι όταν νομίζουν ότι είναι «αντί-ιδεολογικά».

Και το πρόβλημα είναι η συνδρομή του Ντεμπόρ στο άπλωμα αυτής της λήθης, εφόσον έκανε το παν για να *απο-σχετικοποιήσει* την επιλογή του, προβάλλοντάς την ως *απολύτως σωστή, εξιδανικεύοντάς την*, συγκαλύπτοντας τα σφάλματά της και υψώνοντάς την σε δογματική αλήθεια : «Δεν θα μπορούσε να γίνει τίποτε καλύτερο», υποστηρίζει στο *In girum* (1978), και «έτσι πρέπει να κάνει όποιος θέλει πραγματικά να ταρακουνήσει ένα πολιτισμό», υπερθεματίζει στον *Πρόλογο στην τέταρτη ιταλική έκδοση της «Κοινωνίας του θεάματος»* (1979).

*

Είναι βέβαια γεγονός ότι ο Ντεμπόρ *είπε* (στο *In girum*) πως δεν θα έπρεπε να αντιμετωπίζεται σαν “κατασκευαστής θεωριών”, ούτε σαν “αλάνθαστος”. Είναι όμως εξίσου γεγονός ότι *έκανε* ακριβώς ό,τι χρειαζότανε για το αντίθετο!

Πράγματι, η όλη προσπάθεια του Ντεμπόρ να αποσχετικοποιήσει τις επιλογές του και να προβάλλει μια θεωρία που (δήθεν) *δεν μπορεί να απαντηθεί απο κανέναν*, και η μάταια έπαρσή του ότι τα κατάφερε, το μόνο που τελικά κατόρθωσαν είναι να *συντηρήσουν τη Σιωπή* – εκείνη στην οποία έχουν περιπέσει όσοι κατάπιαν αμάσητες τις κομπορρημοσύνες του, έστω κι αν φλυαρούν μηρυκάζοντάς τις --, και όχι να την σπάσει.

Ας σταθούμε λοιπόν λιγάκι σ' αυτό το κρίσιμο σημείο. Σε ποιούς *μπορεί πράγματι ν'απευθύνεται μια (δήθεν) «αλάνθαστη θεωρία»;*

Αν απευθύνεται στους εχθρούς της, είναι σαφές ότι πρόκειται για «στρατηγική» βλακεία : είναι πασίγνωστο οι εχθροί όλων όσων ευαγγελίζεται αυτή η θεωρία, δεν

κολλάνε σε «θεωρητικές καταδίκες» αυτού που κάνουν! Αν πάλι απευθύνεται στους πραγματικούς φίλους όλων όσων ευαγγελίζεται, είναι σαφές ότι πρόκειται για μέγα σφάλμα : αυτό που λείπει από το λαό δεν είναι οι θεωρητικές βεβαιότητες και οι δήθεν «αλάνθαστες θεωρίες» (από τέτοιες να φαν' κι οι κότες!), που έτσι κι αλλιώς πάντοτε συντείνουν στη διαιώνιση της Σιωπής, αλλά το σπάσιμο της Σιωπής, ο διάλογος, η αυθεντική επικοινωνία, η δυνατότητα του παιχνιδιού μεταξύ ερωτήσεων και απαντήσεων, πράγματα που ασφαλώς *αποτρέπει* η όποια (δήθεν) «αλάνθαστη θεωρία» [20].

Συνεπώς, η (δήθεν) «αλάνθαστη θεωρία» δεν απευθύνεται ούτε στους εχθρούς, ούτε στους πραγματικούς φίλους όλων όσων ευαγγελίζεται. Επαναλαμβάνοντας στο πεδίο του πνεύματος και της σκέψης το *λενινιστικό* ιδεολόγημα περί «αντίπαλου δέους», μια τέτοια θεωρία απευθύνεται στους *οπαδούς* : σ' εκείνους δηλαδή που χρειάζονται δόγματα για να βολεύονται στη Σιωπή φλυαρώντας. Σ' αυτούς λοιπόν ο Ντεμπόρ αφιέρωσε, θελημένα ή αθέλητα, τη (δήθεν) «αλάνθαστη» *Κοινωνία του θεάματος* -- και οπωσδήποτε σ' αυτούς αφιέρωσε όλους τους κόπους του να πείσει στη συνέχεια ότι ήταν πραγματικά *αχτύπητος*.

Εξάλλου, η επιλογή αυτή ευθύνεται *στο ακέραιο* για το φιλοκαταστασιακό φαινόμενο, που θεμελιώθηκε πάνω στο θέμα της «αλάνθαστης θεωρίας», δηλαδή στην ιδέα ότι μια «αφομοίωση» της «αλάνθαστης θεωρίας» αρκεί για να *είσαι* καταστασιακός -- γεγονός που οι Ντεμπόρ και Σανγκουνέτι δεν τόλμησαν να θίξουν στο *Αληθινό Σχίσμα*, προβάλλοντας αντ' αυτού μια ρηχή κοινωνιολογική ερμηνεία του φιλοκαταστασιασμού, που ουσιαστικός στόχος της ήταν να *τούς απαλλάξει από τη στοιχειωδέστερη αυτό-κριτική* στρέφοντας τα πυρά σε πόρτες ανοιχτές [21].

Διότι το θέμα δεν είναι βεβαίως αν θα ήταν «αδύνατον» να υπάρξουν φιλοκαταστασιακοί-«ενατενιστές»! Κάτι τέτοιο δεν είναι ποτέ «αδύνατον», εφόσον η παρούσα κοινωνία ευνοεί *ασταμάτητα* τον κάθε είδους φετιχισμό (των «τέλειων» πραγμάτων, των «υπερανθρώπων» ή των «αλάνθαστων» θεωριών) για να συντηρήσει τη Σιωπή. Το θέμα είναι μέσα από ποιές εσφαλμένες επιλογές *ευνοήθηκε* ο φετιχισμός της θεωρίας και, κατά συνέπεια, όχι απλώς εκκολάφθηκαν και γεννήθηκαν *αλλά θέριασαν* οι φιλοκαταστασιακοί-«ενατενιστές» ακόμα και μέσα σε μια οργάνωση που θέλησε ν' απορρίψει την πραγματοποίηση και τους οπαδούς, και που υποτίθεται ότι διέθετε *ενα τόσο ακαταμάχητο όπλο* όπως οι «διαγραφές».

Πώς θα περίμενε λοιπόν κανείς, και ειδικά ο Ντεμπόρ, ότι (πλην μίας ή δύο εξαιρέσεων) οι καταστασιακοί του 1970 θα μπορούσαν, κατά τη «Συζήτηση προσανατολισμού της Κ.Δ.», να καταθέσουν *ενα παραπάνω λιθαράκι* στην καταστασιακή περιπέτεια *όταν από το 1967 κι έπειτα έγραφε ολομόναχος την Internationale Situationniste*; [22] Πώς έλπιζε κάτι καλύτερο όταν, πολύ πριν το 1967, είχε συντελέσει στο λοξοδρόμισμα και την υπαναχώρηση της Κ.Δ. προς τον οργανωτικό συγκεντρωτισμό και το φετιχισμό της “θεωρίας”; Γιατί παραπονοιάταν στους συντρόφους του τού 1970 ότι δεν κληρονόμησαν τις αρετές των συντρόφων του τού 1960 [23], όταν το μόνο που (σαν ο μόνος από την παλιά φρουρά) τούς είχε *κληροδοτήσει* ήταν η παπάρα της “αλάνθαστης θεωρίας” του; Και πώς περίμενε να μην φουντώσει το φιλοκαταστασιακό φαινόμενο έξω από την Κ.Δ. τη στιγμή που ο ίδιος είχε, μ' αυτούς τους τρόπους, στήσει όλες τις προϋποθέσεις για να *θεριέψει πρώτα-πρώτα μέσα* στην οργάνωσή του;

*

Νομίζω ότι είναι τώρα σαφέστατο το γιατί υποστηρίζω ότι οι καταστασιακοί, με πρωτεργάτη τον Ντεμπόρ, έχασαν την επαφή τους με την «κίνηση του νερού», λοξοδρόμησαν και υπαναχώρησαν ως προς το αρχικό σφαιρικό αίτημά τους.

Ένα αντεπιχείρημα σ' αυτό που ισχυρίζομαι είναι ότι οι καταστασιακοί δεν λοξοδρόμησαν, ούτε υπαναχώρησαν, και δεν εγκατέλειψαν την «κατασκευή καταστάσεων» αλλά, απομακρύνοντας τους «καλλιτέχνες», τη συνταύτισαν με την «επανάσταση». Οπότε, στο βαθμό που «κατασκεύασαν το Μάη του '68», παρέμειναν απολύτως πιστοί στην Αρχή τους. Αυτό είναι άλλωστε και το ύστατο επιχείρημα τόσο του Ντεμπόρ όσο και των ντεμποριστών.

Απο μακρυνά ακούγεται ωραίο... Ας πάμε όμως λιγάκι πιο κοντά, κόβοντας με το μαχαίρι την αχλύ του μύθου. Ας βάλουμε τη σωστή ερώτηση : οι καταστασιακοί έδρασαν ως καταστασιακοί στο «Μάη του '68»;

Η γενικότερη μυθολογία του «Μάη» και ειδικά της συμβολής των καταστασιακών σ' εκείνη την εξέγερση έχουν συμβάλλει στο να ξεχαστεί αυτό το εξαιρετικά κρίσιμο σημείο. Είναι γεγονός ότι οι καταστασιακοί, με όλο το εγχείρημα που έγινε γνωστό ως «σκάνδαλο του Στρασβούργου» [24], συντέλεσαν καταλυτικά στην φοιτητική αναταραχή μέσω από την οποία προήλθε και ο «Μάης». Είναι όμως εξίσου γεγονός ότι, ενώ το 1966 κατά κάποιον τρόπο προηγήθηκαν των γεγονότων, το 1968 ήρθαν περίπου «δεύτεροι» (αν και όχι καταϊδρωμένοι), μετά το «κίνημα της 22 Μάρτη». Κυρίως όμως είναι γεγονός ότι, κατά το «Μάη», οι καταστασιακοί μετείχαν μιλώντας μια διπλή γλώσσα : με άλλη γλώσσα μίλησαν στους φοιτητές του Στρασβούργου και στη συνέχεια της υπό κατάληψη Σορβόνης και με άλλη στους απεργούς εργαζόμενους! Τα τεκμήρια αφθονούν αλλά αρκεί να θυμίσω μόνο δύο από τα, λίγα άλλωστε, παραδείγματα του τρόπου με τον οποίον απευθύνθηκαν τότε στους εργαζόμενους.

Τι βρήκαν να προτείνουν λοιπόν οι καταστασιακοί στους απεργούς εργάτες του '68; Πλάι σε μια υπεραφθονούσα *συνθηματολογία* που διακήρυσσε ότι «η τέχνη πέθανε» και καλούσε σε αγώνα κατά της «θεαματικής-εμπορευματικής κοινωνίας», τούς πρότειναν «Κατάληψη των εργοστασίων και σχηματισμό Εργατικών Συμβουλίων» και «Να πάρουν άμεσα οι εργαζόμενοι την οικονομία στα χέρια τους» [25]. Με άλλα λόγια, απηύθυναν προς τους απεργούς εργαζόμενους δύο συνθήματα του γερμανικού συμβουλιακού κομμουνισμού του 1920, που επιπλέον δεν είχαν καμιά απολύτως σχέση με τα συνθήματα και με τον τρόπο με τα οποία καταστασιακοί απευθύνθηκαν στους φοιτητές. Ενώ το 1966, κατά το «σκάνδαλο του Στρασβούργου», ενόησαν μια κριτική της φοιτητικής ζωής που στόχευε ως και την «κατάργηση του Πανεπιστημίου», το 1968 και σε μια πολύ πιο εκρηκτική στιγμή αποδείχτηκαν ανίκανοι να ευνοήσουν μια κριτική της *εργασιακής* ζωής που θα στόχευε ως την «κατάργηση του Εργοστασίου», και ευλόγησαν όλα τα μαρξιστικά αυτονόητα επί του ζητήματος : άλλο η Τέχνη και το Πανεπιστήμιο που είναι «υπερδομή» κι άλλο το Εργοστάσιο και η Οικονομία που είναι «δομή» [26]!

Έχω ήδη αναφερθεί, στο *Για τον ντεμπορισμό*, στο πρόβλημα αυτού του «διχασμένου ριζοσπαστισμού» των καταστασιακών (και του Ντεμπόρ) και θα καταδείξω παρακάτω τις συνέπειες αυτής της εσωτερικής αντίφασής του ακόμα και στο πεδίο της ντεμπορικής θεωρίας του «θεάματος». Προς το παρόν αρκούμε να επισημάνω ότι, κατ' αυτό τον τρόπο, οι καταστασιακοί, αντί να δώσουν ενα τελικό χτύπημα στον εργατισμό, παρέμειναν εργατιστές σε μια κρίσιμη ιστορική εποχή όπου ο εργατισμός

έπνεε τα λoίσθια. Πράγμα που δείχνει οτι, ως προς αυτό το κρίσιμο σημείο, όχι μόνο δεν ήταν «πρωτοπόροι» όπως φαντάζονταν, αλλά και οτι η «άγνωστη θεωρία», που θέλησαν να κοινωνήσουν, περιείχε βασικά συστατικά που είχαν λήξει απο πολύ καιρό.

*

Ο Γκυ Ντεμπόρ ήταν απο εκείνους που χάρη στο ταλέντο του, στον προσωπικό του αγώνα αλλά και χάρη στη συνάντησή του με εξίσου ταλαντούχους και υποψιασμένους ανθρώπους (μεταξύ των οποίων κυριαρχούν τα πρόσωπα του Ιβάν Στσεγκλόφ, του Ζιλ Βολμάν και του Άσγκερ Γιόρν), μυρίστηκαν τη συγκεκριμένη «κίνηση του νερού» και το αίτημα των καιρών. Μεταξύ πολλών άλλων έργων και γραπτών του εκείνων των έντονων χρόνων, το κείμενό του *Προοπτικές για συνειδητές αλλαγές στην καθημερινή ζωή* (Κ.Δ., τ. 6, 1961) και οι ταινίες του *Για το Πέρασμα μερικών Προσώπων...* (1959) και *Κριτική του Διαχωρισμού* (1960), όπου βάδισε στα δικά του χνάρια (σε αντίθεση λ.χ. με το *Ουρλιαχτά προς τιμήν του Σαντ* όπου ακόμα βάδιζε στα χνάρια του σπουδαίου φίλου του Ζιλ Βολμάν, και πολύ περισσότερο απο την υπερτιμημένη *Κοινωνία του θεάματος* που όπως έχω δείξει στιγματίζεται απο ενα καίριο σφάλμα και μια κρίσιμη έλλειψη), αποτελούν για μένα **αριστουργήματα** που θα μείνουν για πάντα ζωντανά στους αγώνες για το κοινωνικό ζήτημα, για την ελευθερία και την προσωπική αλήθεια του ανθρώπου. Και μόνο για τη φράση «*το κέντρο το κόσμου είναι ο τρόπος με τον οποίο ζούμε*» (*Κριτική του διαχωρισμού*), ο Γκυ Ντεμπόρ αξίζει εσαεί τον αμέριστο σεβασμό και τον θαυμασμό μας ακόμη. Καταλαβαίνω λοιπόν, και μάλιστα συμπαθώ, όσους θαυμάζουν τον Ντεμπόρ (αρκεί βεβαίως να μην επιμένουν οτι η μοναδική δυνατή στάση απέναντί του είναι ο θαυμασμός και κυρίως να μην το υποστηρίζουν με πνευματικά ανέντιμους τρόπους). Είναι άλλωστε σαφές οτι *δεν άσκησα κριτική στη ντεμποροφιλία αλλά στον ντεμπορισμό!*

Άλλο είναι το ζήτημα εδώ λοιπόν. Το ζήτημα είναι γιατί και πως ένας καταστασιακός έγινε βεντέτα και μάλιστα με τη δική του συνδρομή. Και δεν είναι ζήτημα επειδή διότι βεντετοποιήθηκε κάποιος ατάλαντος και μηδαμινός άνθρωπος, όπως έχει συμβεί και συμβαίνει με άμπολλους άλλους : στην περίπτωση αυτή δεν θα είχα κανένα λόγο ν' ασχοληθώ μ' αυτή την υπόθεση. Είναι ζήτημα επειδή βεντετοποιήθηκε ενας προικισμένος άνθρωπος, και μάλιστα μέσ' απο τους κόλπους ενός ρεύματος που δήλωνε απερίφραστα οτι ενα τέτοιο εγχείρημα «βεντεποίησης» εξυπηρετεί πλήρως τους σκοπούς της κυρίαρχης κοινωνίας. Και είναι ζήτημα διότι αυτή η σκανδαλώδης βεντετοποίηση (όπως κάθε τέτοιου είδους βεντετοποίηση) συγγέει πλήρως ενα ζωντανό κίνημα με τις λαθεμένες επιλογές που το οδήγησαν στην παρακμή και, μέσ' απο αυτή τη σύγκριση, αποσκοπεί (όπως κάθε τέτοιου είδους βεντετοποίηση) στο ν' *απλωθεί η Σιωπή γύρω απο την ουσία του* [27].

Το «γιατί» αυτής της βεντετοποίησης απο την πλευρά της άρχουσας κοινωνίας είναι λοιπόν σαφές. Απο την πλευρά όσων ζητούν ακλόνητες βεβαιότητες υπεράνω συζήτησης, δηλαδή των οπαδών, είναι επίσης σαφές. Τέλος, απο την πλευρά του Ντεμπόρ, το «γιατί» της βεντετοποίησής του αποτελεί ενα ακόμα διδακτικό παράδειγμα τού πού οδηγεί η *έπαρση* όταν χάνει τις ζωντανές συλλογικές αναφορές της.

Όσο για το «πώς» αυτής της βεντετοποίησης, ακολούθησε τις κλασικές διαφημιστικές συνταγές. **Πρώτο** βήμα, εγκωμιάζουμε έως υπερβολής το «Μάη του '68» κρύβοντας κάτω απο το χαλί, ή αναφέροντας βιαστικά κι αόριστα (αλλά πάντα υποτιμώντας), τις εγγενείς και πολύ ουσιαστικές αδυναμίες και ψευδαισθήσεις του.

Δεύτερο βήμα, εγκωμιάζουμε έως υπερβολής τη συνεισφορά των καταστασιακών στον ήδη λαμπροφωτισμένο και δίχως σκιές «Μάη του '68», παραλείποντας πλήρως τον αριστεριστικό εργατισμό και όλες τις αστοχίες τους. **Τρίτο** βήμα, εγκωμιάζουμε έως υπερβολής τη συνεισφορά του Ντεμπόρ στην «αλάθητη» Κ.Δ., αναγορεύοντάς τον σε Αρχηγό-Πατέρα της και παραλείποντας πλήρως τις αστοχίες του. Τι απομένει; Κάτι ανάλογο με αυτό που σε άλλους κύκλους λέγεται «1917=Μπολσεβίκοι=Λένιν»! Μπρρρ! ... Και τότε, **τέταρτο** και τελευταίο βήμα, εγκωμιάζουμε πανηγυρικά τον Ντεμπόρ *καθ'εαυτόν και για τον εαυτό του*. Έδεσε η μαγιονέζα!

*

Επειδή ένα απο τα βασικά συστατικά αυτής της μαγιονέζας είναι το να εκθειάζεται ότι Ντεμπόρ σαν ένας απόλυτα «πρωτότυπος» και «καινοτόμος» δημιουργός, απο το πεδίο της θεωρίας και της στρατηγικής έως εκείνο της συνωμοτικότητας και της κινηματογραφικής τέχνης, οφείλω να θυμίσω πως οι «καινοτομίες» και οι «πρωτοτυπίες» του Γκυ Ντεμπόρ ήταν περισσότερο ή λιγότερο *καραμπινάτες «λογοκλοπές»*. Και δεν αναφέρομαι εδώ μόνο σ'εκείνες τις «λογοκλοπές» που φανέρωσε ο ίδιος ή βοήθησε να φανερωθούν, όσο σ'εκείνες που προσπάθησε να *κρύψει* ή να *συγκαλύψει*. Θα παραθέσω λοιπόν εδώ μόνο δύο-τρία παραδείγματα, αφήνοντας προς το παρόν τον φιλομαθή αναγνώστη να τα πολλαπλασιάσει, εάν βεβαίως κάτι τέτοιο τον ψυχαγωγεί.

Απο τα *Δοκίμια για τον Μπέρτολντ Μπρεχτ*, του Βάλτερ Μπένγιαμιν, έχω ήδη υποδείξει ένα ορατό «δάνειο» του απο τον Μπρεχτ («πνευματικοπαίδι» του Καρλ Κορς), πάνω στο οποίο ο Ντεμπόρ κατασκεύασε κάπου πενήντα χρόνια μετά το επιτραπέζιο *Παιχνίδι του Πολέμου*. Και δεν είναι τό μόνο «δάνειο» απο αυτόν, αφού φαίνεται ότι εμπνεύστηκε απο τη «μη-αριστοτελική» [28] δομή του «προλεταριακού» μπρεχτικού θεάτρου και των ιστορικών προγόνων του, κι απο την ανάγκη ενός ξεπεράσματος της τέχνης προς την κατεύθυνση της προλεταριακής επανάστασης, που είχε απο πολύ νωρίς διατυπώσει ο Μπρέχτ.

Ένα ακόμα πιο ενδιαφέρον παράδειγμα – απο αυτά που εξακολουθούν να αγνοούν οι κατά τα άλλα εμβριθείς *cinéphile* διαφημιστές του – μου επισήμανε ο Υβ Λε Μανάκ, ανατρέχοντας σ'ένα απο τα ψευδώνυμα με τα οποία υπέγραφε κάποιες επιστολές του ο Ντεμπόρ. Πρόκειται για το ψευδώνυμο «Καβαλκάντι», για το οποίο ο Ντεμπόρ, το πιθανότερο για να ρίξει στάχτη στα μάτια, είπε ότι αναφέρεται στον ποιητή Γκουίντο Καβαλκάντι – ενώ αφορά στον *κινηματογραφιστή* Αλμπέρτο Καβαλκάντι και τις πρό-«ντεμπορικές» ταινίες που έκανε πριν απο τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο με βάση μιά δική του, αληθινά καινοτόμο και ριζοσπαστική θεωρία για το ντοκυμαντέρ (την οποία «δανείστηκε» ο Ντεμπόρ), και χρησιμοποιώντας αποκλειστικά αποσπάσματα απο άλλες ταινίες (όπως και ο Ντεμπόρ)!

Τέλος, θα υποδείξω παρακάτω πόσο ελάχιστο πρωτότυπος ήταν και στο πεδίο της συνωμοσίας, που σίγουρα είναι εκείνο για το οποίο δεν πρέπει να τον θαυμάζουμε *καθόλου* διότι, ενώ με «λογοκλοπές» όπως οι προηγούμενες προχώρησε τα πράγματα, με τη συνωμοτικότητα τα πήγε αιώνες πίσω.

*

Οποσδήποτε η «λογοκλοπή» δεν είναι αμάρτημα, και είναι σαφές ότι δεν μέφομαι τον Ντεμπόρ *γι'αυτό*. Το αντίθετο! Η «λογοκλοπή» είναι αναγκαία για την προόδο του πνεύματος, όπως μάς έδειξε ο Ιζιντόρ Ντυκάς-Λωτρεαμόν [29], κι αυτό αποτελεί

έπαινο για τον «λογοκλόπο», αρκεί βεβαίως να μη συντελεί στην κατασκευή δογμάτων, ούτε στη συσσώρευση ενός ιδιωτικού πνευματικού κεφαλαίου. Έτσι, εναντίον της διαφημιστικής εικόνας του, που τον εγκωμιάζει για διάφορες επιμέρους εφαρμογές της «λογοκλοπής» παρουσιάζοντάς τις μάλιστα σαν μοναδικές πρωτοτυπίες του, οφείλω να δηλώσω ότι η αληθινή ευφυΐα και πρωτοτυπία του Ντεμπόρ, ό,τι μπορούμε να ψηλαφήσουμε ως τη *μοναδικότητά* του, βρισκόταν ουσιαστικά στην ικανότητά του να *συμμαζεύει και να «προωθεί γόνιμα νέες ιδέες»* -- όπως είπε γι' αυτόν ο στενός φίλος του Άσγκερ Γιόρν [30], και όπως παραδέχτηκε έμμεσα κι ο ίδιος όταν έλεγε «*ας μη με κατηγορήσουν ότι δεν έφτιαξα νέες ιδέες, η χρήση τους είναι καινούργια*» (πράγμα που ωστόσο καθιστά κάπως αμφίβολο η περίπτωση Καβαλκάντι).

Για όσους ψάχνουν τον «καταστασιακό Μάο» ή τον «Τσε της Κ.Δ.», ίσως αυτό φανεί λίγο. Δεν είναι καθόλου λίγο! Πρόκειται αντίθετα για ένα εξαιρετικό χάρισμα, που ο Ντεμπόρ εκμεταλλεύτηκε με τον καλύτερο (αλλά και με τον χειρότερο) τρόπο. Εδώ ακριβώς ο Ντεμπόρ υπήρξε μοναδικά ευφυής και πρωτότυπος, χρησιμοποιώντας στο έπακρο τη μέθοδο της «λογοκλοπής». *Προώθησε πράγματι νέες ιδέες. Αλλά να είμαστε ξεκάθαροι : δεν έφτιαξε ο ίδιος νέες ιδέες* [31]. Κι αυτό δεν αποτελεί κατά κανένα τρόπο μομφή εναντίον του, ούτε και μείωση της αξίας του. Μια αληθινή αξία δεν είναι ποσότητα και συνεπώς δεν μειώνεται ποτέ και οπωσδήποτε ο καταλληλότερος τρόπος για να «μειώσουμε» ή ακριβέστερα να *εξευτελίσουμε* την αληθινή αξία ενός ανθρώπου, και τελικά τον ίδιο, είναι να του αποδώσουμε πληθωρικά-πληθωριστικά αξίες που δεν ήταν δικές του.

*

Δυστυχώς όμως το χάρισμά του αυτό να συμμαζεύει και να προωθεί νέες ιδέες, ο Ντεμπόρ το εκμεταλλεύτηκε και με το χειρότερο τρόπο απο τη στιγμή που θέλησε να μετατρέψει την Κ.Δ. σε ένα «συλλογικό διανοούμενο-παραγωγό αλάνθαστης θεωρίας» κατά τα πρότυπα του Λούκατς [32], κι ακόμα χειρότερα απο τη στιγμή που θέλησε να προβληθεί και να *επιβληθεί* ως «αλάνθαστος».

Έτσι λοιπόν άρχισαν να συσσωρεύονται οι «λεπτομέρειες». Προς χάριν του φιλομαθούς ελληνικού κοινού θα αναφέρω εδώ μερικές απο αυτές, που εύκολα μπορεί να επαληθεύσει ο καθένας και που συμπληρώνουν εκείνες της μπροσουρίτσας του 1998, απλώς και μόνον επειδή έχει υπάρξει υποπληροφόρηση ή παραπληροφόρηση γύρω απο αυτές, καθώς η πρόσβαση στις απαραίτητες πηγές απαιτεί τη γνώση μιάς ξένης γλώσσας που δεν είναι πολύ διαδεδομένη στην Ελλάδα σήμερα.

«Λεπτομέρεια» πρώτη.

Στην ανατύπωση των 12 τευχών της Internationale Situationniste, το 1997 απο τις εκδόσεις Arthème Fayard, υπάρχει ως παράρτημα ένα μικρό κειμενάκι του ίδιου του Ντεμπόρ, που το έγραψε το 1989 και αφορά στις περίφημες «Θέσεις του Αμβούργου» οι οποίες διατυπώθηκαν τον Σεπτέμβριο του 1961, δηλαδή κατά την τελική στροφή της Καταστασιακής Διεθνούς προς το μοντέρνο αριστερισμό [33]. Στο κειμενάκι αυτό ο Ντεμπόρ επισημαίνει ότι αυτές οι θέσεις αναφέρονταν συχνά στις καταστασιακές εκδόσεις *χωρίς όμως να παρατίθεται ούτε μια γραμμή τους*. Και αποκαλύπτει το μυστήριο : οι «Θέσεις του Αμβούργου» ήταν τα συμπεράσματα μιάς «*θεωρητικής και στρατηγικής συζήτησης σχετικής με το μέλλον της Κ.Δ.*» μεταξύ των Γκυ Ντεμπόρ, Ραούλ Βανεγκέμ και Ατίλα Κοτάννι στο Αμβούργο, κατά την επιστροφή τους απο τη Συνδιάσκεψη του Γκέτεμποργκ, που όπως δηλώνει

«κρατήθηκαν ηθελημένα μυστικές». Χωρίς ούτε αυτή τη φορά να τις παραθέτει, ο Ντεμπόρ αναφέρει απλώς το συμπέρασμά τους : «*Η Κ.Δ. οφείλει τώρα να πραγματώσει τη φιλοσοφία*». Και προσθέτει με έπαρση ότι «*αυτό το συμπέρασμα το κρύψαμε τόσο καλά, που παρέμεινε μέχρι σήμερα μυστικό*».

Λίγο πιο κάτω διευκρινίζει ότι την ιδέα αυτή, εκείνος και οι διακεκριμένοι σύντροφοί του την παρέλαβαν από την *Κριτική της Εγγελιανής Φιλοσοφίας του Δικαίου*, του Μαρξ. Εννοούσαν άραγε ότι η Κ.Δ. όφειλε να πραγματώσει τη φιλοσοφία **του Δικαίου**, που αποτελούσε το θέμα εκείνου του σημαντικού θεωρητικού έργου του Μαρξ;

Ασφαλώς όχι, διότι με το Δίκαιο ή την κριτική του Δικαίου οι καταστασιακοί, και ειδικά ο Ντεμπόρ, δεν ασχολήθηκαν καθόλου! Αυτό άλλωστε είναι εντελώς κραυγαλέο από το βιβλίο του *Συμβόλαια*, με το οποίο ασχολήθηκε εδώ επαρκώς ο φίλος μου Υβ Λε Μανάκ. Ωστόσο είναι επίσης φανερό κι από το πιο «πλήρες» και «συνεκτικό» βιβλίο του, την *Κοινωνία του Θεάματος*, απ' όπου απουσιάζει σκανδαλωδώς και παντελώς όχι μόνο μια θεωρία του Δικαίου αλλά και μια θεωρία του Κράτους (που, αντίθετα, αποτελεί το όλο ζήτημα του συγκεκριμένου βιβλίου του Μάρξ) -- μια «λεπτομέρεια» που έχει διαφύγει από όλους εκείνους που καταπίνουν μύγες υμνολογώντας το [\[34\]](#)!

Ο Μαρξ ωστόσο, που ακριβώς την επεξεργασία μιάς κριτικής του Δικαίου και του Κράτους εννοούσε όταν σ' εκείνο το γραπτό του έλεγε πως «δεν μπορείτε να καταργήσετε τη φιλοσοφία αν δεν την πραγματώσετε», στο ίδιο αυτό έργο του έγραφε μεταξύ άλλων : «*Το γενικό πνεύμα της γραφειοκρατίας είναι το μυστικό, το μυστήριο, που βασίζεται στο εσωτερικό της γραφειοκρατίας με την ιεραρχία και έξω από αυτήν με τον χαρακτήρα της ως κλειστής συντεχνίας*» (οι υπογραμμίσεις δικές μου).

Έτσι νομιμοποιούμαι να επισημάνω αυτή τη «λεπτομέρεια» : ο Ντεμπόρ, που καυχόταν ότι θέλησε να βαδίσει πιο ουσιαστικά πάνω στα χνάρια της μαρξικής κριτικής (έστω κι αν, σαν καλός μποέμ, δεν πολυκαταλάβαινε περί ποιός κριτικής επρόκειτο!), ξεκίνησε εισάγοντας στη ζωή της Καταστασιακής Διεθνούς το Μυστικό και το Μυστήριο, δηλαδή διαποτίζοντάς την με «*το πνεύμα της γραφειοκρατίας, της ιεραρχίας και της κλειστής συντεχνίας*»!

Και όχι μόνον αυτό. Επιπλέον καυχόταν ότι «*μόλις είκοσι και πλέον χρόνια αργότερα μπορέσαμε πραγματικά να δούμε αυτή τη μέθοδο να συναντάει μια ασυνήθιστη επιτυχία στα ανώτερα κλιμάκια πάμπολλων Κρατών*» (όπ.π.). Γεια σου μεγάλε Γητευτή! Μόνο που, πέραν όλων των άλλων, σ' αυτό το τελευταίο σημείο ο Ντεμπόρ πιάνεται αδιάβαστος ή μάλλον (διότι σε τέτοια θέματα δεν είναι αδιάβαστος κάποιος που στον *Πανηγυρικό* του παραθέτει απόσπασμα από το μυστικό όρκο των Ναϊτών!) ελπίζει για μια ακόμα φορά να είναι ο αναγνώστης του αδιάβαστος ή αφιλομαθής, τουτέστιν οπαδός. Γνωρίζουμε π.χ. ότι η συγκεκριμένη μέθοδος του συνωμοτικού μυστικού ήταν μια από τις βασικές μεθόδους των «μυστικών εταιρειών», που χτίστηκαν *πάνω στην ήττα των εξεγερμένων του Μεσαίωνα* και που ασφαλώς έπαιξαν ένα πολύ συγκεκριμένο ρόλο «στα ανώτερα κλιμάκια πάμπολλων κρατών». Γνωρίζουμε επίσης ένα πιο σύγχρονο ανατριχιαστικό παράδειγμα, το οποίο αφορά ακριβώς στην «ασυνήθιστη επιτυχία αυτής της μεθόδου στα ανώτερα κλιμάκια του Κράτους», όχι είκοσι χρόνια μετά αλλά **είκοσι χρόνια πριν** από τη συνωμοσία γκυραουλατίλα του 1961 : η διαταγή εξόντωσης των Εβραίων από τους Ναζί δεν γράφτηκε πουθενά και όλα δείχνουν ότι επρόκειτο ακριβώς για ένα τέτοιου είδους συνωμοτικό μυστικό, πράγμα που γνωρίζει πλέον κάθε σχολιαρόπαιδο (εκτός κι αν πιστεύει στις μπούρδες

των «αναθεωρητών» τύπου Φωρισόν)! Να λοιπόν που κι εδώ ο Ντεμπόρ δεν υπήρξε διόλου πρωτότυπος, όπως κανχιόταν!

Εισάγοντας το Μυστικό και το Μυστήριο, δηλαδή το πνεύμα της γραφειοκρατίας, της ιεραρχίας και της κλειστής συντεχνίας στην Καταστασιακή Διεθνή, ο Ντεμπόρ – και οι συγκεκριμένοι διακεκριμένοι σύντροφοί του -- έδειξε για πρώτη φορά ότι είχε χάσει την επαφή του με το ιστορικό αίτημα της εποχής του, με την «κίνηση του νερού», η οποία ζητούσε το εντελώς αντίθετο. Διότι τι σχέση μπορεί να έχει το Μυστικό, το Μυστήριο κι αυτό το φρικαλέο πνεύμα της γραφειοκρατίας, της ιεραρχίας και της κλειστής συντεχνίας με το αίτημα για άμεση ποιοτική αλλαγή της ζωής, για ενότητα μεταξύ βιώματος και αναπαράστασης και για αντεξουσιαστική πολιτική, αν όχι σχέση αλληλοαποκλεισμού και αντιπαλότητας;

«Λεπτομέρεια» δεύτερη.

Μήπως όμως η συνωμοσία γκυραουλαττίλα είχε σχέση με την περίφημη «συνωμοσία των Ίσων», που ευαγγελίστηκε η Κ.Δ.; Ως προς αυτό ένας φίλος, απο εκείνους που κατ' αρχήν συμφώνησαν με την μπροσουρίτσα μου, και στον οποίο εξέθεσα την παραπάνω κριτική μου, μου επισήμανε επι λέξει τα εξής : «Περί της συνωμοσίας των ίσων νομίζω μόνο πως κάνεις μέγα λάθος διότι, εάν κάτι άξιζε σε όλη την ιστορία, ήταν αυτή η ιδέα πριν απ' όλα (που σίγουρα ήταν αποκλειστικά του Γκυ). Η 'συνωμοσία' πάντα ξεκινά από μια ιδέα ΕΝΟΣ. Όσον αφορά την ισότητα (...των ίσων) τα πράγματα είναι πιο απλά και δεν χωρούν κουβέντα : $X+X=2X$. Δεν γίνεται $X+X=X$, X διότι τότε δεν θα είχαν νόημα οι πράξεις. Οι ισότητες αναδεικνύονται μετά από συγκρίσεις ομοίων (οι υπόλοιποι τη βόλτα τους) και αυτό ήταν για μένα το σημαντικό όσον αφορά στην Κ.Δ. που οραματίστηκε ο Ντεμπόρ αποκλειστικά. Και αν δεν το έκανε, και εγώ θέλω να πιστεύω πως το έκανε, και πάλι όλα είναι στη θέση τους (και να σου πω και την αλήθεια, δεν περίμενα τον Ντεμπόρ)».

Οι παρατηρήσεις αυτές φανερώνουν δυστυχώς την άγνοια του ελληνικού κοινού γύρω από μερικές βασικές συντεταγμένες της ποιοτικής καταστασιακής σκέψης [35]. Όπως λοιπόν απάντησα σ' αυτόν το φίλο μου, « $X+X=2X$ μόνο και μόνον όταν το X διαφέρει ποιοτικά από το X . Όταν το X δεν διαφέρει ποιοτικά από το X , τότε $X+X=X$ - - κι ας αφήσουμε τους ψεύτο-μαθηματικούς λογιστές να τραβάνε τις τρίχες τους!» Αν ρίξουμε μια σταγόνα νερό πάνω σε μια σταγόνα νερό, τότε θα έχουμε μία σταγόνα νερό ($X+X=X$) και όχι δύο. Αν στίψουμε δυο πορτοκάλια μέρλιν, θα έχουμε μια μονόγευστη πορτοκαλάδα μέρλιν ($X+X=X$), πράγμα πολύ λιγότερο ενδιαφέρον από το αν στίψουμε ένα πορτοκάλι μέρλιν κι ένα πορτοκάλι σανγκουίνι ($X+X=2X$). Με άλλα λόγια, η ποιοτική διαφοροποίηση μεταξύ των X και X (ή των ίσων) αποτελεί το μυστικό και το πρόβλημα της αληθινής «συνωμοσίας των Ίσων». Αν οι «ίσοι» δεν διαφέρουν μεταξύ τους ποιοτικά (οπότε η «συνωμοσία» τους δεν είναι ιδέα-κτήμα Ενός για να την παινευτεί και να την εκμεταλλευτεί ως ιδιωτικό του Κεφάλαιο κάποια στιγμή), τότε η «συνωμοσία» τους είναι λογιστικό τέχνασμα και ποσοτική μπαρούφα σαν κι αυτή με την οποία γελούσαμε στο σχολείο : «Την έκαναν τρεις, οι εξής δύο, ο Γκυ»!

Όπως αποδεικνύουν λοιπόν τα γεγονότα, η κίνηση γκυραουλαττίλα δεν είχε καμμία σχέση με την αληθινή «συνωμοσία των Ίσων». Δεν προώθησε την ισότητα-ποιοτική διαφοροποίηση μέσα στην Κ.Δ., και μάλιστα δεν προώθησε την ισότητα κατά καμμία απολύτως έννοια (πράγμα το οποίο διαπίστωσαν εκ των υστέρων και οι Ντεμπόρ-Σανγκουινέτι στο Αληθινό Σχίσμα στη Διεθνή). Αντίθετα, χρησίμευσε ως εφιαλτήριο και κακό προηγούμενο ώστε να εξαφανιστεί γρήγορα η όποια αληθινή ισότητα-ποιοτική διαφοροποίηση υπήρχε ως τότε μεταξύ των καταστασιακών της Διεθνούς.

Κι ακόμα, χρησίμευσε ως ενα ακόμα κάκιστο παράδειγμα μιάς σειράς πράξεων που εγκωμίασαν και πρόβαλαν ως πρότυπο «καταστασιακού» ήθους τον *Γητευτή*, ενθαρρύνοντας έτσι ενα πλήθος απο *γητευτάκια της δεκάρας* να παρουσιάζονται ως «κληρονόμοι» των καταστασιακών εξευτελίζοντας και γελοιοποιώντας την καταστασιακή περιπέτεια.

Άλλωστε, όπως θύμιζα στο φίλο μου αυτόν, η ίδια η ιδέα της «συνομοσίας των Ίσων» δεν ήταν καθόλου μια πρωτοτυπία του Ντεμπόρ αλλά τραβάει, μεταξύ άλλων, απο τους Ιησουίτες και απο τις «μυστικές εταιρείες» που τους διαδέχτηκαν. Οπότε, γι' άλλη μια φορά, μη θαυμάζουμε ανύπαρκτες πρωτοτυπίες και πατέντες.

Αλλά έτσι κι αλλιώς, το φλέγον θέμα παραμένει : *γιατί η Κ.Δ. θέλησε αλλά* (όπως το παραδέχτηκαν και οι Ντεμπόρ-Σανγκουνιέτι) *δεν μπόρεσε να είναι μια «συνομοσία των Ίσων»;*

Ψήγματα μιάς απάντησης έχω ήδη καταθέσει και κλείνω αυτή τη «λεπτομέρεια» αφήνοντας το ερώτημα ανοικτό -- δηλαδή προς συζήτηση --, για να προχωρήσω σ' ενα άλλο ερώτημα, που μου έθεσαν κάποιιοι και που θ' αποκαλύψει μια τρίτη «λεπτομέρεια» : μήπως η εισαγωγή του μυστικού και του μυστηρίου απο τον Ντεμπόρ ήταν αναγκαία, μήπως «δεν γινόταν αλλιώς» και συνεπώς ωφέλησε την Κ.Δ. και το καταστασιακό εγχείρημα;

«Λεπτομέρεια» τρίτη.

Αυτή η ερώτηση είναι κιάλας πολύ ύποπτη! Το να δέχονται και να δικαιολογούν το μυστικό και το μυστήριο («το πνεύμα της γραφειοκρατείας, της ιεραρχίας και της κλειστής συντεχνίας») άνθρωποι που αγωνίζονται για μια πολιτική *εναλλαγή εξουσίας*, είναι φρικώδες αλλά κατανοητό με δεδομένη τη φρίκη που έχουν στα μυαλά τους. Αλλά το να προσπαθούν να δικαιολογήσουν, ή πολύ χειρότερα να υμνήσουν και να μυθοποιήσουν, το μυστικό και το μυστήριο άνθρωποι που υποτίθεται οτι αγωνίζονται για εναν ανώτερο πολιτισμό, απαλλαγμένο απο μυστικά, μυστήρια, γραφειοκρατίες και συντεχνίες, δεν είναι απλώς ακατανόητο αλλά αποτελεί σύμπτωμα μιάς *βαθιάς σήψης* και μόνο σαν τέτοιο θα πρέπει ν' αντιμετωπίζεται.

Παρ' όλα αυτά θα μπω στον κόπο να την απαντήσω. Κατ' αρχήν, η συνομοσία γκυραουλαττίλα όχι μόνο δεν προώθησε κατά καμμία έννοια την ισότητα μέσα στην Κ.Δ. [36], αλλά αποτέλεσε εφιαλτήριο για τη στροφή της προς τον πιο κλασικό οργανωτικό συγκεντρωτισμό. Πράγματι, την επόμενη χρονιά, καταργούνται τα «εθνικά τμήματα» (που άφηναν μεγαλύτερα περιθώρια ελευθερίας πειραματισμών στα μέλη της και την έφερναν πιο κοντά προς μια ανοικτή-ομοσπονδιακή οργανωτική σύλληψη) και η Κ.Δ. οργανώνεται σ' ενα «Κεντρικό Συμβούλιο», το οποίο επιλέγει *«τα υποψήφια μέλη μιάς Κ.Δ., που έχει γίνει στο σύνολό της αυτό το κέντρο»* (Συνδιάσκεψη της Αμβέρσας, 1962). Πράγμα που ασφαλώς συνδέεται με τη σταδιακή αποδυνάμωση της ζωντανίας των καταστασιακών Συνδιασκέψεων και τη σταδιακή έκπτωση του διαλόγου μέσα στην Κ.Δ. , και με το γεγονός οτι μέχρι το 1967 (οπότε ο Ντεμπόρ κατάντησε να γράφει την *Internationale Situationniste* σχεδόν ολομόναχος!) δεν είχε παραμείνει στην Κ.Δ. κανένας απο τους πρωτεργάτες της, εκτός απο τον ίδιον.

Κι εδώ εντοπίζεται το γεγονός οτι το να καταγγέλλεις ενα πολιτισμό, δεν σημαίνει καθόλου οτι τον έχεις βγάλει απο μέσα σου. Αντίθετα απο το οργανωτικό πρότυπο στο οποίο θεμελιώθηκε αρχικά η Κ.Δ. – που στηριζόταν στον ανοικτό διάλογο-συμβολή μεταξύ διαφορετικών τάσεων ενός κινήματος [37] --, η συνομοσία γκυραουλαττίλα την *επαναθεμελίωσε* πάνω στο συμβατικότατο οργανωτικό πρότυπο

του «δυτικού»-αστικού πολιτισμού, σύμφωνα με το οποίο *αυτό που κάνει την Κοινότητα είναι η Καθαρότητα της Ιδέας και η Ομοφωνία πάνω στο Δόγμα* [38]. Δεν χρειάζεται να επισημάνω εδώ πως, ακριβώς πάνω σ' αυτό το μοντέλο που προέκρινε ο Ντεμπόρ, θεμελιώνεται η «αντιπροσωπευτική δημοκρατία» με τις πλειοψηφίες-κουκιά και τον αποκλεισμό των μειοψηφιών. Και δεν χρειάζεται να πω πόσο μακριά βρίσκεται αυτό από τη *λαϊκή* σύλληψη της Κοινότητας, σύμφωνα με την οποία (όπως μπορεί να παρατηρήσει κανείς ακόμα και στη «Δύση», πριν η αστική τάξη τσακίσει το λαό) η Κοινότητα βρίσκεται *στη γιορταστική συμβολή των διαφορών*, δηλαδή πέρα από οποιαδήποτε «θεωρητική» συμφωνία και ιδεολογική «καθαρότητα».

Τέλος, δεν νομίζω να υπάρχει κανείς που να μπορεί να διαψεύσει το γεγονός ότι αυτές οι συνωμοτικές κινήσεις τελικά όχι μόνο δεν πλούτισαν την Κ.Δ. σε ανθρώπους *ποιότητας*, αλλά έφεραν και τον ίδιο τον Ντεμπόρ, ήδη πριν από τη μεγάλη ώρα του 1968 και πολύ περισσότερο μετά, να περιτριγυρίζεται από ανθρώπους που εν πολλοίς τους περιφρονούσε! Για ν' αναφερθώ απλώς και μόνο στις κρίσεις του σχετικά με ορισμένους από αυτούς, θα θυμήσω τον *Ψεύτη Κοτάννι*, τον *Σαπουνόφουσκα Βανεγκέμ* (τα συνεταιράκια του στη συνωμοσία του 1961), τον *Ανίκανο Βιενέ*, τον *Κλόουν Ριεζέλ* (τα συνεταιράκια του στη φράξια που διέγραψε τον Βανεγκέμ), τον *Αναξιόπιστο Σανγκουνέτι* (το συνεταιράκι με το οποίο διέγραψε όσους είχαν απομείνει), ή πιο μετά τον *Αξιαγάπητο Ηλίθιο Μαρτός* (το συνεταιράκι με το οποίο έγραψε τη ντεμποριστική *Ιστορία της Κ.Δ.* και χρησιμοποίησε κατά της φιλοκαταστασιακής *Encyclopédie des Nuisances* του «αποσχηματισμένου» Χάιμε Σεμπρούν) – σε πλήρη αντίθεση προς το σεβασμό με τον οποίο αντιμετώπισε ορισμένους που διαγράφηκαν ή παραιτήθηκαν κατά την πρώτη περίοδο της Κ.Δ., όπως λ.χ. ο Τζουζέπε Πίνωτ-Γκαλίτσο ή ο Άσγκερ Γιόρν.

«Λεπτομέρεια» τέταρτη.

Στο ίδιο κειμενάκι ο Ντεμπόρ επισημαίνει ότι *«μέσα στις 'Θέσεις του Αμβούργου' σημειώθηκε, για την Κ.Δ., το τέλος της πρώτης εποχής της, δηλαδή η αναζήτηση ενός αληθινά νέου καλλιτεχνικού πεδίου (1957-1961), και καθορίστηκε έτσι το σημείο εκκίνησης της επιχείρησης που οδήγησε στο κίνημα του Μάη του 1968 και στα επακόλουθά του»*.

Μ' αυτά τα λόγια ο Ντεμπόρ *παραπληροφορεί* και *αδικεί βάνουσα* την «πρώτη εποχή» της Κ.Δ.! Όλα τα τεκμήρια δείχνουν ότι ευθύς εξαρχής η Κ.Δ. δεν είχε διόλου περιοριστεί στην «αναζήτηση ενός αληθινά νέου καλλιτεχνικού πεδίου» (άλλωστε αυτό δεν ίσχυε ούτε για το *Φαντασιακό Μπαουχάους* ούτε για τη *Λεττριστική Διεθνή*, που την ίδρυσαν!), αλλά επεδίωκε σαφέστατα το «ξεπέραςμα της τέχνης»: και μόνον η «βιομηχανική ζωγραφική με το μέτρο», του Γκιουζέπε Πίνωτ-Γκαλίτσο το πιστοποιεί, για να μην αναφερθώ σε πλήθος άλλων παραδειγμάτων.

Επιπλέον, μ' αυτά τα παραπλανητικά και άδικα λόγια ο Ντεμπόρ (που προφανώς αποσκοπούσαν στο να υποστηρίξει για μια ακόμα φορά το «αλάνθαστο» της επιλογής του) δείχνει και ότι *δεν είχε καταλάβει στο παραμικρό τον βαθιά επαναστατικό χαρακτήρα εκείνης της «πρώτης εποχής»*, δηλαδή το αίτημα της «σύντηξης» που την ενέπνεε.

«Λεπτομέρεια» πέμπτη.

Πέρα από όλα τα προηγούμενα, η «στροφή» που εγκαινίασαν οι γκυραουλαττίλα είναι σαφές ότι δεν εξεδίωξε απλώς τους «καλλιτέχνες» της Κ.Δ. (μερικοί από τους

οποίους ήταν ασφαλώς αναξιόπιστα άτομα) αλλά, με αυτό το πρόσχημα, *κατέστρεψε συνολικά το ένα από τα τρία θεμέλια σκέλη του καταστασιακού εγχειρήματος*, το θεμέλιο της Τέχνης, που ενσάρκωνε το αίτημα του άμεσου ποιοτικού μετασχηματισμού της ζωής και ήταν το θεμέλιο εκείνο που έως τότε θωράκιζε την Κ.Δ. από την πτώση στο μοντέρνο αριστερισμό με τον εργατισμό και τον «συμβουλευτικό» προλεταριανισμό του.

Οι περίφημες *Θέσεις για την Κομμούνα*, που γράφτηκαν την επόμενη χρονιά από την ομάδα γκυραουλαττίλα, αυτό ακριβώς πιστοποιούν. Αλλά για να μην νομίσει κανείς πως αυτό το συμπέρασμα το βγάξω εγώ κατόπιν εορτής απ' το λιγότερο κεφάλι μου, ιδού τι έγραφε το 1964, κριτικάροντας εκείνες τις θέσεις, ένας από τους ανθρώπους με ποιότητα και στενός φίλος του Γκυ Ντεμπόρ, ο Άσγκερ Γιόρν :

«Είναι βέβαιο ότι ο Ντεμπόρ αποκαλύπτει την πολιτικό-λατινική νοοτροπία και παιδεία του όταν θεωρεί τους καλλιτέχνες σαν καθαρούς ειδικούς και τελικά σαν απλά εργαλειακά μέσα. Είναι αλήθεια πως ο ίδιος εναντιώνεται σ' αυτή την εξειδίκευση. Όμως προτρέπει όταν θεωρεί την εξειδίκευση ως χαρακτηριστικό ολοκληρωτής της τέχνης, εκμηδενίζοντας έτσι ολοκληρωτικά το πρόβλημα της τέχνης. Η ιστορία δείχνει πως οι καλλιτέχνες πολέμησαν ανέκαθεν εναντίον του α-πριορισμού αυτής της συνταύτισης. Η συμμετοχή τους σε όλα τα μεγάλα επαναστατικά ρεύματα το αποδεικνύει. Αυτή την *ωφελμιστική στάση απέναντι στην Τέχνη* τη θεωρούσαν πάντοτε ως μια μορφή καταπίεσης και προσβολής της ελευθερίας τους. (...) Δυστυχώς ο Ντεμπόρ, με τη συγκατάθεσή του στον εμπρηστικό βανδαλισμό σε ό,τι αφορά αυτή τη συγκεκριμένη περίπτωση όπου ένας σοσιαλισμός αντιτίθεται σε μια βαρβαρότητα, διαλέγει τη μεριά των βαρβάρων. Διότι ας το αναρωτηθούμε : με τι μέσα εκείνοι οι καλλιτέχνες θα σταματούσαν τους πυρπολητές; Απλούστατα με την προσφυγή σε τευτονικές πράξεις. (...) Ο Υπαρξισμός, θέλοντας να παραμείνει στο παρελθόν, δεν παγίδευσε τον Ντεμπόρ. Παρ' όλα αυτά γινόμαστε οι ευφρόσυνοι μάρτυρες ενός παράδοξου θεάματος : από τη μια μεριά ο Σαρτρ, που κατ' αρχήν νοιαζόταν να γράψει για τις μελλοντικές γενιές, στριμώχτηκε σιγά-σιγά στο επίκαιρο και πνίγηκε σε μια υπεραφθονούσα επικαιρότητα, ενώ από την άλλη ο Ντεμπόρ, που ενδιαφέρεται μόνο για το επίκαιρο, βρίσκεται καταδικασμένος να χτίζει ένα μακρινό μέλλον και μάλιστα με στόχο μια μεταθανάτια δόξα που στην πραγματικότητα τον αφήνει αδιάφορο» [39].

“Λεπτομέρεια” έκτη.

Μου επισήμαναν κάποιοι πως ο εξοβελισμός της Τέχνης ήταν “απαραίτητος για να προχωρήσει η Κ.Δ. προς την καθαρά επαναστατική θεωρία”. Κακόμοιροι πολιτικάντιδες! Πρώτα-πρώτα, η Τέχνη για την οποία μιλούσαν οι πρώτοι καταστασιακοί δεν είχε καμιά σχέση μ' αυτό που, πράγματι, συντηρεί τον υπάρχοντα πολιτισμό [40]. Έπειτα, ο εξοβελισμός της Τέχνης από το εγχείρημα της Κ.Δ. είχε ορατές συνέπειες στον ίδιο τον *πολιτικό στοχασμό* και κατά συνέπεια στη *θεωρία* που στη συνέχεια επεξεργάστηκαν οι καταστασιακοί, και ειδικά ο Ντεμπόρ, και η οποία υπήρξε το μεγάλο του(ς) καμάρι.

Αρκεί γι' αυτό ν' αντιπαραβάλλει κανείς π.χ. το *καθαρά μαρξιστικό* δεύτερο κεφάλαιο της *Κοινωνίας του θεάματος*, που αναφέρεται στο εμπόρευμα και το χρήμα, μ' ένα από τα σημαντικότερα κείμενα της αρχικής Κ.Δ., το *Κριτική της οικονομικής πολιτικής* του Άσγκερ Γιόρν [41]. Η εξαιρετικά ριζοσπαστική κριτική που κάνει εκεί ο Γιόρν στη θεμελιώδη μαρξιστική έννοια της “αξίας” και της “υπεραξίας”, μια κριτική που στηριζόταν πλήρως στην *καλλιτεχνική στάση* και απομάκρυνε από το πεδίο του καταστασιακού στοχασμού το μαρξιστικό εργατισμό, απουσιάζει πλήρως από την

Κοινωνία του θεάματος. Έτσι απουσιάζουν από τη ντεμπορική θεωρία και οι πιο συναρπαστικές συνέπειες εκείνης της κριτικής με αποτέλεσμα ο Ντεμπόρ, μηρυκάζοντας τα μαρξιστικά σχήματα επί του ζητήματος, να παραμείνει δέσμιος της *κεντρικής αντίφασης* όλων εκείνων των μαρξιστών που, ενώ θέλησαν να πριμοδοτήσουν τη συνείδηση, αυτό-υπονομεύτηκαν από τα αναμασήματα περί “ανάπτυξης των παραγωγικών δυνάμεων” και “οικονομίας”.

Όταν λ.χ. ο Ντεμπόρ δηλώνει ανέμελα στη θέση 40 της Βίβλου του ότι “η *ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων υπήρξε η πραγματική ασυνείδητη ιστορία που οικοδόμησε και τροποποίησε τις συνθήκες ύπαρξης των ανθρώπινων ομάδων ως συνθήκες επιβίωσης και επέκτασης αυτών των συνθηκών : η οικονομική βάση όλων τους των προσπαθειών*” [η υπογράμμιση δική του], παραδέχεται ότι είναι δυνατόν να υπάρξει “*ασυνείδητη ιστορία*” (!) και ασυνείδητη “*τροποποίηση των συνθηκών ύπαρξης*” (!!)- ενώ την ίδια στιγμή, στη θέση 51, επαναλαμβάνει μαζί με τον Φρόντ πως “*ό,τι είναι ασυνείδητο παραμένει αναλλοίωτο*” (τουτέστιν δεν τροποποιείται, ούτε είναι ιστορία), διαψεύδοντας έτσι πλήρως τις προηγούμενες δηλώσεις του [42]! Έτσι, πέρα από αυτή την κραυγαλέα εσωτερική της αντίφαση, η σκέψη του και η Βίβλος του αυτό-υπονομεύεται καθώς, ενώ επιζητεί τη συνείδηση (π.χ. θέση 114), *αδυνατεί να την αναγνωρίσει μέσα στην ανθρώπινη ιστορία με τη δήθεν “οικονομική βάση” της.* Γι’ αυτό άλλωστε υιοθέτησε μια κλασικά ντετερμινιστική άποψη για την ίδια τη συνείδηση (στο *Αληθινό σχίσμα*), όπως σημείωνα το 1981.

Πέρα από την υπονόμηση της Βίβλου του, δύο ήταν οι ορατές συνέπειες αυτής της αντίφασης και αυτό-υπονόμησης του στοχασμού του Ντεμπόρ <> [43]. Αφ’ ενός μεν το ότι οδηγήθηκε στον κλασικό μαρξιστικό μεσσιανισμό, κατά τον οποίον *μέχρι τώρα* η ιστορία γινόταν “*ασυνείδητα*” (η ρημάδα η “*επιβίωση*” βλέπετε καλοί μου πιθηκάνθρωποι!) και *μόνον από εδώ και στο εξής* μπορεί, χάρη στο προλεταριάτο-σούπερμαν, να γίνει “*επιτέλους συνειδητά*” (αφού ρεύσουν οι αστήρευτοι ποταμοί των “*παραγωγικών υπερδυνάμεων*” ώστε να λυθεί το παλιό πρόβλημα της “*επιβίωσης*”) [44]. Έτσι, ενώ χάρη στην *προηγούμενη* καταστασιακή εμπειρία φαίνεται ότι κατάλαβε πως κάτι παίζεται γύρω από το ζήτημα της “*επιβίωσης*” (βλ. το τέλος της ίδιας θέσης 40), δεν μπόρεσε να καταλάβει πως επρόκειτο για ένα *ιδεολογικό δημιούργημα της αστικής τάξης.*

Η δεύτερη εξίσου σοβαρή συνέπεια ήταν η *σχηματικότητα* της ίδιας του της θεωρίας του θεάματος, μέσ’ από την οποία χρειάστηκε να συγκαλύψει και να υπεραναπληρώσει τις κραυγαλέες αντιφάσεις και τις ελλείψεις που τη διατρέχουν, ώστε να την προβάλλει ως απολύτως “*συνεκτική κι αλάνθαστη*” [45].

Θα το πω λοιπόν ξεκάθαρα : εάν γνωρίζουμε ότι η Κ.Δ. πήγε να συντονιστεί με ένα συγκεκριμένο αίτημα της ανθρώπινης ιστορίας – και *ποιό είναι αυτό!* --, τότε είναι σαφές ότι η εισαγωγή της συνωμοτικής μεθόδου, του μυστικού, του μυστηρίου, του πνεύματος της γραφειοκρατίας, της ιεραρχίας και της κλειστής συντεχνίας, η κατάλυση των ποιοτικών διαφοροποιήσεων και της αληθινής ισότητας, η καταστροφή ενός από τα τρία θεμέλια της καταστασιακής περιπέτειας και η συνακόλουθη υποταγή στον παρωχημένο μαρξισμό και την προλεταριολογία, ... όλα αυτά δεν ωφέλησαν το καταστασιακό εγχείρημα αλλά *το έβλαψαν καιρία.* Συνεπώς η κίνηση γκυραουλαττίλα του 1961 δεν ήταν προϊόν ανάγκης, διότι βέβαια δεν ήταν ανάγκη να βλαφτεί καιρία η καταστασιακή περιπέτεια, αλλά προϊόν *επιλογής* : μιάς καιρία λανθασμένης επιλογής! Τελεία και παύλα.

Από αυτή την καιρία λανθασμένη επιλογή ξεκινάει άλλωστε και η υπο τον Ντεμπόρ διαδικασία *κεφαλαιοποίησης* του καταστασιακού εγχειρήματος – πράγμα που θα καταδείξω με την επόμενη «λεπτομέρεια».

«Λεπτομέρεια» έβδομη.

Ακριβώς πριν απο τη διατύπωση των «Θέσεων του Αμβούργου», στη Συνδιάσκεψη του Γκέτεμποργκ το 1961, ο Αττίλα Κοτάννι πρότεινε στους καταστασιακούς να ονομάσουν «αντί-καταστασιακά» τα επιμέρους καλλιτεχνικά έργα τους [46]. Με τον τρόπο αυτό οι καταστασιακοί συμφώνησαν να διασφαλίσουν τη *διαρκή δυναμική ένταση* (ή αν θέλετε το *παιχνίδι*) *ανάμεσα στα επιμέρους επιτεύγματά τους και το συνολικό εγχείρημά τους* χωρίς να ξεπέφτουν ούτε στο φετιχισμό και τη βεντετοποίηση των επιμέρους επιτευγμάτων (που οπωσδήποτε άνοιγε το δρόμο για την κεφαλαιοποίησή τους), ούτε στο φετιχισμό του ιδανικού, τον επαναστατισμό τού «όλα ή τίποτα» και τον ουτοπισμό (μιάς και συνέχισαν να πειραματίζονται με τέτοιου είδους επιτεύγματα).

Το γεγονός όμως οτι εκείνη η πρόταση και η συμφωνία γύρω απο αυτήν ήταν ευκαιριακή, επιλεκτική και μάλλον καιροσκοπική, οπότε πολύ περιορισμένα ευφυής, φαίνεται απο το ότι οι καταστασιακοί *δεν την επεξέτειναν σε όλα τα ατομικά ή επιμέρους επιτεύγματά τους*. Πράγματι, μετά την περίφημη στροφή του 1962 απέφυγαν επιμελώς να ονομάσουν «αντί-καταστασιακά» τα βιβλία τους (την *Πραγματεία Τρόπων Συμπεριφοράς προς Χρήση των Νέων Γενεών* του Βανεγκέμ και την *Κοινωνία του Θεάματος* του Ντεμπόρ). Ξάφνου, αυτά τα επιμέρους έντυπα ατομικά επιτεύγματα θεωρήθηκαν ως «*εκ φύσεως*» αλλιώτικα απο τα καλλιτεχνήματα των καταστασιακών, λες και δεν υπήρχε κανένας λόγος να διατηρηθεί και εδώ η ένταση μεταξύ επιμέρους ατομικών επιτευγμάτων και συνολικού στόχου, και κυρίως να προστατευτούν και εδώ απο το φετιχισμό, τη βεντετοποίηση και την κεφαλαιοποίηση! Γιατί;

Οι λόγοι δεν ήταν βεβαίως καθόλου «στρατηγικοί». Τι το «στρατηγικό» μπορεί να είχε αυτή η κατάργηση της προστασίας των ατομικών επιτευγμάτων τους απο τη βεντετοποίηση και την κεφαλαιοποίηση; Γιατί ειδικά τα βιβλία τους (και επομένως και οι συγγραφείς τους) δεν θα έπρεπε να προστατευτούν εξίσου με τα καλλιτεχνήματά τους; Γιατί τον «νασισμό» δεν θα μπορούσε να τον διαδεχτεί αργότερα ένας «βανεγκεμισμός» ή ένας «ντεμπορισμός»;

Δύο και μόνο δύο μπορεί να ήταν οι λόγοι γι'αυτή την «παράλειψη». Θα τούς καταθέσω, και διαλέγετε. Είτε οτι «στρατηγικός» στόχος τους ήταν να *καθιερωθούν ως «καταστασιακοί» θεωρητικοί-συγγραφείς* (χωρίς να κινδυνεύουν τα πονήματά τους απο την ταμπέλα του «αντί-καταστασιακού», την οποία επιφύλαξαν μόνο για τα καλλιτεχνήματα της πρώτης περιόδου της Κ.Δ.), είτε οτι αποφάσισαν *με κλειστά μάτια* να τα δώσουν όλα για χάρη της «θεωρίας» και της «διάδοσής» της. Παρ'ότι στη μετέπειτα πορεία και του Ντεμπόρ και του Βανεγκέμ υπάρχουν πολλές ενδείξεις υπέρ του πρώτου, πιστεύω οτι *εκείνη τη στιγμή* εκείνος που βάρυνε για την απόφαση αυτή ήταν ο δεύτερος λόγος.

Όπως και να 'χει όμως, γεγονός είναι οτι έτσι έπεσαν οι ασπίδες προστασίας που προς στιγμήν θέλησαν να θεσπίσουν, και ανοίχτηκε ο δρόμος της βεντετοποίησης και της συσσώρευσης ενός φιλοκαταστασιακού πνευματικού Κεφαλαίου, που στη συνέχεια οδήγησε ακόμα και σε επαίσχυντες δικονομικές πράξεις [47].

«Λεπτομέρεια» όγδοη.

«Δεν μπορείς όμως να αρνηθείς οτι ο Ντεμπόρ ήταν σπουδαίος στρατηγός», είναι το ύστατο εγχείρημα που έχω ακούσει όποτε έχω καταθέσει τα προηγούμενα επιχειρήματα. Ακόμα ενα παράδειγμα του γεγονότος οτι το να καταγγέλλεις ενα πολιτισμό, δεν σημαίνει καθόλου πως τον έχεις βγάλει απο μέσα σου.

Είναι βέβαια γεγονός ότι πολύ επιμελημένα ο ίδιος ο Ντεμπόρ έδωσε τη μαγιά για να φτιαχτεί το ψωμάκι του «στρατηγού», καθώς προσπάθησε από κάποια στιγμή και μετά να προβάλλει ως ιστορικούς προγόνους του και ως αξιοθαύμαστες αναφορές μια σειρά από αυλικούς και αξιωματικούς (π.χ. τον Μακιαβέλι, τον Γκρασιάν ή τον Κλάουζεβιτς), υιοθετώντας μάλιστα το στυλ γραφής τους -- στο επίκεντρο του οποίου υπάρχει η υπ' αριθμόν ένα Αρχή όλων των Αυ-λ-ι-κ-ώ-ν, η *μυστικοπάθεια* --, εγκαταλείποντας ακόμα και το κάπως χεγγελιανό στυλ της *Κοινωνίας του θεάματος* και εγκαινιάζοντας μια ολόκληρη «σχολή» αυτής της ανεπίτρεπτης Παλινόρθωσης.

Αν ωστόσο ξεχάσουμε όλες τις παραπάνω «λεπτομέρειες» και δεχτούμε να κρίνουμε τον Ντεμπόρ ως Στρατηγό και μόνον, τότε εύλογο και δίκαιο είναι να ξεχάσουμε και όλες τις «λεπτομέρειες» που αφορούν λ.χ. στον Λένιν (φιλοσοφική υποστήριξη του αστικού υλισμού, θεωρητική υποστήριξη της κεφαλαιοκρατικής-γραφειοκρατικής οικονομικής πολιτικής, σπύρωση των γερμανών και ολλανδών συμβουλιακών κομμουνιστών, κατάργηση της «Εργατικής Αντιπολίτευσης», Κροστάνδη, κ.λπ.) και να τον κρίνουμε επίσης ως Στρατηγό και μόνον! Και τότε -- διασκεδάζω και μόνο που το σκέφτομαι --, ποιόν από τους δύο θα έπρεπε να δοξάσουμε περισσότερο ανεκδιήγητοι φίλοι μου; Τον στρατηγό μιάς εξέγερσης που, όπως και ο ίδιος παραδέχεται στα επόμενα έργα του, δεν άλλαξε τον κόσμο στην κατεύθυνση που ο ίδιος ήθελε, ή τον στρατηγό μιάς επανάστασης που πέρασε μια κοινωνία ολόκληρη από τη φεουδαρχία στην κεφαλαιοκρατία όπως ο ίδιος ήθελε; Το Γάλλο στρατηγό που, ελάχιστα χρόνια μετά τη μεγάλη μάχη για την οποία προετοιμαζόταν από καιρό και χάριν της οποίας σκαρφίστηκε ένα σωρό μικροπολιτικές, κατέληξε να θρηνεί για τις αλλοιωμένες μύρες και το «ολοκληρωμένο θεαματικό» που τη διαδέχτηκε, ή τον αγγλοτραφή Ρώσσο στρατηγό που πέθανε βλέποντας το κόμμα του και τις βλέψεις του να θριαμβεύουν;

Δεν έχουν όλοι οι Ιησουίτες πολέμαρχοι του Δόγματος την ίδια καλή τύχη... Αλλά ας σοβαρευτούμε! Τα παραμύθια περί «στρατηγού Ντεμπόρ» δεν δείχνουν τίποτα περισσότερο από το τι πραγματικά σέβονται εκείνοι που τα πλασάρουν κι εκείνοι που τα καταπίνουν. Και αν ισχύει ότι «το στυλ είναι ο άνθρωπος», το γεγονός ότι από κάποια στιγμή ο Ντεμπόρ επέλεξε να σκέφτεται και να γράφει με το ύφος αυλικών και αξιωματικών, λέει τα πάντα για τη απώλεια επαφής του με την καταστασιακή περιπέτεια!

«Λεπτομέρεια» ένατη και τελευταία.

Στο *In Girum...* (1978), εγκαινιάζοντας διακριτικά αλλά έντεχνα όλη αυτή τη μυθολογία του Στρατηγού, ο Ντεμπόρ αναφέρει τα γνωστά περί “*πρωτοπορείας*” που υποτίθεται ότι είναι “*καμωμένη για να λιώσει εντελώς στη σύγκρουση*”, για να απαντήσει σε μια μομφή που υποτίθεται ότι του έγινε : τη μομφή ότι δεν φρόντισε να συντηρήσει “αιώνια” την Καταστασιακή Διεθνή. Το κόλπο εδώ είναι παλιό : απαντάμε σε μια μάλλον ανύπαρκτη και όντως παράλογη μομφή κι έτσι δικιολογούμε πλήρως (στα μάτια των αφιλομαθών οπαδών τουλάχιστον) αυτό που κάναμε [\[48\]!](#) Όπως έχω πει, ο Ντεμπόρ δεν λάθεψε επειδή δεν βάστηξε «αιώνια» την Κ.Δ. Αλλοίμονο αν τον κρίναμε για κάτι τέτοιο! Είναι βεβαίως γεγονός ότι, παρ’ότι λέει στο *In Girum*, η Κ.Δ. δεν “έλυσε εντελώς” όταν ακριβώς της δόθηκε η καλύτερη και μοναδική ευκαιρία (δηλαδή στο “Μάη του ‘68”) και ότι ο ίδιος προσπάθησε να την βαστήξει όρθια για μερικά χρόνια ακόμα, εγκαταλείποντας αυτή την προσπάθεια μόνον όταν ήταν πλέον κραυγαλέα η *εσωτερική κατάρρευση* της και επικείμενη η

γελοιοποίησή της προς τα έξω – πράγμα που οπωσδήποτε τον τιμά περισσότερο ως σώφρονα άνθρωπο παρά ως Στρατηγό.

Αλλά ακόμα κι έτσι, το ζήτημα δεν είναι αυτό! Το ζήτημα είναι το χάσιμο της επαφής με την “κίνηση του νερού”, η προσπάθεια μυθολογικής αναπλήρωσης και εξιδανίκευσης αυτής της απώλειας, και το όλο στήσιμο μιάς *επιχείρησης* απόκρυψης αυτής της θεμελιώδους στρατηγικής ήττας.

*

Αντίθετα απ’ό,τι το θέλει η λίγο-πολύ ρετρό μυθολογία γύρω απο το «Μάη του ‘68», που υποστηρίζει γενικά κι αφηρημένα οτι «ο Μάης άλλαξε τον ρου της ιστορίας» -- αποφεύγοντας να πει *προς τα πού* τον άλλαξε [49]! --, το ξεκίνημα της δεκαετίας του 1970 στη Δύση δεν σημάδεψε μια πρόοδο της ιστορίας προς την κατεύθυνση την οποία ήθελαν και για την οποία αγωνίστηκαν οι πρωταγωνιστές του, μεταξύ των οποίων και ο Ντεμπόρ [50].

Η μετά το «Μάη» εποχή βρήκε καταρχήν την Κ.Δ. να παραλύει και να καταρρέει, πράγμα που ασφαλώς δεν συμβαίνει με τις πρωτοπορείες που πέτυχαν στο έργο τους. Η νικηφόρα πρωτοπορεία, αγαπητοί μου στρατηγοί και συνταγματάρχες, είτε παίρνει την εξουσία (όπως λ.χ. έκαναν οι μπολσεβίκοι) είτε, αν δεν έχει τέτοιο στόχο, αυτό διαλύεται *επι τόπου και πάραυτα, μέσα στα γεγονότα* [51], πράγμα που ως γνωστόν δεν συνέβη με την Κ.Δ. [52].

Κυρίως όμως, εκτός απο την κατάρρευση της Κ.Δ. και την ανάδυση του φιλοκαταστασιακού φαινομένου μέσα κι έξω απο αυτήν, η μετά το «Μάη» εποχή σηματοδοτούσε μια γενικευμένη αντεπίθεση εναντίον όλων όσων διεκδικήθηκαν απο το κολλεκτιβιστικό υποκείμενο μετά τον Β’ Παγκόσμιο Πόλεμο, με ιδιαίτερα κρίσιμο και αποφασιστικό σημείο της την πετρελαιϊκή ψευτό-κρίση του 1973 και παράλληλη την *κατάρρευση του εργατισμού και του προλεταριανισμού*, δηλαδή την κατάρρευση της έως τότε βασικής αριστερής – και ντεμπορικής! -- ιδεολογίας γύρω απο το Υποκείμενο της ιστορίας [53].

Στο ξεκίνημα και στο ξεδίπλωμα εκείνης της εποχής, που η κρισιμότητά της ήταν ανάλογη ή και περισσότερο βαρύνουσα απο εκείνη που ξεκινούσε με το Μεταπόλεμο, ο Ντεμπόρ ήταν *αλλού*.

Πράγματι, στα έργα του εκείνης της τελικής περιόδου (βιβλία και ταινίες) εύκολα μπορεί να διαπιστώσει κανείς μια προοδευτική πτώση στη «συνομοσιολογία» και το «γλύστρημα» απο μια πρώτη προσκόλληση στην προηγούμενη εργατίστικη και προλεταριανίστικη ιδεολογία γύρω απο το «υποκείμενο της ιστορίας» (στο *Αληθινό Σχίσμα*), σε μια *πλήρη σιωπή γύρω απο την ίδια την, έστω και ενδεχόμενη, ύπαρξη ενός τέτοιου υποκειμένου* : τα πάντα φαίνονται πλέον, εκεί, σαν να τα σκιάζει ολοκληρωτικά το «θέαμα», το κράτος και οι συνομοσίες, με μοναδικό ίσως «αντίπαλο δέος» τον ίδιο τον Ντεμπόρ!

Θα ήταν ασφαλώς άδικο να τον κατηγορήσει κανείς για όλα αυτά, έστω κι αν στην εισαγωγή του *Περί Μορφής* (1958), οι καταστασιακοί δήλωναν την πλήρη περιφρόνησή τους προς όλους όσους πίστευαν «*οτι μία και μόνον καινοτομία αρκεί στη ζωή ενός ανθρώπου και οτι, απο τη στιγμή που ο ίδιος έπαιξε κάποιο ρόλο στην εμφάνισή της, μπορεί πλέον να γεράσει μαζί της*». Όντας επιεικέστερος απ’ό,τι ο ίδιος ο Ντεμπόρ στα νιάτα του, δεν τον κατηγορήσα ούτε τον κρίνω γι’ αυτό. Στα δικά μου μάτια είναι *απολύτως* δικιολογημένος εκείνος που, έχοντας συμμετάσχει με τη μεγαλύτερη ένταση σε μια εποχή – και στις ψευδαισθήσεις της --, χάνει τον μπούσουλα όταν η αμέσως επόμενη εποχή δεν είναι μόνο πολύ διαφορετική αλλά και διαψεύδει πλήρως τις έως τότε προσδοκίες του. Το ξέρω και τον καταλαβαίνω.

Εκείνο όμως για το οποίο *δεν θέλω να τον καταλάβω*, είναι ότι, αντί λ.χ. να αποσυρθεί με μια στοιχειώδη εντιμότητα και να σιωπήσει ή να αποσυνδεθεί πλήρως από το καταστασιακό εγχείρημα, αυτό που έκανε από το ξεκίνημα της κρίσιμης δεκαετίας του 1970 ήταν – εκτός από μια αποτυχημένη απόπειρα να δράσει στα τεκταινόμενα της Ισπανίας -- να διαφημίζει με κάθε τρόπο τη Βίβλο του [54] και να στήσει έναν εκδοτικό οίκο παρέα με τον μαικήνα του με *κύριο* στόχο να υπερασπίσει από θέση ισχύος το πνευματικό του κεφάλαιο και να εξουδετερώσει όχι μόνον όσους του έκαναν κριτική από τα «δεξιά» (τους φιλοκαταστασιακούς) αλλά και όσους του έκαναν κριτική από τ'«αριστερά».

Η θλιβερή ιστορία της *επιχείρησης* Champ Libre Ε.Π.Ε. και των σχέσεών του με τον κινηματογραφικό ατζέντη και παραγωγό Ζεράρ Λεμποβισί δεν ήταν τελικά παρά η συνέχεια των «λεπτομερειών» που κατέθεσα προηγουμένως, αλλά σ'ένα αλλαγμένο και πολύ φτωχότερο σκηνικό.

*

Είναι γεγονός ότι η *επιχείρηση* Champ Libre Ε.Π.Ε., όπως άλλωστε κάθε σοβαρός δυτικοευρωπαϊκός εκδοτικός οίκος, εξέδωσε μερικά πολύ σημαντικά βιβλία. Είναι επίσης γεγονός ότι εξέδωσε και πολλές πατάτες, κυρίως προερχόμενες από τους ντεμποριστές θεωρητικούς της εποχής (π.χ. το – χασμουριέμαι -- *Επιτομή Επαναφομοίωσης* του Χάιμ Σεμπρούν, δύο βαρύγδουπα αλλά ασήμαντα βιβλιαράκια ενός André Migeot, κ.α.). Είναι τέλος γεγονός, κι αυτό είναι το σημαντικό για τη συζήτησή μας, πως η *επιχείρηση* αυτή φρόντισε επιμελώς να προβάλλει την *εικόνα* ότι δεν αποτελεί μια απλή οικονομική επιχείρηση, ότι δεν είναι ένας απλός σοβαρός εκδοτικός οίκος, αλλά ότι *κατά κάποιον τρόπο αποτελούσε μια συνέχεια του καταστασιακού “σχεδίου” μέσα στις νέες ιστορικές συνθήκες, με τον Ντεμπόρ να παίζει στα παρασκήνιά της.*

Πέρα από τις κραυγές και τους ψίθυρους, το πιο αδιάσειστο τεκμήριο αυτού του ελιγμού είναι ασφαλώς η δημοσίευση των δύο τόμων της αυτό-αποκαλούμενης “πολεμικής” *Αλληλογραφίας του Champ Libre* (1978 και 1981), όπου ο Ζεράρ Λεμποβισί, μιμούμενος με τον πιο πομπώδη τρόπο το στυλ του Ντεμπόρ, κατακεραύνωνε με διάφορες πικάντικες βρισιές και τσιτάτα από την Internationale Situationniste κάποιους (μισό-άσημους μισό-γνωστούς εις Παρισίους) τραγουδιστές, δικηγόρους, μεταφραστές, συγγραφείς, ποιητές, κ.α. που είχαν την άτυχη έμπνευση να του ζητήσουν δουλειά ή διάφορες άλλες χάρες. Φυσικά, εκτός από το κουτσομπολιό της, μια τέτοια αλληλογραφία δεν θα είχε για κανέναν το παραμικρό ενδιαφέρον, δεν θα είχε το δικαίωμα ν'αυτό-αποκληθεί «πολεμική» (τέτοιου είδους «πολεμικές» είναι καθημερινές στην οποιαδήποτε Λαχαναγορά χωρίς να βγαίνουν σε βιβλίο) και δεν θα προέβαλε – *όπως επεδίωκε* – τη διαφημιστική εικόνα που προανέφερα, αν δεν διανθιζόταν με επιστολές από την πραγματικά πολεμική αλληλογραφία του Γκυ Ντεμπόρ (π.χ. με τον Τζιανφράνκο Σανγκουινέτι). Συνεπώς η ηθελημένη και συνειδητή συμμετοχή του Ντεμπόρ στο στήσιμο και στις πρακτικές επιλογές αυτής της *επιχείρησης και εικόνας* πρέπει να θεωρηθεί ως απολύτως δεδομένη. Και, το χειρότερο, το στήσιμό τους συνοδευόταν από ορισμένες κινήσεις *κραυγαλέας πνευματικής ανεντιμότητας*, που (παράλληλα με τον ανούσιο πόλεμο εναντίον διάφορων φιλοκαταστασιακών [55]) αποσκοπούσαν στην εξουδετέρωση της εξ' «αριστερών» κριτικής των θέσεων, των θεωριών και των επιλογών του Γκυ Ντεμπόρ.

Δεν σκοπεύω να μπω και εδώ σε επιπλέον “λεπτομέρειες”, που έχουν ίσως έναν εξωτικό και παρελθοντολογικό πλέον χαρακτήρα. Τα γεγονότα και τα τεκμήρια

υπάρχουν. Θ' αρκεστώ λοιπόν να θυμίσω ότι οι *επιχειρηματίες* του Champ Libre E.Π.Ε. φρόντισαν ν' αποσιωπήσουν πλήρως την *αληθινά πολεμική αλληλογραφία* τους με τον Υβ Λε Μανάκ και να μην τη συμπεριλάβουν στο δεύτερο τόμο της δήθεν «πολεμικής» αλληλογραφίας τους, όπως όφειλαν να κάνουν αν ήταν στοιχειωδώς έντιμοι. Βέβαια αν τη δημοσίευαν, θα φανέρωνε το αίσχος του δημόσια και σε όλο το αναγνωστικό κοινό τους. Τουλάχιστον όμως δεν θα μας επέτρεπαν έτσι να τους κατηγορήσουμε για μια ακόμα πράξη πνευματικής ανεντιμότητας και μάλιστα προς κάποιον που δεν τους έγλυψε ούτε στιγμή!

Έτσι φανερόνεται ξεκάθαρα ότι η συστηματική αποφυγή μιάς ανοικτής και έντιμης διαμάχης με *επιχειρήματα* – και όχι με υπονοούμενα, ανέντιμους ελιγμούς, διασπορά φημών, ρετσινιές, λογοκρισίες και σιωπές! -- εναντίον όσων ασκούσαν κριτική «απο τ' αριστερά» στον Γκυ Ντεμπόρ και τους ντεμποριστές, δεν ωφειλόταν στο ότι αυτή η κριτική ήταν «ασήμαντη» αλλά απλούστατα στο ότι οι *επιχειρηματίες* του Champ Libre E.Π.Ε. δεν είχαν επιχειρήματα ν' αντιπαρατάξουν.

*

Στο *Ο Γκυ Ντεμπόρ και το «κέντρο του κόσμου»* [56], ο Υβ Λε Μανάκ επισημαίνει το κατρακύλημα του Ντεμπόρ μέσ' από τη χρήση που έκανε σε μια απο τις πιο συναρπαστικές καταστασιακές συλλήψεις, αυτήν του «κέντρου του κόσμου». Θυμίζει πως η άκρως ποιητική εικόνα ενός «κέντρου του κόσμου» ανήκε στον Ζιλ Βολμάν [57]. Στη συνέχεια, συμμαζεύοντας αυτή την όμορφη σύλληψη κι εκφράζοντάς την πιο θεωρητικά, ο Ντεμπόρ τοποθέτησε έξοχα αυτό το ποιητικό «κέντρο του κόσμου» στον «*τρόπο με τον οποίο ζούμε*» (*Κριτική του διαχωρισμού*, 1960).

Κι έπειτα αρχίζει η τσουλήθρα... Στα αμέσως επόμενα χρόνια, «κέντρο του κόσμου» γίνεται το «Κεντρικό Συμβούλιο» της Κ.Δ., η οποία αργότερα βαφτίζεται φορέας της «άγνωστης θεωρίας» όλων των άλλων ρευμάτων της αμφισβήτησης, για να καταλήξει να περιγράφει τον ίδιο τον Ντεμπόρ : «*Τίποτα δεν είναι πιο φυσικό απο το να θεωρούμε όλα τα πράγματα με αφετηρία τον εαυτό μας, επιλέγοντάς τον ως κέντρο του κόσμου*», δηλώνει στον *αυτό-Πανηγυρικό* του, το 1989, μηρυκάζοντας μια απο τις πιο λασπώδεις κοινοτοπίες του μικροαστικού πνεύματος.

Αυτά τα γλυστήρια δεν έχουν τίποτα το καινοφανές. Συμπυκνώνουν μοναδικά την τραγωδία του *νεωτεरिकού υποκειμένου*, δηλαδή του ανθρωπολογικού προτύπου του αστικού-κεφαλαιοκρατικού «δυτικού» πολιτισμού, που γεννήθηκε μαζί του, κυριάρχησε κατά το Μεταπόλεμο, έφτασε στο αποκορύφωμά του κατά τη δεκαετία του 1960 – όπου διεκδίκησε ενα κόσμο κατ'εικόνα και καθ'ομοίωσή του --, για να περάσει κατά την αμέσως επόμενη δεκαετία σε μια προσπάθεια επιθετικής ανασύνθεσης που υπονομεύεται διαρκώς απο την κρίση του.

Το νεωτεरिकό υποκείμενο στήθηκε πράγματι ως ανθρωπολογικό πρότυπο της *ανερχόμενης αστικής τάξης στη Δύση*. Κύριο χαρακτηριστικό του είναι ότι αποτελεί ενα συμφυρμό μεταξύ του δύοντος *κολλεκτιβιστικού* και του ανατέλλοντος *ατομοκεντρικού* υποκειμένου, πάνω στα οποία συγκροτήθηκε ιστορικά ο «δυτικός πολιτισμός». Γι' αυτό το λόγο, το υποκείμενο αυτό σε μια πρώτη φάση αναζητά την ταυτότητά του μέσα σε ενα *αφηρημένο συλλογικό υποκείμενο* (π.χ. το προλεταριάτο) ενώ στη συνέχεια, μη βρίσκοντάς την βεβαίως εκεί (κι ακόμα περισσότερο επειδή δεν είναι αμιγώς κολλεκτιβιστικό), την αναζητά *στον ίδιο τον εαυτό ως αυτό-αναφορικό υποκείμενο*, για να οδηγηθεί στο παραλήρημα που γνωρίζουμε. Και για τον ίδιο ακριβώς λόγο, σε μια πρώτη φάση είναι σαφώς προσανατολισμένο στη *νοησιαρχία* και τη λατρεία κάποιου *δόγματος* (που είναι απαραίτητες για τη συνταύτιση με αφηρημένες συλλογικότητες) ενώ στη συνέχεια, μην αντέχοντας τις

αφαιρέσεις που αυτές του επιβάλλουν, προσανατολίζεται στην *αισθησιοκρατία*, τη μυθολογία της «ανεμπόδιστης απόλαυσης» και τους ναρκισσιστικούς «πανηγυρικούς». Έτσι ο Ντεμπόρ, ακολουθώντας βήμα προς βήμα την πρωτική πορεία του νεωτερικού υποκειμένου – που την έχουμε παρατηρήσει κι εδώ στα κακοπαθήματα του λεγόμενου «χώρου» της Μεταπολίτευσης --, ήταν ορατά ο πρωτεργάτης μιάς υπαναχώρησης της καταστασιακής περιπέτειας καθώς :

1. Σε μια πρώτη φάση προώθησε και υποστήριξε «θεωρητικά»-νοησιαρχικά την ταύτιση μ'ενα *αφηρημένο* συλλογικό υποκείμενο, το «προλεταριάτο», κατασκευάζοντας και την ανάλογη θεωρία-δόγμα.
2. Σε μια δεύτερη φάση άρχισε προοδευτικά να χάνει όλες τις εγγυήσεις και την πίστη του σ' αυτή την (έτσι κι αλλιώς αφηρημένη) ταύτιση, ώστε τέλος
3. Σε μια τρίτη και τελική φάση, να εγκαταλείπει κάθε αναφορά όχι μόνο σ'ενα αφηρημένο συλλογικό υποκείμενο αλλά και σ'ενα συλλογικό υποκείμενο *γενικά*, για να θέσει ως «κέντρο του κόσμου» *τον εαυτό του*.

*

Βάζοντας στο επίκεντρο του εγχειρήματός τους το παιχνίδι, τη γιορτή, τη συμβολή μεταξύ διαφορετικών ρευμάτων, το ομοσπονδιακό οργανωτικό πρότυπο και τη βιωματική μαρτυρία, οι πρώτοι καταστασιακοί *διέρρηξαν* το ανθρωπολογικό πρότυπο πάνω στο οποίο θεμελιώνεται ο αστικός-«δυτικός» πολιτισμός. *Απο εδώ*, μπόρεσαν να φέρουν στο φως της δημοσιότητας οτιδήποτε μπορούμε ακόμα να τούς αναγνωρίσουμε σαν ευφυείς συλλήψεις του όλου κοινωνικού ζητήματος.

Ωστόσο, στη συνέχεια αποδείχτηκαν ανίκανοι να προχωρήσουν αταλάντευτα σ' αυτό το μονοπάτι καθώς υπαναχώρησαν προς τον οργανωτικό συγκεντρωτισμό και το φετιχισμό της δήθεν «αλάνθαστης θεωρίας», που χαρακτηρίζουν ακριβώς τον πολιτισμό αυτό. Κι ακόμα χειρότερα, έστησαν πάνω στην υπαναχώρησή τους ενα μύθο, ενα δόγμα και μια «βεντέτα», που τελικά συντήρησαν τη Σιωπή του κόσμου τούτου. Η ίδια η πνευματική στροφή ενός απο τους πιο προικισμένους καταστασιακούς, του Γκυ Ντεμπόρ, προς τις μεθόδους και το ύφος των *Αυλικών που έστησαν αυτήν εδώ την κοινωνία*, το πιστοποιεί με τον πιο θλιβερό τρόπο.

Έτσι, η σύντηξη μεταξύ της Υπαρξιακής, της Καλλιτεχνικής και της Πολιτικής στάσης είναι ενα έργο που περιμένει ακόμα τους εργάτες του. Αλλά αυτό είναι ενα ζήτημα που ξεφεύγει απο τα πλαίσια αυτής εδώ της μπροσούρας, την οποία θα κλείσω με τα τελευταία λόγια-προτροπή του γράμματός μου σ'ενα φίλο :

Ο Ντεμπόρ, η Κ.Δ., οι καταστασιακοί, είναι συζητήσιμοι – δηλαδή επίκαιροι – ή ανήκουν στο Μουσείο των Θαυμάτων της Ιστορίας, όπως μεταξύ άλλων πιστεύουν και οι διοργανωτές της φετινής «μόστρας» της Βενετίας τιμώντας τον «αιρετικό σκηνοθέτη» Γκυ Ντεμπόρ;

Θα τους συζητήσουμε ή θα τους κάνουμε «μόστρα»;

Παράρτημα : Ούφ!

Αξίζω νομίζω, για να κλείσω το θλιβερό κατάλογο «λεπτομερειών» γύρω από τα κατορθώματα του ντεμπορισμού, ν'αναφερθώ με συντομία και στη δημοσίευση της αλληλογραφίας του Γκυ Ντεμπόρ από τη χήρα του, την Alice Becker-Ho-Debord (ήδη κυκλοφορούν στη Γαλλία οι δύο πρώτοι τόμοι, που καλύπτουν την περίοδο από το 1957 έως το 1964).

Ξεφυλλίζοντας τον πρώτο τόμο στο βιβλιοπωλείο Κάουφμαν, διαπίστωσα με έκπληξη ότι, παρ'όλο που τιτλοφορείται *Γκυ Ντεμπόρ, Αλληλογραφία (Guy Debord, Correspondance*, εκδόσεις Arthème Fayard, 1999), το «άλληλο-» δεν ισχύει!

Πρόκειται απλώς για επιστολές του Γκυ Ντεμπόρ προς διάφορους παραλήπτες (μεταξύ των οποίων και σημαντικές προσωπικότητες της Κ.Δ.) χωρίς όμως τις δικές τους επιστολές ή τις ανταπαντήσεις τους. Αυτό δεν είναι βέβαια εντελώς αθέμιτο. Μπορούμε να πούμε ότι αθέμιτος και παραπλανητικός είναι μόνον ο τίτλος αυτού του τόμου (όπως και του δεύτερου, που συνεχίζει στο ίδιο μοτίβο), διότι το θεμιτό θα ήταν να τιτλοφορείται απλώς *Επιστολές του Γκυ Ντεμπόρ*.

Αφήνοντας ωστόσο στην άκρη την παραπάνω κάπως «φιλολογική» αντίρρηση μου (αλλά αποκαλώντας στο εξής αυτό το βιβλίο «*Αλληλο*»γραφία), η «λεπτομέρεια» αυτή φωτίζεται παράξενα αν διαβάσουμε μια άλλη, πραγματική αλληλογραφία του Γκυ Ντεμπόρ, που είχε δημοσιεύσει νωρίτερα (το 1998) ο επί μια δεκαετία φίλος του, Ζαν-Φρανσουά Μαρτός. Εδώ μπορεί κανείς να διαβάσει όχι μόνο τις επιστολές του Ντεμπόρ αλλά και τις επιστολές και ανταπαντήσεις εκείνων στις οποίες τις απεύθυνε [58]. Μάλιστα η «λεπτομέρεια» αυτή φωτίζεται ακόμα πιο παράξενα αν πάρουμε υπ'όψη μας ότι η χήρα του Ντεμπόρ φρόντισε επιμελέστατα και αμείλικτα, πριν ξεκινήσει την έκδοση της δικής της «*Αλληλο*»γραφίας, να απαγορεύσει δια της δικαστικής οδού την κυκλοφορία αυτού του βιβλίου του Μαρτός, παρ'όλο που περιέχει γνήσιες και μη-λογοκριμένες επιστολές του Γκυ!

Η *Αλληλογραφία με τον Γκυ Ντεμπόρ*, του Μαρτός, καλύπτει την περίοδο από το 1981 ως το 1991 και για μένα δεν έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρά ως διδακτική καταγραφή των αλληλοσφαγών τους και αποτυχημένων προσπαθειών του Ντεμπόρ και των ντεμποριστών να κάνουν κάτι στην Ισπανία [59]. Πέρα από αυτό όμως, μέσ'από αυτή την αλληλογραφία φωτίζεται μια δυσδιάκριτη πλευρά της δικαστικής απαγόρευσης του βιβλίου του Μαρτός προς όφελος του βιβλίου της Αλίζ Ντεμπόρ. Αρκεί να διαβάσει κανείς, από το βιβλίο του Μαρτός, την αλληλογραφία του Ντεμπόρ με έναν κάποιον Jean-Pierre Baudet.

Ο περί ου ο λόγος Μπωντέ, μέχρι εκείνη τη στιγμή φίλος και συνεργάτης του Ντεμπόρ, του στέλνει στις 14/9/1988 ένα γράμμα όπου τού παρουσιάζει μια «ελεύθερη περίληψη» ενός βιβλίου του Günther Anders (του *Die Antiquiertheit des menschen*, 1956) και τού προτείνει την έκδοσή του από το Champ Libre. Η άμεση απάντηση (22/9/1988) του Ντεμπόρ ήταν απίθανη! Ενώ μέχρι εκείνη τη στιγμή απευθυνόταν στον Μπωντέ ως «*αγαπητέ Ζαν-Πιερ*», του απαντάει τώρα χωρίς καμιά προσφώνηση (γράφει μόνο ένα ξερό «*στον Ζαν-Πιερ Μπωντέ*»), δηλώνοντάς του κοφτά ότι το συγκεκριμένο βιβλίο του Άντερς δεν έχει το παραμικρό ενδιαφέρον και

υπονοώντας ότι θα ήταν μεγάλη βλακεία να μεταφραστεί και να εκδοθεί : «ποιός ενδιαφέρεται γι' αυτό;» καταλήγει ο αυστηρός Δάσκαλος! Γνώμη θα μου πείτε, έστω κι έγκυρη μιάς και βγαίνει από το στόμα ενός Γκυ... Αλλά εκεί που τα πράγματα γίνονται αληθινά περίεργα είναι ότι, από εκείνη τη στιγμή, ο Ντεμπόρ δεν «αποσχηματίζει» μόνο τον Μπωντέ αλλά προσπαθεί να εμπλέξει και τον Μαρτός στον «αποσχηματισμό» του – και καθώς ο Μαρτός αμφιταλαντευόταν, ο Ντεμπόρ τελικά τον «αποσχημάτισε» κι αυτόν αποκαλώντας τον, διακριτικά και με γαλατική ευγένεια βεβαίως, *αξιαγάπητο ηλίθιο*.

Προς τι όλο αυτό το πάθος; Οι επόμενες επιστολές του Μπωντέ μάς το αποκαλύπτουν. Το όλο ζήτημα φαίνεται ότι αφορούσε σε μια υποτιθέμενη «ντεμποροποίηση», που δήθεν έκανε ο Μπωντέ στην περίληψή του ώστε να φαίνεται πως ο Ντεμπόρ «ξεπατήκωσε» τον Άντερς στα *Σχόλια πάνω στην κοινωνία του θεάματος* (1988)! Πράγματι, όλη εκείνη η θλιβερή διαμάχη μεταξύ Ντεμπόρ και Μπωντέ κλείνει μ' ένα γράμμα όπου ο Μπωντέ γράφει επι λέξει στον Ντεμπόρ : «Δεν 'ντεμποροποίησα' στο παραμικρό τον Άντερς κι αυτό είναι πανεύκολο να αποδειχτεί (...). Αν εκείνος ο τόσο αξιοθρήνητος Άντερς του 1956 σού φαίνεται να μοιάζει τόσο πολύ με τον Ντεμπόρ του 1988, τότε θα πρέπει μάλλον να αναθεωρήσεις συνολικά την αρνητική άποψή σου γι' αυτόν. Και **υπ' αυτές τις συνθήκες να ξαναθέσεις το ερώτημα : ποιός ενδιαφέρεται γι' αυτόν;**» (οι υπογραμμίσεις είναι του Μπωντέ).

Αν λοιπόν δεν γνωρίζαμε τις επιστολές του Μπωντέ στη συγκεκριμένη ιστοριούλα, αν δεν γνωρίζαμε εδώ παρά μόνο τις επιστολές του Ντεμπόρ (όπως το θέλει η «Αλληλο»γραφία της Αλίσ Ντεμπόρ), τότε δεν επρόκειτο να πάρουμε καμιά απολύτως εικόνα του «στρατηγικού μεγαλείου» του Ντεμπόρ στη συγκεκριμένη περίπτωση. Θα είχαμε στα χέρια μας μερικές επιστολές του Στρατηγού απλώς ακατανόητες και ενδεικτικές μιάς ξαφνικής «αυστηρότητάς» του *γύρω από ένα άγνωστο παιχνίδι* – που ωστόσο φαίνεται πως αφορούσε σε μια *θλιβερή υπόθεση «πνευματικής ιδιοκτησίας»!*

Γεγονός που μας νομιμοποιεί να διαβάσουμε την «Αλληλο»γραφία της Αλίσ Ντεμπόρ με το αριστερό μάτι μας κλειστό!

Ούφ!

Αύγουστος 2001

Γ.Δ.Ι.

Ιστορίες τής Ενδιάμεσης Ζώνης -----

Σού μιλώ, και μού απαντάς, γιατί δεν είμαστε ούτε δυό πλάσματα εντελώς ταυτόσημα αλλά ούτε κι εντελώς ξένα μεταξύ τους...

... κατοικούμε την Ενδιάμεση Ζώνη ανάμεσα στην ατομική και την κοινωνική ύπαρξη.

Περπατάμε πάνω σ'ενα σχοινί τεντωμένο ανάμεσα στις αναγκαιότητες, τη θνητότητα και στην ελευθερία, την αιωνιότητα...

... ζούμε στην Ενδιάμεση Ζώνη ανάμεσα στις πραγματικές δεσμεύσεις μας και την απεραντοσύνη τής απόλυτης ελευθερίας.

Η ζωή μας έχει νεύρο εκεί όπου η καθημερινότητα συναντιέται με την ιστορία, απο την οποία παίρνει νόημα και στην οποία δίνει μια υπόσταση πέραν τού απλού οράματος...

... η καρδιά μας χτυπάει στην Ενδιάμεση Ζώνη ανάμεσα στην καθημερινή ζωή και την ιστορία.

Είμαστε εδώ με το στομάχι μας, τούς εγωισμούς μας, τα συμφέροντά μας, αλλά κι εκεί με το Θεό, την επιστήμη, την πολιτική, την τέχνη, τη φιλοσοφία, τη γλώσσα...

... πατρίδα μας είναι η Ενδιάμεση Ζώνη μεταξύ ουρανού και γής.

----- Ιστορίες τής Ενδιάμεσης Ζώνης

---

[1] Βλ. την ανθολογία *Το Ξεπέρασμα της Τέχνης*, σελ. 291-292 (εκδόσεις Ύψιλον/βιβλία, α' έκδοση 1985, επανέκδοση 1999). Μπορεί κανείς ν' ανατρέξει σ' αυτή την ανθολογία και για τα αποσπάσματα που θα παραθέσουμε στη συνέχεια του κειμένου.

[2] Μπορεί ο καθένας να παρατηρήσει αυτό το γεγονός τόσο μελετώντας τα τεκμήρια που παρατίθενται στο *Αληθινό Σχίσμα στη Διεθνή των Γκυ Ντεμπόρ και Τζιανφράνκο Σανγκουινέτι* (στα ελληνικά, εκδόσεις Ελεύθερος Τύπος), όσο και παρατηρώντας τη φτώχεια των τελευταίων Συνδιασκέψεων σε σχέση με τις διαμάχες που ζωντάνευαν τις προηγούμενες.

[3] Λίγα χρόνια αργότερα ο Σανγκουνέτι εμπλούτισε αυτόν τον ελιγμό με ένα ψέμμα. Στο *Φιλαλήθης Αναφορά σχετικά με τις Δυνατότητες Διάσωσης του Καπιταλισμού στην Ιταλία* έγραφε πως «η Κ.Δ. διαλύθηκε το 1972 εξαιτίας ακριβώς της επιτυχίας του ιστορικού εγχειρήματός της (...) Συνυπέγραψε άλλωστε την πράξη αυτής της διάλυσης τον Απρίλιο του 1972 μαζί με τον Γκυ Ντεμπόρ»! Αυτό που συνυπέγραψε ο Σανγκουνέτι μαζί με τον Ντεμπόρ τον Απρίλιο του 1972 ήταν το βιβλίο *Το Αληθινό Σχίσμα στη Διεθνή*. Είναι σαφές σε όποιον το διαβάσει ότι όχι μόνο δεν αποτελεί «πράξη διάλυσης» της Κ.Δ. αλλά και πως μια τέτοια πράξη δεν ήταν καν στις προθέσεις των συγγραφέων του : πρόκειται για πράξη σχίσματος, όπως το λέει ο τίτλος, και μάλιστα χωρίς σοβαρό αντίδοκο (βλ. θέση 56) όπως είχε συμβεί στην περίπτωση Μαρξ-Μπακούνιν. Συνεπώς, πράξη διάλυσης της Κ.Δ. με ό,τι πραγματικά σημαίνει κάτι τέτοιο, δεν έχει υπάρξει! Πρέπει λοιπόν να συμπεράνουμε ότι ο Σανγκουνέτι λέει ψέμματα και πως, παρ'όλο οι Ντεμπόρ-Σανγκουνέτι είχαν την τόλμη να «σπάσουν» την Κ.Δ. απομακρύνοντας τους «ενατενιστές», δεν είχαν την τόλμη ή ίσως τη διάθεση πλέον ούτε να την διαλύσουν αλλά ούτε και να την συνεχίσουν έστω και με άλλη μορφή. Και ότι απλώς παράτησαν το όλο θέμα της οργάνωσης για χάρη μιάς πύο εξατομικευμένης πρακτικής.

[4] Στο *Υποτιθέμενο Σχίσμα στη Διεθνή* (1972), που υπάρχει στα «Chroniques des secrets publiques» των Ντενεβέρ και Σαρλ (διατίθεται).

[5] Ό,τι κι αν είπαν για το προλεταριάτο σαν καλοί «αριστεροί φίλοι» του, οι καταστασιακοί και ειδικά ο Ντεμπόρ ποτέ δεν θεώρησαν πραγματικά τους εαυτούς τους προλετάριους, δηλαδή, σύμφωνα με τον δικό τους ορισμό, ως «εργαζόμενους που έχασαν κάθε εξουσία πάνω στη χρήση της ζωής τους και το ζέρον» (*Η Κοινωνία του θεάματος*, θέση 114). Πώς άλλωστε θα μπορούσε να θεωρήσει κάτι τέτοιο ειδικά εκείνος που καυχόταν ότι «δεν δούλεψε ποτέ του»;

[6] Στο *Τέλος του Εικοστού Αιώνα* (1981), κάνοντας κριτική στην ιδεολογία της «πρωτοπορείας» («η πρωτοπορεία είναι η άποψη της αλλοτρίωσης και του θεάματος μέσα στην ίδια την επανάσταση»), είχα αναφερθεί στη «συγκαλυμμένα εξουσιαστική άποψη της εργατίστικης και ναρκισσιστικής τάσης της Καταστασιακής Διεθνούς (βλ. Ντεμπόρ-Σανγκουνέτι, *Το Αληθινό Σχίσμα στη Διεθνή*, 1972)». Στο *Οι Μηχανισμοί Αποβλάκωσης ενός Σημερινού Ανθρώπου* (1984), κάνοντας κριτική στην υποκατάσταση της αμεσότητας από τη θεωρητική μεσολάβηση, κατέταξα το «στυλ» του Ντεμπόρ σ' αυτό που ο Βάλτερ Μπένγιαμιν κατήγγειλε ως «αισθητικοποίηση της πολιτικής».

[7] Που κανονικά θα έπρεπε να ονομάζεται *Παρατηρήσεις τριγύρω από τη δολοφονία του Ζεράρ Λεμποβισί* μιάς και δεν λέει απολύτα τίποτα γι' αυτή την υπόθεση.

[8] Viktor Chklovski, *Η Συλλογική Δημιουργία*, από το βιβλίο *Η Κίνηση του Αλόγου*, ανθολογία άρθρων του μεταξύ 1919-1921, γαλλική έκδοση Champ Libre, 1976, μετάφραση-σχόλια Michel Pétris. Οι υπογραμμίσεις είναι δικές μου. Το πλήρες κείμενο υπάρχει στην ιστοσελίδα www.geocities.com/propagandagr.

[9] Αυτός άλλωστε είναι ο ομολογημένος ορίζοντας της εγγελιανής διαλεκτικής και των επιγόνων της.

[10] Βλ. το *Η Εσωτερική Εμπειρία*, 1943.

[11] Βλ. την αποφασιστική προτροπή του Ντεμπόρ προς τους λεττριστές συντρόφους του (*Για να τελειώνουμε με τη μηδενιστική άνεση*, στην ανθολογία *Το αισθητικό και το πολιτικό*, εκδόσεις *Ελεύθερος Τύπος*).

[12] Ένα καίριο σφάλμα που κάνει και ο φίλος μου ο Γιώργος-Ίκαρος Μπαμπασάκης στο άρθρο του για τον Γκυ Ντεμπόρ (βλ. *Πολύ αργά για ήρωες*, εκδόσεις *Κέδρος*, 2001).

[13] Ο Γιόρν λ.χ., αντίθετα και συμπληρωματικά προς τον Ντεμπόρ, υποστήριξε την «ασυνεκτική σκέψη», όπως μπορεί να διαπιστώσει ο αναγνώστης του *Περί Μορφής* (ανθολογία άρθρων του μεταξύ 1952-1957, που θα εκδοθεί από τις ακάματες *Εκδοτικές Νησίδες* στο τέλος του 2001).

[14] Το ζήτημα των τύπων Υποκειμένου που συναρμολόγησαν τον «δυτικό» πολιτισμό πραγματεύομαι πιο λεπτομερειακά σε άρθρο, που πρόκειται να εκδοθεί στο περιοδικό *Ίνδικτος*. Σημειώνω εδώ ότι η τεράστια αμηχανία της *Κοινωνίας του θεάματος* γύρω από το ζήτημα του Υποκειμένου της ιστορίας, και στη συνέχεια η πλήρης εγκατάλειψη από τον Ντεμπόρ του όλου αυτού ζητήματος, οφείλονται ακριβώς στην *αποτυχία* των καταστασιακών της Διεθνούς (και του Ντεμπόρ προσωπικά) να προχωρήσουν αταλάντευτα προς τα εκεί που είχαν ξεκινήσει.

[15] «Το μπιφτέκι θα πάψει ν' αποτελεί πρότυπο του δικαιώματος των μαζών στη ζωή και θ' αντικατασταθεί από άλλες αναφορές», έγραφαν στην *Κ.Δ.*, τ. 2 (1958). Για τις παραπομπές σε κείμενα της Κ.Δ., βλ. την ανθολογία *Το ξεπέραςμα της τέχνης* (*Ύψιλον/βιβλία*).

[16] «Η τέχνη μπορεί να πάψει να 'ναι μια σχέση πάνω στις αισθήσεις. Μπορεί να γίνει μια άμεση οργάνωση ανώτερων αισθήσεων. Πρέπει να παράγουμε τους εαυτούς μας και όχι τα πράγματα που μάς σκλαβώνουν», έγραφε υπέρχα ο Ντεμπόρ στις *Θέσεις για την πολιτιστική επανάσταση* (*Κ.Δ.*, τ. 1, 1958).

- [17] Και είναι χαρακτηριστικό αυτού του οργανωτικού τύπου οι πολυποίκιλες συνεισφορές, που προσκομίζονται με τη μορφή «αναφορών» ή «εκθέσεων», που μέσ'απο τις διαφοροποιήσεις τους ζωντανεύουν το κοινό παιχνίδι – πρότυπο που ακολούθησαν οι πρώτοι καταστασιακοί.
- [18] Πολύ σημαντικές γι'αυτό το κρίσιμο ζήτημα είναι οι μελέτες του Μιχαήλ Μπαχτίν γύρω απο το Μεσαίωνα, το καρναβάλι και την «καρναβαλοποιημένη συνείδηση». Στα ελληνικά έχει εκδοθεί μια μελέτη του για τον Ντοστογιέφσκι. Οπωσδήποτε κλασική εδώ παραμένει η μελέτη του για τον Ραμπελαί.
- [19] Που, επιπλέον, τού επισημάνθηκαν αρκετά έγκαира λ.χ. απο τον Άσγκερ Γιόρν.
- [20] Χρειάζεται μήπως ν'αποδείξω οτι τα αποτρέπει; Ρωτήστε τον οποιοδήποτε ντεμποριστή να σάς υποδείξει *μία έστω κρίσιμη αντίφαση ή ένα έστω θεμελιώδες σφάλμα*, που θα έκαναν *συζητήσιμη* την *Κοινωνία του θεάματος!*
- [21] Πρόκειται εδώ για μια εύκολη τακτική παραπλάνησης, που ο Ντεμπόρ εξέλιξε μέχρι λεπτολογίας σε διάφορα μετέπειτα έργα του, απο το *Απόρριψη όλων των μέχρι στιγμής εγκωμιαστικών ή εθρικών κρίσεων γύρω απο την ταινία «Η κοινωνία του θεάματος»* (1975) έως το *«Αυτή η κακή φήμη...»* (1993).
- [22] Όπως έχει δηλώσει ο ίδιος, στο *Αληθινό σχίσμα*.
- [23] Στο *Αληθινό σχίσμα*, που στριφογυρνάει αρκετές φορές γύρω απο αυτό το ζήτημα της «κληρονομιάς».
- [24] Τονίζω εδώ το «όλο», για να τοποθετήσω στα σωστά μέτρα της τη συμβολή της μπροσούρας-φετίχ που έγραψε τότε ο Μουσταφά Καγιάτι ως μέλος της Κ.Δ. Έξω απο το συνολικότερο εκείνο εγχείρημα-σκάνδαλο, σημαντικό σημείο τού οποίου ήταν το γεγονός οτι το *Περί της αθλιότητας των φοιτητικών κύκλων* τυπώθηκε και κυκλοφόρησε με τον τρόπο που γνωρίζουμε και εντελώς έξω απο τα επίσημα εκδοτικά κυκλώματα, η μπροσούρα εκείνη δεν θα είχε ασφαλώς τον αντίκτυπο που είχε.
- [25] Βλ. τα *Τεκμήρια* στο βιβλίο του Ρενέ Ριεζέλ, *Αυσασμένοι και καταστασιακοί στο κίνημα των καταλήψεων*. Το πρώτο απο τα συνθήματα που παραθέτω εδώ, ρίχτηκε απο την «Επιτροπή κατάληψης της Σορβόνης» (16 Μαΐου 1968 και επαναλήφθηκε στις 17 και 19 του ίδιου μήνα), ενώ το δεύτερο απο το C.M.D.O. («Συμβούλιο για τη Διατήρηση των Καταλήψεων») στο «Μήνυμα προς όλους τους εργαζόμενους» (30 Μαΐου 1968, τρεις μέρες μετά τις «συμφωνίες της Γκρενέλ»), με την επιπλέον γενικόλογη υπόδειξη : *«και όλες τις όψεις της ανακατασκευής της κοινωνικής ζωής απο ενιαίες επιτροπές βάσης»*.
- [26] Πράγμα που τούς επισήμανε έντονα ένας εργάτης, πολύ γνωστός τους σε όλη εκείνη την περίοδο, ο Υβ Λε Μανάκ (βλ. το *Κριτική της συμβουλιακής τοποθέτησης των καταστασιακών*), ρωτώντας τους ευθέως αν καταντήσαν αριστεριστές.
- [27] Επειδή στο Βασίλειο της Σιωπής ευδοκίμει και η τύφλα, κάποιοι αρνήθηκαν οτι έχει υπάρξει αυτή η βεντετοποίηση! Μήπως περιμένουν να κυκλοφορήσουν μπλουζάκια με τη φάτσα του Ντεμπόρ για ν'ανοίξουν τα μάτια τους;
- [28] Όπου η παράσταση δεν ακολουθεί το σχήμα «αρχή-μέση-τέλος», και διακόπτεται απο «παραβάσεις» όπου ο δημιουργός απευθύνεται άμεσα στο κοινό. «Ματάκι» επίσης στον Α.Ε. Βαν Βογκτ, μεγάλο αγαπημένο των καταστασιακών.
- [29] Στα, αγαπημένα του Ντεμπόρ (και του Μπρετόν), *Ποιήματα* (στα ελληνικά, εκδόσεις Ύψιλον/βιβλία), που τα μετέφρασα, υποστηρίζοντας το όλο εγχείρημα με τις *Δύο μελέτες για τον Λωτρεαμόν* (εκδόσεις Ύψιλον), ακριβώς για να φέρω στο φως τα απαραίτητα τεκμήρια και την ιστορία τους.
- [30] Στο *Αγριότητα, Βαρβαρότητα και Πολιτισμός*, που έχω μεταφράσει και δίνω τιμής ένεκεν, αν μου ζητηθεί προσωπικά.
- [31] Ακόμα και η *Κοινωνία του θεάματος* δεν περιέχει καμιά νέα ιδέα.
- [32] Ας επισημάνω εδώ, αφήνοντας το ζήτημα προς συζήτηση, την *άμεση* σχέση μεταξύ της «θεωρίας της πραγματοποίησης» κατά Λούκατς και της «πεφωτισμένης Κεντρικής Επιτροπής», στην οποία ο ίδιος απέβλεπε συγγράφοντας το *Ιστορία και ταξική συνείδηση* – σχέση που υπάρχει σαφώς και μεταξύ της ντεμπορικής θεωρίας του «θεάματος» και της οργανωτικής πρακτικής του Γκυ Ντεμπόρ.
- [33] Μπορεί κανείς να βρει αυτό το κειμενάκι στην ιστοσελίδα της Propaganda, που προανέφερα.
- [34] (Βλ. εδώ την υποσημείωση 25). Έτσι η κριτική σύλληψη του Δικαίου απο μια *καταστασιακή* οπτική παραμένει μια ακόμα «λευκή σελίδα» της καταστασιακής περιπέτειας και μάλιστα απο τις πιο κρίσιμες!
- [35] Άγνοια την οποία ελπίζω να μειώσει η προσεχής έκδοση του *Περί Μορφής*.
- [36] Είναι άλλωστε γνωστόν οτι ο ίδιος ο Ντεμπόρ υπήρξε κάθετα εχθρικός προς όσους καταστασιακούς έβεσαν, με οποιονδήποτε τρόπο, το ζήτημα της ισότητας μέσα στην Κ.Δ. (π.χ. τους

«γκαρνωτιστές» του 1967, ή τους αμερικανούς Τσέης και Έλγουελ του 1970), για να καταλήξει διαπιστώνοντας *μοιρολατρικά και χωρίς καμιά αίσθηση αυτοκριτικής* πως η ισότητα ανήκει στις «λευκές σελίδες» τέτοιων εγχειρημάτων (στο *Αληθινό Σχίσμα*).

[37] Θέση την οποία υποστήριζε εμφαντικά λ.χ. ο Γιόρν.

[38] Κάτω από αυτό το πρίσμα, φωτίζεται λοιπόν μ'ενα πολύ ενδιαφέρον φως η παρατήρηση των Ντεμπόρ και Σανγκουνέτι, ότι «*το σφάλμα πάνω στην οργάνωση είναι το κεντρικό πρακτικό σφάλμα*» (στο *Αληθινό σχίσμα στη Διεθνή*).

[39] Στο *Αγριότητα, Βαρβαρότητα και Πολιτισμός*. Οι *Θέσεις για την Κομμούνια* υπάρχουν στην ανθολογία *Το Ξεπέρασμα της Τέχνης* (σελ. 245-249).

[40] Αρκεί γ'αυτό να μελετήσει κανείς το *Περί Μορφής*.

[41] Υπάρχει στην πολύ καλή ανθολογία *Το αισθητικό και το πολιτικό* (εκδόσεις *Ελεύθερος Τύπος*). Απόσπασμά του είχε δημοσιευτεί στο 4ο τεύχος της Κ.Δ. (1960) με τίτλο *Το τέλος της οικονομίας και η πραγμάτωση της τέχνης* (βλ. την ανθολογία *Το ξεπέρασμα της τέχνης*).

[42] Ο Μαρξ ήταν τουλάχιστον πιο πονηρός όταν μιλούσε για «προϊστορία», υπονοώντας έτσι (σαν καλός ντετερμινιστής) πως είναι μάταιο να ψάχνουμε για συνείδηση στο παρελθόν του ανθρώπου. Μόνο που, για να υποστηρίξει λογικά αυτό το σχήμα, χρειάστηκε να καταπιεί αμάσητη την αστική παραμύθα περί «επιβίωσης»! Πράγμα στο οποίο ο Ντεμπόρ τον ακολούθησε πλήρως.

[43] Προς αποφυγήν ενδεχόμενων παρεξηγήσεων, δεν υπονοώ εδώ ότι η αντίφαση *καθ'εαυτήν* είναι πρόβλημα. Αντίθετα! Υπάρχουν αντιφάσεις που είναι *γόνιμες και δημιουργικές* (δεν υπάρχει άλλωστε γόνιμος στοχασμός χωρίς αντιφάσεις) και αντιφάσεις που είναι *άγονες και υπονομευτικές* ενός συνολικού στοχασμού. Η αντίφαση που καταγγέλλω εδώ, αφορά προφανώς στη δεύτερη περίπτωση.

[44] Αυτό άλλωστε το παρωχημένο σχήμα στη συνέχεια θα οδηγήσει, φυσιολογικά, τον Ντεμπόρ στο μετά το “Μάη” αδιέξοδο και στην πλήρη εγκατάλειψη της κούφιας προλεταριολογίας, δυστυχώς προς όφελος ενός ακόμα πιο μάταιου *αυτό-πανηγυρικού*.

[45] Μια σχηματικότητα στην οποία στηρίζεται η υπεραφθόνως τρέχουσα «θεαματολογία» των ντεμποριστών που ευδοκίμούν σήμερα στα μ.μ.ε. και τα πανεπιστήμια.

[46] Βλ. Κ.Δ., τ. 7 (1962).

[47] Βλ. στο τέλος το *Παράρτημα ούφ!*

[48] Ποιός άραγε του έκανε *αυτή* την απίθανη μομφή; Ο Ντεμπόρ αποφεύγει να τον κατονομάσει. Οπωσδήποτε πάντως δεν ήταν ο Ντανιέλ Ντενεβέρ, δεδομένου ότι ο Ντενεβέρ άσκησε αυστηρή κριτική και στην ίδια την οργανωτική μορφή της Κ.Δ. θεωρώντας την επικειώς ξεπερασμένη (τόσο στο *Το υποτιθέμενο σχίσμα στη Διεθνή*, το 1972, όσο και στο *Υποδείξεις σχετικές με το αληθινό εγκώμιο της Κ.Δ.*, ένα χρόνο πριν από το *In Girum...*).

[49] Διότι γνωρίζουμε ότι δεν τον άλλαξε προς την «απανταχού απώλεια του σεβασμού απέναντι στην αλλοτρίωση», όπως υποστήριζαν και θα το ήθελαν οι συγγραφείς του *Αληθινού Σχίσματος* – και όχι μόνον αυτοί βεβαίως! Ειδεμή, προς τι η «ζοφερότητα» των μετέπειτα έργων του Ντεμπόρ που επισημαίνει ως και ο Άνσελμος Γιάπε, υποστηρίζοντας ανέμελα πως είχε να κάνει *απλώς* με τη «ζοφερότητα του υπάρχοντος κόσμου»;

[50] Πράγμα που ασφαλώς λέει πολλά και για την *βαθύτητα των ψευδαισθήσεων* εκείνου του αγώνα κι εκείνων των αγωνιστών, που παρέμειναν δέσμοι των εργατίστικων και προλεταριανίστικων ιδεολογιών της προηγούμενης εποχής.

[51] Γεγονός που, ως το θυμίσω, όπως είχε ήδη δείξει και η εμπειρία της ισπανικής F.A.I., είναι *αδύνατον να το κάνει μια «πρωτοπορεία»*, ακόμα κι αν είναι στις όποιες καλές προθέσεις της, δεδομένου ότι η κάθε «πρωτοπορεία» αυτό-θεμελιώνεται και αυτό-δικαιώνεται εκ των πραγμάτων σαν κάτι το *ξεχωριστό από το λαό*.

[52] Και, ως το θυμίσω, δεν συνέβη ούτε το 1972 με το *Αληθινό σχίσμα*, όπως ισχυρίστηκε ο Σανγκουνέτι (ενώ ο Ντεμπόρ κράτησε επ'αυτού σιγήν ιχθύος). Πράγματι, το βιβλίο εκείνο μιλάει για «απομάκρυνση των ενατενιστών», για «σπάσιμο» και για «αποδυνάμωση» ακόμα της Κ.Δ. *Πουθενά* όμως δεν μιλάει για διάλυση, κι ακόμα λιγότερο για «αυτό-διάλυσή» της, πράγμα που κάτι σημαίνει, αν βέβαια οι λέξεις δεν έχουν χάσει τελείως το νόημά τους (πράγμα απίθανο όταν έχουμε να κάνουμε μ'ενα άνθρωπο που διάλεγε πολύ προσεκτικά τα λόγια του, όπως ο Ντεμπόρ)!

[53] Κατάρρευση που ως γνωστόν ολοκληρώθηκε με τη διάλυση της Ε.Σ.Σ.Δ.

[54] Κάνοντάς την και ταινία, και γυρίζοντας μια ακόμα ταινία όπου απαντούσε στις *επιλεγμένα πιο ανούσιες* κριτικές που του έγιναν στην πρώτη! Ο ίδιος, ακολουθώντας τα χνάρια του Κορς, έκρινε τη μαρξική θεωρία για τις ρωγμές της που επέτρεψαν την ανάδυση του μαρξισμού. Ωστόσο φαντάστηκε, κι έκανε το παν για να πείσει όλο τον κόσμο, πως η δική του (και πολύ πιο σχηματική από του Μαρξ) θεωρία δεν είχε *καμμιάν απολύτως ρωγμή* από την οποία θα μπορούσε ν'αναδυθεί ένας ντεμπορισμός,

καμμιά ρωγή που θα έπρεπε να της ασκηθεί κριτική! Έτσι, εκείνος που με τόλμη μίλησε κάποτε για το «τέλος των ιδεολογιών», κατάντησε να υποστηρίζει το... «τέλος της σκέψης»!

[55] Που άλλωστε δεν είχαν κανένα κύρος μέσα στο λαό, ώστε να χρειάζεται ν' ασχοληθεί κανείς μαζί τους.

[56] *Artichauts de Bruxelles*, 30, Φεβρουάριος 1998.

[57] Βλ. *Les Lèvres Nues*, 9, 1956.

[58] *Correspondance avec Guy Debord*, έκδοση *Le fin mot de l'Histoire*, ταχυδρομική διεύθυνση B.P. 274, 75866 Paris Cedex 18. Ο Μαρτός διατηρεί και ιστοσελίδα στο Διαδίκτυο. Επίσης, στην ιστοσελίδα *Debordiana* μπορεί να βρει κανείς μερικές ξεκαρδιστικές όσο και θλιβερές λεπτομέρειες γύρω από τη δικαστική διαμάχη μεταξύ Μαρτός και Αλίζ Ντεμπόρ.

[59] Επρόκειτο για μια κλασικά αριστερίστικη απόπειρα, την οποία περιλαβαίνει ανελέητα ο Λε Μανάκ στην επιστολή του προς το Champ Libre.